

Ομάδα υψηλού επιπέδου για την απαγόρευση των διακρίσεων, την ισότητα και την πολυμορφία

Υποομάδα για τα δεδομένα για την ισότητα

**Εγγραφο καθοδήγησης σχετικά με τη συλλογή και τη
χρήση δεδομένων για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ**

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Καταναλωτών

Διεύθυνση D — Ισότητα και απαγόρευση των διακρίσεων

Διοικητική μονάδα D1 — Απαγόρευση των διακρίσεων: ΛΟΑΤΚΙ, Ηλικία, Οριζόντια Θέματα

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

B-1049 Βρυξέλλες

Έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε από την υποομάδα για τα δεδομένα για την ισότητα, της ομάδας υψηλού επιπέδου για την απαγόρευση των διακρίσεων, την ισότητα και την πολυμορφία.

Η υποομάδα για τα δεδομένα για την ισότητα αποτελείται από εκπροσώπους των κρατών μελών της ΕΕ και της Νορβηγίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Eurostat, του Eurofound, του EIGE και του FRA. Οι εκπρόσωποι των κρατών μελών είναι εμπειρογνώμονες από κυβερνητικές υπηρεσίες που ασχολούνται με πολιτικές κατά των διακρίσεων, εθνικές στατιστικές υπηρεσίες και φορείς ισότητας. Παρέχει ένα φόρουμ στο οποίο οι αρμόδιες εθνικές αρχές και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ συζητούν προκλήσεις και ευκαιρίες για τη βελτίωση της συλλογής και της χρήσης δεδομένων για την ισότητα.

Η υποομάδα για τα δεδομένα για την ισότητα θα ήθελε να εκφράσει την ευγνωμοσύνη της στον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA) και σε δύο εξωτερικούς εμπειρογνώμονες, τον Joz Motmans και την Aisa Burgwal, για την εκτενή συμβολή τους στην εκπόνηση του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης, κατά την οποία αξιοποιήθηκαν οι ευρύτερες γνώσεις και η εμπειρογνώσιά τους.

Το χειρόγραφο ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο του 2023

PDF ISBN 978-92-68-05054-5 doi:10.2838/398439 DS-03-23-327-EL-N

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2023

Η πολιτική περαιτέρω χρήσης εγγράφων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διέπεται από την απόφαση 2011/833/ΕΕ της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 2011, για την περαιτέρω χρήση εγγράφων της (ΕΕ L 330 της 14.12.2011, σ. 39). Εάν δεν ορίζεται διαφορετικά, η περαιτέρω χρήση του παρόντος εγγράφου επιτρέπεται βάσει άδειας Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Αυτό σημαίνει ότι επιτρέπεται η περαιτέρω χρήση εφόσον αναφέρεται η πηγή και επισημαίνονται οι τυχόν αλλαγές.

Πίνακας περιεχομένων

Πίνακας περιεχομένων	5
1. Γενικό πλαίσιο και σκοπός του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης	7
1.1. Ανάγκη ύπαρξης δεδομένων για τεκμηριωμένες επιλογές πολιτικής	8
1.2. Τι είναι τα «δεδομένα για την ισότητα»;	10
1.3. Σκοπός και δομή του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης	13
2. Προκλήσεις, προστασία δεδομένων και άλλα δεοντολογικά ζητήματα κατά τη συλλογή και χρήση δεδομένων για την ισότητα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC	18
2.1. Προκλήσεις όσον αφορά τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων SOGIESC	18
2.2. Οι κανόνες για την προστασία των δεδομένων δεν εμποδίζουν τη συλλογή δεδομένων για την ισότητα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC	24
2.3. Δεοντολογικά ζητήματα σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC	27
3. Γενικές αρχές για τη συλλογή δεδομένων για την ισότητα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC	32
3.1. Διενέργεια εκτιμήσεων αναγκών των χρηστών και των δυνητικών χρηστών δεδομένων ανά χαρακτηριστικό SOGIESC	32
3.1.1. Σκεπτικό	32
3.1.2. Καθοδήγηση.....	33
3.2. Προσδιορισμός των υφιστάμενων πηγών δεδομένων που παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC	33
3.2.1. Σκεπτικό	33
3.2.2. Καθοδήγηση.....	35
3.3. Ευθυγράμμιση των ορισμών και των κατηγοριοποιήσεων που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά SOGIESC	37
3.3.1. Σκεπτικό	37
3.3.2. Καθοδήγηση.....	38
3.4. Ενσωμάτωση πληροφοριών σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC σε όλες τις εθνικές και ενωσιακές έρευνες	40
3.4.1. Σκεπτικό	41
3.4.2. Καθοδήγηση.....	50
3.5. Ενσωμάτωση διατομεακής προσέγγισης στη συλλογή και χρήση δεδομένων SOGIESC.....	53
3.5.1. Σκεπτικό	55
3.5.2. Καθοδήγηση.....	55

3.6. Εξασφάλιση επαρκούς προϋπολογισμού για τακτικές έρευνες με σκοπό τη συλλογή δεδομένων για την ισότητα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC.....	57
3.6.1. Σκεπτικό	57
3.6.2. Καθοδήγηση.....	57
3.7. Διευκόλυνση της αποτελεσματικής χρήσης των δεδομένων για την ισότητα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC για την ενίσχυση και τη βελτίωση της ισότητας των ΛΟΑΤΚΙ.....	59
3.7.1. Σκεπτικό	59
3.7.2. Καθοδήγηση.....	60
4. Τρόπος συλλογής πληροφοριών σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC	64
4.1. Τρόπος συλλογής δεδομένων σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό.....	66
4.1.1. Σκεπτικό	66
4.1.2. Καθοδήγηση.....	69
4.1.3. Παραδείγματα μέτρησης του γενετήσιου προσανατολισμού	71
4.2. Τρόπος συλλογής δεδομένων σχετικά με το βιολογικό και το κοινωνικό φύλο (ταυτότητα φύλου).....	74
4.2.1. Σκεπτικό	74
4.2.2. Καθοδήγηση.....	79
4.2.3. Παραδείγματα τρόπου συλλογής δεδομένων σχετικά με το βιολογικό φύλο, το κοινωνικό φύλο και την ταυτότητα φύλου.....	82
4.3. Τρόπος συλλογής δεδομένων σχετικά με την έκφραση του φύλου	87
4.3.1. Σκεπτικό	87
4.3.2. Καθοδήγηση.....	89
4.3.3. Παραδείγματα μέτρησης της έκφρασης φύλου.....	90
4.4. Τρόπος συλλογής δεδομένων σχετικά με τα χαρακτηριστικά του φύλου.....	93
4.4.1. Σκεπτικό	93
4.4.2. Καθοδήγηση.....	95
4.4.3. Παραδείγματα μέσω μέτρησης των ίντερσεξ ατόμων	96
Παράρτημα: Γλωσσάριο	100

1. Γενικό πλαίσιο και σκοπός του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης

Η ισότητα και η απαγόρευση των διακρίσεων αποτελούν θεμελιώδεις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Οι αξίες αυτές κατοχυρώνονται στις Συνθήκες της ΕΕ¹ και στον [Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#)². Αποτελούν επίσης αναπόσπαστο μέρος του [ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων](#)³.

Τις τελευταίες δεκαετίες, οι νομοθετικές εξελίξεις και οι πρωτοβουλίες πολιτικής σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο έχουν συμβάλει στην οικοδόμηση πιο συμπεριληπτικών κοινωνιών, μεταξύ άλλων για τις λεσβίες, τους γκέι, τους αμφιφυλόφιλους, τα ασεξουαλικά, τρανς, ίντερσεξ και κουίρ άτομα (ΛΟΑΤΚΙ)⁴. Ειδικότερα, τον Νοέμβριο του 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την πρώτη [στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025](#)⁵. Η στρατηγική υλοποιεί τη δέσμευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την οικοδόμηση μιας ένωσης ισότητας και σηματοδοτεί μια νέα εποχή στις προσπάθειες που καταβάλλονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την προώθηση της ισότητας για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ.

Ωστόσο, μια πρόσφατη έρευνα του [Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης \(FRA\) σχετικά με τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ στην ΕΕ προκαλεί ανησυχία](#). Η έρευνα, η οποία ήταν η μεγαλύτερη του είδους της, παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις πραγματικές συνθήκες ζωής των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ στην ΕΕ. Επισημαίνει τα ανυποχώρητα και ανησυχητικά ποσοστά διακρίσεων, βίας λόγω προκαταλήψεων και παρενόχλησης κατά των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ. Είναι επείγουσα η ανάγκη συλλογής αξιόπιστων και συγκρίσιμων δεδομένων, ώστε να καταστεί δυνατό να μετρηθεί η

¹ Άρθρο 10 της [ΣΛΕΕ](#) και άρθρο 2 της [ΣΕΕ](#).

² Άρθρο 21.

³ Αρχή 3.

⁴ ΛΟΑΤΚΙ είναι άτομα: i) τα οποία έλκονται από άλλα άτομα του ίδιου φύλου (λεσβίες, γκέι) ή οποιουδήποτε φύλου (αμφιφυλόφιλοι, πανσέξουαλ) ή που νιώθουν ελάχιστη ή καθόλου σεξουαλική και/ή συναισθηματική έλξη (ασεξουαλικά, αρομαντικά)· ii) των οποίων η ταυτότητα και/ή έκφραση φύλου δεν αντιστοιχούν στο φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση (τρανς, μη δυαδικά άτομα)· iii) τα οποία γεννήθηκαν με χαρακτηριστικά φύλου που δεν ανταποκρίνονται στον τυπικό ορισμό του άνδρα ή της γυναίκας (ίντερσεξ)· και iv) των οποίων η ταυτότητα δεν εντάσσεται στη δυαδική κατάταξη της σεξουαλικότητας και/ή του φύλου (κουίρ). Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), [Στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025](#), COM(2020) 698 final, Βρυξέλλες, 12 Νοεμβρίου 2020, σ. 3.

⁵ Η στρατηγική βασίζεται στον κατάλογο δράσεων για την προαγωγή της ισότητας των ΛΟΑΤΚΙ για την περίοδο 2015-2019, το πρώτο πλαίσιο πολιτικής ειδικά για την καταπολέμηση των διακρίσεων κατά των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ. Βλέπε: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), [Final report 2015-2019 on the list of actions to advance LGBTI equality](#), (Τελική έκθεση 2015-2019 σχετικά με τον κατάλογο δράσεων για την προαγωγή της ισότητας των ΛΟΑΤΚΙ), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο.

πρόοδος όσον αφορά την προώθηση της ισότητας και της απαγόρευσης των διακρίσεων. Ωστόσο, οι πληροφορίες σχετικά με τις πραγματικές συνθήκες ζωής των ΛΟΑΤΚΙ σε ολόκληρη την ΕΕ είναι ελλιπείς και αποσπασματικές. Όπου υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα, συχνά δεν είναι επαρκώς συγκρίσιμα ή είναι χαμηλής ποιότητας.

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη για περισσότερη και καλύτερη πληροφόρηση σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου και τα χαρακτηριστικά φύλου (SOGIESC), το 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάλεσε τον FRA και το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE) «[...] να συνεχίσουν να παρέχουν τεχνική βοήθεια και μεθοδολογική υποστήριξη στα κράτη μέλη για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση διαδικασιών συλλογής δεδομένων σχετικά με τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα, τόσο για ειδικά όσο και για διατομεακά ζητήματα⁶».

1.1. Ανάγκη ύπαρξης δεδομένων για τεκμηριωμένες επιλογές πολιτικής

«Η ύπαρξη αξιόπιστων και συγκρίσιμων δεδομένων σχετικά με την ισότητα θα είναι καθοριστικής σημασίας για την αξιολόγηση της κατάστασης των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των ανισοτήτων».

[Στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025](#)

Βασικός σκοπός κάθε διαδικασίας συλλογής δεδομένων είναι η συγκέντρωση πληροφοριών που μπορούν να συμβάλουν: i) στην προώθηση της αλλαγής· ii) στον σχεδιασμό τεκμηριωμένων και στοχευμένων πολιτικών και προγραμμάτων· και iii) στη διασφάλιση προϋπολογισμών που καλύπτουν τις ανάγκες των διαφόρων ομάδων ατόμων. Τα δεδομένα αντικατοπτρίζουν την ταυτότητα, τις εμπειρίες και τις ανάγκες ατόμων και κοινοτήτων που έχουν το δικαίωμα να ακούγονται και να αντιμετωπίζονται με σεβασμό. Όλοι θα πρέπει να μπορούν να βλέπουν τον εαυτό τους και την ταυτότητά τους να εκπροσωπούνται σε έρευνες και άλλα μέσα συλλογής δεδομένων⁷. Ωστόσο, η πολυμορφία των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ ανέκαθεν δεν ήταν ορατή σε εθνικές έρευνες ή πηγές διοικητικών δεδομένων⁸.

⁶Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), [Στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025](#), COM(2020) 698 final, Βρυξέλλες, 12 Νοεμβρίου 2020, σ. 24.

⁷ National Academies of Sciences, Engineering and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), Washington, DC: The National Academies Press, σ. 6.

⁸ Ως «διοικητικά δεδομένα» νοούνται τα δεδομένα που περιέχονται στα αρχεία τα οποία συλλέγονται και τηρούνται από κρατικό οργανισμό.

Η γενική αυτή απουσία (ή η ύπαρξη ελλειπών) στατιστικών στοιχείων σχετικά με την ταυτότητα και τις εμπειρίες των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ δυσχεραίνει την αξιολόγηση του πραγματικού μεγέθους ή της συχνότητας εμφάνισης φαινομένων διακρίσεων, διαρθρωτικών ανισοτήτων, εγκλημάτων λόγω προκαταλήψεων, και παρενόχλησης που υφίστανται τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ. Η έλλειψη δεδομένων για την ισότητα δυσχεραίνει επίσης την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της νομοθεσίας και των πολιτικών για την αντιμετώπιση της ανισότητας και των διακρίσεων κατά των ΛΟΑΤΚΙ. Πολλές μελέτες και έρευνες που χρησιμοποιούνται για την τεκμηρίωση των πολιτικών δεν θέτουν ερωτήματα: i) σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC· ή ii) σχετικά με εμπειρίες διακρίσεων για λόγους που σχετίζονται με χαρακτηριστικά SOGIESC. Αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ να μην εμφανίζονται στα εθνικά και διεθνή σύνολα δεδομένων, καθώς και στο πλαίσιο της παρακολούθησης των προσπαθειών που αφορούν την ίση μεταχείριση.

Για να προβούν σε τεκμηριωμένες επιλογές πολιτικής για την καταπολέμηση των διακρίσεων και την προώθηση της ίσης μεταχείρισης, οι νομοθέτες και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής χρειάζονται δεδομένα σχετικά με την κοινωνική θέση των ατόμων και τις διακρίσεις που υφίστανται για λόγους που σχετίζονται με χαρακτηριστικά SOGIESC. Μέχρι στιγμής, έχει πραγματοποιηθεί περιορισμένη συστηματική και επαναλαμβανόμενη συλλογή δεδομένων σχετικά με τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ σε ολόκληρη την ΕΕ και, όπου υπάρχουν δεδομένα SOGIESC, διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό ως προς την έκταση και την ποιότητά τους. Λίγα μόνο κράτη μέλη συλλέγουν δεδομένα σχετικά με χαρακτηριστικά SOGIESC, ενώ άλλα σκοπίμως δεν το πράττουν, όπως αποδεικνύεται από την [έκθεση της Επιτροπής του 2017 σχετικά με τη συλλογή δεδομένων σε σχέση με τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ](#). Από τις πληροφορίες προκύπτει ότι, παρόλο που γενικά τα διαθέσιμα δεδομένα σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό είναι περιορισμένα, εξακολουθούν να είναι πολύ περισσότερα από τα διαθέσιμα δεδομένα σχετικά με την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου ή τα χαρακτηριστικά φύλου. Όπως τονίζεται στη στρατηγική της ΕΕ για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ, η διαπίστωση αυτή καταδεικνύει την ανάγκη βελτίωσης της συλλογής και της χρήσης δεδομένων σχετικά με την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ⁹.

Πλαίσιο A 1 — Υποομάδα για τα δεδομένα για την ισότητα

Το 2018 η [ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση των διακρίσεων, την ισότητα και την πολυμορφία](#) συνέστησε την υποομάδα για τα δεδομένα για την ισότητα (στο εξής: υποομάδα), με σκοπό να στηρίξει τα κράτη μέλη στις προσπάθειές τους να βελτιώσουν τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων για την ισότητα. Ανέθεσε στον FRA να διευκολύνει το έργο της υποομάδας, σύμφωνα με την εντολή που έχει

⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), [Στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025](#), COM(2020) 698 final, Βρυξέλλες, 12 Νοεμβρίου 2020, σ. 22.

λάβει ο εν λόγω οργανισμός να αναπτύσσει μεθόδους και πρότυπα για τη βελτίωση της συγκρισιμότητας, της αντικειμενικότητας και της αξιοπιστίας των δεδομένων για την ισότητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο¹⁰.

Μέχρι σήμερα η υποομάδα έχει εκπονήσει:

- ένα σύνολο [μη δεσμευτικών κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων για την ισότητα](#),
- μια [επιτομή υποσχόμενων πρακτικών για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με την ισότητα](#) που εφαρμόζονται σε εθνικό επίπεδο,
- ένα [διαγνωστικό εργαλείο χαρτογράφησης](#) που συνδράμει τα κράτη μέλη στον εντοπισμό υφιστάμενων πηγών δεδομένων για την ισότητα, καθώς και κενών στα δεδομένα τους,
- [πρακτική καθοδήγηση προς τα κράτη μέλη σχετικά με τη βελτίωση της συλλογής δεδομένων για τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή](#).

1.2. Τι είναι τα «δεδομένα για την ισότητα»;

Το [European Handbook on Equality Data](#) (ευρωπαϊκό εγχειρίδιο σχετικά με τα δεδομένα για την ισότητα) και οι [κατευθυντήριες γραμμές για τη βελτίωση της συλλογής και της χρήσης δεδομένων σχετικά με την ισότητα](#) ορίζουν ως «δεδομένα για την ισότητα» κάθε πληροφορία που είναι χρήσιμη για τους σκοπούς της περιγραφής, της ανάλυσης, της αιτιολόγησης και της λήψης αποφάσεων σχετικά με την κατάσταση όσον αφορά την ισότητα. Η πληροφορία αυτή μπορεί να έχει ποσοτικό ή ποιοτικό χαρακτήρα. Μπορεί να περιλαμβάνει συγκεντρωτικά δεδομένα που αντικατοπτρίζουν ανισότητες και τα αίτια ή τα αποτελέσματά τους στις κοινωνίες¹¹.

¹⁰ [Κανονισμός \(ΕΚ\) αριθ. 168/2007 του Συμβουλίου, της 15ης Φεβρουαρίου 2007, για την ίδρυση Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης \(ΕΕ L 53 της 22.2.2007\).](#)

¹¹ Το Εθνικό Συμβούλιο Επιστήμης και Τεχνολογίας (National Science and Technology Council) των Ηνωμένων Πολιτειών κάνει διάκριση μεταξύ τριών τύπων δεδομένων, τα οποία είναι όλα απαραίτητα για την τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής:

«α) δεδομένα που μας βοηθούν να κατανοήσουμε τον αριθμό των ατόμων που έχουν συγκεκριμένη εμπειρία ή χαρακτηριστικό (“ποσότητα” ή “δεδομένα επιπολασμού”); β) δεδομένα που μας βοηθούν να κατανοήσουμε τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν διαφορετικά τα συστήματα (“ποιότητα” ή “δεδομένα διαφορών”); και γ) δεδομένα που μας βοηθούν να κατανοήσουμε αν οι πολιτικές και οι παρεμβάσεις αποφέρουν αποτελέσματα για διαφορετικούς πληθυσμούς (“κατανόηση του τι αποφέρει αποτελέσματα” ή “δεδομένα αξιολόγησης”).»

Βλ. υποεπιτροπή για τα δεδομένα σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου και τις διαφοροποιήσεις στα χαρακτηριστικά φύλου (SOGI) [Subcommittee on Sexual Orientation, Gender

Στατιστικά στοιχεία για την ισότητα μπορούν να ληφθούν από πολλές πηγές δεδομένων, όπως απογραφές πληθυσμού, διοικητικά μητρώα, έρευνες σε νοικοκυριά και μεμονωμένα άτομα, έρευνες θυματοποίησης και έρευνες συμπεριφοράς. Άλλες πηγές περιλαμβάνουν: i) δεδομένα καταγγελιών (συμπεριλαμβανομένων συγκεντρωτικών προφίλ των καταγγελλόντων και των παραβατών), ii) δεδομένα ποινικής δικαιοσύνης (συμπεριλαμβανομένων στατιστικών στοιχείων των δικαστηρίων και δεδομένων για την έκβαση των δικαστικών υποθέσεων, καθώς και για την αποζημίωση που προσφέρθηκε ή τις κυρώσεις που επιβλήθηκαν), και iii) άλλους τρόπους συλλογής δεδομένων (όπως έλεγχοι σχετικά με τις διακρίσεις και παρακολούθηση της πολυμορφίας από εργοδότες, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και φορείς παροχής υπηρεσιών).

Δεδομένα που αναλύονται με βάση ορισμένα προσωπικά χαρακτηριστικά (όπως ηλικία, βιολογικό φύλο, φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, θρησκεία ή πεποιθήσεις, αναπηρία, γενετήσιος προσανατολισμός, ταυτότητα φύλου ή ίντερσεξ/διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου) μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή δεδομένων για την ισότητα, σε συγκεντρωτικό επίπεδο για στατιστικούς σκοπούς, εάν αυτό γίνεται οικειοθελώς και σε πλήρη συμμόρφωση με τις νομικές διατάξεις για την προστασία των δεδομένων (βλ. ενότητα 2.2 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης).

Πλαίσιο A 2 — Τεχνητή νοημοσύνη

Μια σημαντική και σχετικά πρόσφατη εξέλιξη αφορά τη χρήση δεδομένων για τη δημιουργία αλγορίθμων που υποστηρίζουν συστήματα λήψης αποφάσεων και τεχνητής νοημοσύνης. Οι εν λόγω αλγόριθμοι και τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης βασίζονται συχνά σε πολύπλοκη επεξεργασία δεδομένων, με στόχο την αποτελεσματικότερη λήψη αποφάσεων και ενίοτε την πλήρη αυτοματοποίηση των διαδικασιών.

Αυτές οι τεχνολογίες που βασίζονται στα δεδομένα πρέπει να έχουν ως βασική παράμετρο την ισότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων. Όπως καταδεικνύεται στην πρόσφατη έκθεση του FRA¹², οι αλγόριθμοι ενέχουν σημαντικές πιθανότητες μεροληπτικής μεταχείρισης. Η μεροληψία είναι συχνά εγγενής στα δεδομένα που χρησιμοποιούνται συνήθως για τη δημιουργία αλγορίθμων και συστημάτων ΤΝ, τα λεγόμενα δεδομένα εκπαίδευσης. Για παράδειγμα, η προσομοίωση αλγορίθμων από τον FRA για τον εντοπισμό προσβλητικής ρητορικής χρησιμοποίησε δεδομένα εκπαίδευσης που περιλάμβαναν πραγματικές αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής

Identity, and Variations in Sex Characteristics (SOGI) Data] και υποεπιτροπή για τα ισότιμα δεδομένα (Subcommittee on Equitable Data) του Εθνικού Συμβουλίου Επιστήμης και Τεχνολογίας (2023), [Federal Evidence Agenda on LGBTQI+ Equity](#), Κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών, σ. 8.

¹² FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#) (Μεροληψία στους αλγόριθμους — Τεχνητή νοημοσύνη και διακρίσεις), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο.

δικτύωσης οι οποίες είχαν χαρακτηριστεί ως προσβλητικές ή μη προσβλητικές¹³. Τα περιστατικά διαδικτυακού μίσους στα δεδομένα συχνά αφορούσαν άτομα ΛΟΑΤΚΙ, μουσουλμάνους και Εβραίους. Ως εκ τούτου, στην προσομοίωση αλγορίθμων του FRA για τον εντοπισμό προσβλητικής ρητορικής, όροι που συνδέονται με τον γενετήσιο προσανατολισμό, όπως «γκέι», χαρακτηρίζονταν συχνότερα εσφαλμένα ως προσβλητικοί, όπως και οι όροι «μουσουλμάνος» και «Εβραίος»¹⁴. Η υπερβολική επισήμανση όρων ως προσβλητικών μπορεί να είναι χρήσιμη για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση περιστατικών ρητορικής μίσους προς αυτές τις ομάδες. Ωστόσο, μπορεί να έχει την αρνητική συνέπεια το περιεχόμενο των μελών αυτών των ομάδων να επισημαίνεται δυσανάλογα ως προσβλητικό¹⁵, γεγονός που καθίσταται ιδιαίτερα προβληματικό εάν το περιεχόμενο που επισημαίνεται δεν υποβάλλεται σε ανθρώπινο έλεγχο¹⁶.

Είναι αναγκαίο να αναλύονται οι αλγόριθμοι για μεροληψία, μεταξύ άλλων με έλεγχο των δεδομένων εκπαίδευσης για πηγές μεροληψίας και με έλεγχο των αποτελεσμάτων των ίδιων των αλγορίθμων. Ακόμη και όταν δεν υπάρχουν άμεσες πληροφορίες σχετικά με τα προστατευόμενα χαρακτηριστικά που περιλαμβάνονται στα δεδομένα, η χρήση αλγορίθμων μπορεί παρ' όλα αυτά να οδηγήσει σε διακρίσεις λόγω δεδομένων που συσχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με προστατευόμενα χαρακτηριστικά (υποκατάστατα δεδομένα). Ένα ιδιαίτερα προβληματικό παράδειγμα είναι η αλγοριθμική κατάρτιση προφίλ που χρησιμοποιείται από τις αρχές επιβολής του νόμου, η οποία χρησιμοποιεί διάφορες τεχνικές για τη δημιουργία προφίλ ατόμων με βάση συσχετίσεις και μοτίβα δεδομένων¹⁷. Η κατάρτιση προφίλ που οδηγεί σε διακρίσεις λόγω προστατευόμενων χαρακτηριστικών είναι παράνομη¹⁸, αλλά μπορεί να είναι δύσκολος ο εντοπισμός της. Οι περισσότερες αλγοριθμικές μεροληψίες έχουν ως αποτέλεσμα να σημειώνονται έμμεσες διακρίσεις μέσω υποκατάστατων μεταβλητών (όπως γειτονιές ή ονόματα ως υποκατάστατο της εθνοτικής καταγωγής ή μέγεθος υποδημάτων ως υποκατάστατο του φύλου). Δεδομένου του δυνητικά απεριόριστου αριθμού υποκατάστατων δεδομένων, των οποίων η συσχέτιση με ένα προστατευόμενο χαρακτηριστικό μπορεί να μην είναι προφανής, οι διακρίσεις αυτές είναι δυσκολότερο να αντιμετωπιστούν¹⁹.

¹³ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#) (Μεροληψία στους αλγορίθμους — Τεχνητή νοημοσύνη και διακρίσεις), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 11-12, σ. 55-56.

¹⁴ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#) (Μεροληψία στους αλγορίθμους — Τεχνητή νοημοσύνη και διακρίσεις), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 11-12, σ. 62.

¹⁵ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#) (Μεροληψία στους αλγορίθμους — Τεχνητή νοημοσύνη και διακρίσεις), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 11.

¹⁶ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#) (Μεροληψία στους αλγορίθμους — Τεχνητή νοημοσύνη και διακρίσεις), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 77.

¹⁷ FRA (2018), [Preventing unlawful profiling today and in the future: a guide](#) (Οδηγός για την πρόληψη της παράνομης κατάρτισης προφίλ σήμερα και στο μέλλον), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 19.

¹⁸ Άρθρο 11 παράγραφος 3 της [οδηγίας για την αστυνομία](#).

¹⁹ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#) (Μεροληψία στους αλγορίθμους — Τεχνητή νοημοσύνη και διακρίσεις), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 24.

Μεροληψία μπορεί επίσης να προκύψει εάν τα δεδομένα εκπαίδευσης δεν είναι αντιπροσωπευτικά. Για παράδειγμα, εάν ένας αλγόριθμος ανίχνευσης προσώπου είναι εκπαιδευμένος κυρίως σε ανδρικά πρόσωπα, οι προβλέψεις του ενδέχεται να μην είναι αξιόπιστες όταν εφαρμόζεται σε γυναικεία πρόσωπα²⁰. Η μεροληψία που απορρέει από την κακή ποιότητα των δεδομένων μπορεί επίσης να ενισχυθεί από βρόχους ανατροφοδότησης, οι οποίοι προκύπτουν όταν οι προβλέψεις των αλγορίθμων αποτελούν τη βάση για μελλοντικά σύνολα δεδομένων εκπαίδευσης, για παράδειγμα στην προληπτική αστυνόμευση²¹.

Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να αναλύεται και το αποτέλεσμα των αλγορίθμων για πιθανή μεροληψία. Εάν το αποτέλεσμα των αλγορίθμων διαφέρει όταν αλλάζουν μόνο οι πληροφορίες σχετικά με προστατευόμενα χαρακτηριστικά, αυτό υποδηλώνει ότι υπάρχει κίνδυνος διακρίσεων²². Για τον σκοπό αυτό, είναι αναγκαία η συλλογή δεδομένων σχετικά με τα προστατευόμενα χαρακτηριστικά, συμπεριλαμβανομένων των χαρακτηριστικών SOGIESC. Επί του παρόντος, η σχετική νομική βάση μπορεί να είναι ασαφής για τους χρήστες αλγορίθμων, δεδομένου ότι ο εντοπισμός αλγοριθμικών διακρίσεων δεν ορίζεται ως αιτιολογία για την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον [γενικό κανονισμό για την προστασία δεδομένων \(ΓΚΠΔ\)](#)²³, παρότι η προτεινόμενη πράξη της ΕΕ για την τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να αποσαφηνίσει κάπως την κατάσταση²⁴.

1.3. Σκοπός και δομή του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης

Δεδομένου ότι οι κατηγορίες των χαρακτηριστικών SOGIESC μπορούν να έχουν διαφορετική σημασία σε διαφορετικές κοινωνίες και κοινωνικά πλαίσια, δεν υπάρχει αυταπόδεικτη λύση για τη μέτρηση αυτών των κατηγοριών. Επίσης, δεν υπάρχει κοινά αποδεκτό πρότυπο για τον καλύτερο δυνατό τρόπο συλλογής δεδομένων σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη συγκρισιμότητας μεταξύ των προσπαθειών συλλογής δεδομένων που ήδη καταβάλλονται σε εθνικό επίπεδο και σε ολόκληρη την ΕΕ. Αυξάνει επίσης τον χρόνο και το κόστος της κατάρτισης των σχετικών κατηγοριών και της συλλογής δεδομένων. Η βελτίωση των προσπαθειών συλλογής δεδομένων και της ποιότητας των δεδομένων

²⁰ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#) (Μεροληψία στους αλγορίθμους – Τεχνητή νοημοσύνη και διακρίσεις), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 19.

²¹ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#) (Μεροληψία στους αλγορίθμους – Τεχνητή νοημοσύνη και διακρίσεις), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 77.

²² FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#) (Μεροληψία στους αλγορίθμους – Τεχνητή νοημοσύνη και διακρίσεις), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 25.

²³ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#) (Μεροληψία στους αλγορίθμους – Τεχνητή νοημοσύνη και διακρίσεις), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 24.

²⁴ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#) (Μεροληψία στους αλγορίθμους – Τεχνητή νοημοσύνη και διακρίσεις), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 10.

που συλλέγονται θα βοηθήσει τα κράτη μέλη και την ΕΕ να συγκεντρώσουν ακριβέστερα δεδομένα SOGIESC για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων παρακολούθησης και υποβολής στοιχείων. Θα συμβάλει επίσης στην αύξηση της εμπιστοσύνης των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ στις προσπάθειες συλλογής δεδομένων από τα κράτη και τους δημόσιους οργανισμούς.

Παρότι το έγγραφο καθοδήγησης υποστηρίζει την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις της συλλογής δεδομένων SOGIESC, χρησιμεύει ως σημείο αφετηρίας για να βοηθήσει τα κράτη μέλη στην αποτελεσματική εφαρμογή και παρακολούθηση της νομοθεσίας της ΕΕ για την ισότητα. Καθορίζει τις προκλήσεις όσον αφορά τη συλλογή δεδομένων SOGIESC και επισημαίνει ελπιδοφόρες πορείες προς μια πιο τυποποιημένη και συνεκτική προσέγγιση, αντικατοπτρίζοντας παράλληλα τα διαφορετικά εθνικά πλαίσια και τις ποικίλες απαιτήσεις για τη συλλογή δεδομένων για την ισότητα με βάση τα χαρακτηριστικά SOGIESC. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να επιλέγουν ή να δίνουν προτεραιότητα σε όσες από τις δράσεις που καθορίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες που εντοπίζονται τη δεδομένη χρονική στιγμή σε ένα συγκεκριμένο κράτος μέλος.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ ενθαρρύνονται να χρησιμοποιήσουν τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές για: i) να τροφοδοτήσουν την ανάπτυξη και την αποτελεσματική υλοποίηση εθνικών σχεδίων δράσης για την ισότητα των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ, ii) να τροφοδοτήσουν τις στρατηγικές τους για τα δεδομένα για την ισότητα, και iii) να παρακολουθούν τα αποτελέσματα αυτών των στρατηγικών από την άποψη της ισότητας.

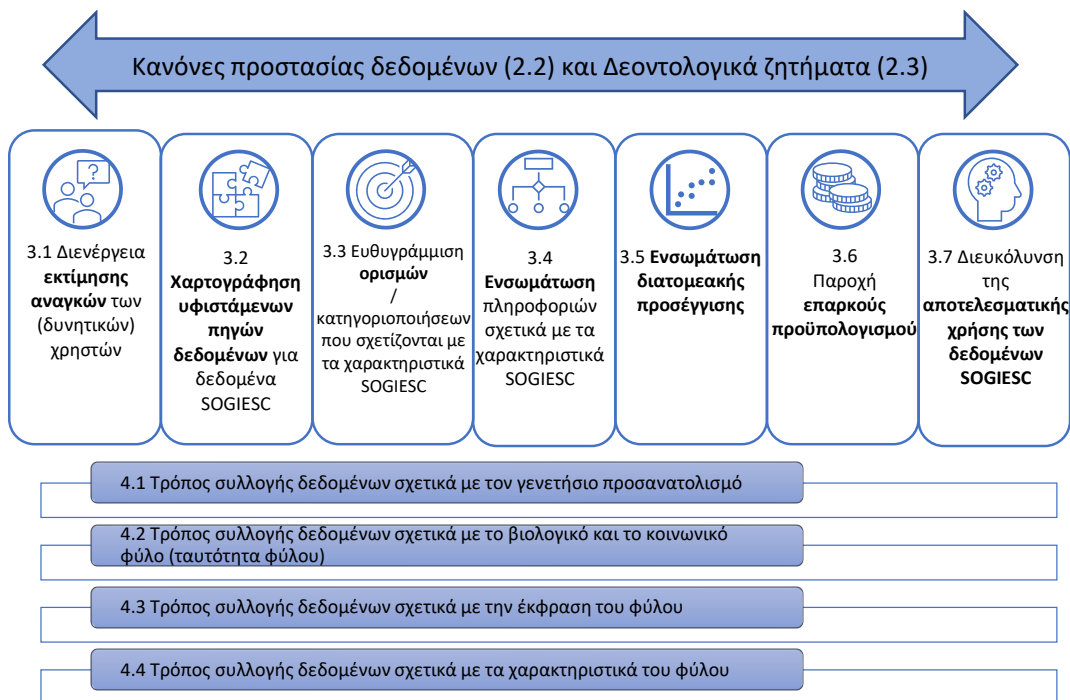
Το παρόν έγγραφο καθοδήγησης απευθύνεται σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που συμμετέχουν στη συλλογή και τη χρήση δεδομένων σχετικά με την ισότητα για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ, όπως:

- υπεύθυνους παραγωγής δεδομένων σε πολιτικούς και διοικητικούς φορείς σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο·
- εθνικές στατιστικές υπηρεσίες·
- ιδιωτικούς και δημόσιους οργανισμούς·
- το δικαστικό σύστημα και την αστυνομία·
- φορείς ισότητας και εθνικούς οργανισμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων·
- την ακαδημαϊκή κοινότητα.

Το έγγραφο καθοδήγησης ξεκινά με τον καθορισμό των προκλήσεων, των κανόνων προστασίας των δεδομένων, και βασικών δεοντολογικών ζητημάτων κατά τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων SOGIESC (ενότητα 2). Το κύριο μέρος του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης συνοψίζει δύο σύνολα αρχών για τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων για την ισότητα με βάση τα χαρακτηριστικά SOGIESC. Το πρώτο σύνολο 7 αρχών έχει γενικό/οριζόντιο χαρακτήρα και εξετάζεται στην ενότητα 3. Το δεύτερο σύνολο 4 αρχών παρέχει πρακτική καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο συλλογής δεδομένων σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC, και εξετάζεται στην ενότητα 4. Το δεύτερο σύνολο πρακτικών αρχών περιλαμβάνει διάφορα παραδείγματα προηγούμενων ερευνών για την παρουσίαση πιθανών προσεγγίσεων. Ωστόσο, σκοπός τους δεν είναι να αποτελέσουν παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών που πρέπει να υιοθετηθούν άμεσα. Όταν τα παραδείγματα περιέχουν προβληματικά στοιχεία, αυτά επισημαίνονται στις σημειώσεις προς εξέταση κάτω από κάθε παράδειγμα.

Επειδή οι απαιτήσεις για τη συλλογή δεδομένων για την ισότητα σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC ενδέχεται να διαφέρουν μεταξύ των διαφόρων πηγών δεδομένων (π.χ. διοικητικά δεδομένα, δεδομένα απογραφής ή δεδομένα ερευνών), η δυνατότητα εφαρμογής των ακόλουθων κατευθυντήριων αρχών μπορεί να είναι ευκολότερη για ορισμένες πηγές δεδομένων σε σύγκριση με άλλες. Οι αρχές δεν ακολουθούν συγκεκριμένη σειρά προτεραιότητας. Ανάλογα με τις ανάγκες του χρήστη, μπορούν είτε να διαβάζονται μαζί και να εφαρμόζονται ως σύνολο, είτε να εφαρμόζονται μεμονωμένα ή συνδυαστικά.

Εικόνα 1 — Κατευθυντήριες αρχές για τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων για την ισότητα σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC

Εναλλακτικό κείμενο: Σχήμα που απεικονίζει τη δομή του εγγράφου καθοδήγησης. Στο πάνω μέρος υπάρχει βέλος με το κείμενο «Κανόνες προστασίας δεδομένων (2.2) και Δεοντολογικά ζητήματα (2.3)». Ακολουθούν πλαίσια με τις γενικές/οριζόντιες αρχές και λογότυπα για την απεικόνισή τους: «3.1 Διενέργεια **εκτίμησης αναγκών** των (δυνητικών) χρηστών», «3.2 **Προσδιορισμός υφιστάμενων πηγών δεδομένων** για δεδομένα SOGIESC», «3.3 **Ευθυγράμμιση ορισμών / κατηγοριοποιήσεων** που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά SOGIESC», «3.4 **Συνεκτίμηση** πληροφοριών σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC σε όλες τις πολιτικές», «3.5 **Συνεκτίμηση της διατομεακής προσέγγισης σε όλες τις πολιτικές**», «3.6 **Παροχή επαρκούς προϋπολογισμού**» και «3.7 **Διευκόλυνση της αποτελεσματικής χρήσης των δεδομένων SOGIESC**». Ακολουθούν τέσσερα πλαίσια με τις πρακτικές αρχές: «4.1. Τρόπος συλλογής δεδομένων σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό», «4.2 Τρόπος συλλογής δεδομένων σχετικά με το βιολογικό και το κοινωνικό φύλο (ταυτότητα φύλου)», «4.3 Τρόπος συλλογής δεδομένων σχετικά με την έκφραση του φύλου» και «4.4 Τρόπος συλλογής δεδομένων σχετικά με τα χαρακτηριστικά του φύλου».

Πληκτρολογήστε τη λεζάντα εδώ.

© Πληκτρολογήστε τις πληροφορίες για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας εδώ.

Πηγή: Πληκτρολογήστε την πηγή σας εδώ.

Το έγγραφο καθοδήγησης συμπληρώνεται από μια [επιτομή υποσχόμενων πρακτικών για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με την ισότητα](#)²⁵, η οποία συγκεντρώνει μια σειρά πρακτικών σχετικά με διάφορους λόγους διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένων των SOGIESC, και αποσκοπεί στην παροχή πρακτικών παραδειγμάτων σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής των αρχών για τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων για την ισότητα.

Η υποομάδα για τα δεδομένα για την ισότητα εκπόνησε το παρόν έγγραφο καθοδήγησης με την υποστήριξη του FRA και δύο κορυφαίων εμπειρογνομόνων στον τομέα της ισότητας των ΛΟΑΤΚΙ. Προτού οριστικοποιηθεί και εγκριθεί από την ομάδα υψηλού επιπέδου για την καταπολέμηση των διακρίσεων, την ισότητα και την πολυμορφία, ζητήθηκε η γνώμη βασικών ευρωπαϊκών οργανώσεων εκπροσώπησης των ΛΟΑΤΚΙ²⁶ και της υποομάδας για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ.

²⁵ FRA (2023), [Compendium of practices for equality-data collection](#) (Επιτομή πρακτικών για τη συλλογή δεδομένων για την ισότητα).

²⁶ ILGA Europe, The Eurocentralasian Lesbian* Community (EL*C), OII Europe, Transgender Europe (TGEU), IGLYO.

2. Προκλήσεις, προστασία δεδομένων και άλλα δεοντολογικά ζητήματα κατά τη συλλογή και χρήση δεδομένων για την ισότητα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC

2.1. Προκλήσεις όσον αφορά τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων SOGIESC

Εκτός από τις κοινές προκλήσεις και τα κενά στη συλλογή και χρήση δεδομένων για την ισότητα γενικότερα, τα οποία εξετάστηκαν στο πρώτο έγγραφο καθοδήγησης που εκπόνησε η υποομάδα²⁷, υπάρχουν πρόσθετες και/ή σωρευτικές προκλήσεις όσον αφορά τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων SOGIESC. Στα 11 σημεία κατωτέρω εξετάζονται λεπτομερέστερα αυτές οι πρόσθετες προκλήσεις.

- **Περιορισμένες αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με τη σύνθεση των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ στον πληθυσμό της ΕΕ και έλλειψη δειγματοληπτικών πλαισίων.** Μέχρι στιγμής, μόνο η απογραφή της Μάλτας²⁸ περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου, ενώ καμία εθνική απογραφή στην ΕΕ δεν θέτει ερωτήσεις σχετικά με την έκφραση φύλου ή τα χαρακτηριστικά φύλου. Ως εκ τούτου, δεν υπάρχουν αξιόπιστες εκτιμήσεις για το ποσοστό των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ στον πληθυσμό, γεγονός που περιορίζει την

²⁷ Οι κοινές προκλήσεις όσον αφορά τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων για την ισότητα περιλαμβάνουν τα εξής: έλλειψη συντονισμένης προσέγγισης, έλλειψη επαρκών πόρων, ανεπαρκή συγκρισιμότητα μεταξύ των διάφορων πηγών δεδομένων, ανεπαρκή διαβούλευση με τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, ανισορροπία στη συλλογή δεδομένων σχετικά με τους διάφορους λόγους διακρίσεων και σε διάφορους τομείς της ζωής, υπέρμετρη στήριξη σε υποκατάστατες μεταβλητές, και ανακριβή ερμηνεία των πλαισίων προστασίας των δεδομένων. Βλέπε: Ευρωπαϊκή ομάδα υψηλού επιπέδου για την καταπολέμηση των διακρίσεων, υποομάδα για τα δεδομένα για την ισότητα (2018), [Κατευθυντήριες γραμμές για τη βελτίωση της συλλογής και της χρήσης δεδομένων σχετικά με την ισότητα](#), Υπηρεσία Εκδόσεων, Βρυξέλλες, σ. 9-10.

²⁸ Εθνική Στατιστική Υπηρεσία — Μάλτα, [Απογραφή](#).

ποσοτική έρευνα και δυσχεραίνει την ανάπτυξη αξιόπιστων δειγματοληπτικών πλαισίων²⁹.

- **Ανάγκη για έγκυρες και αξιόπιστες μετρήσεις που να αντικατοπτρίζουν τη σύγχρονη ορολογία και τις σύγχρονες έννοιες.** Οι ορισμοί και οι κατηγοριοποιήσεις πρέπει να ευθυγραμμιστούν σε όλες τις εθνικές πηγές δεδομένων και μεταξύ των κρατών μελών, ώστε να διασφαλίζεται η συγκρισιμότητα (βλ. κατευθυντήρια γραμμή 3.3 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης). Οι αντιλήψεις για τις ταυτότητες και τις εμπειρίες των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ εξελίσσονται συνεχώς και, ως εκ τούτου, οι έννοιες αυτές θα πρέπει να επανεξετάζονται περιοδικά, ενώ παράλληλα θα πρέπει να καταβάλλονται προσπάθειες για τη στήριξη της συγκρισιμότητας διαχρονικά³⁰. Θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη οι διαφορές ως προς τη γλώσσα, τον πολιτισμό και τις αντιλήψεις του παρελθόντος ([βλ. ενότητα 4 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης](#)). Επιπλέον, οι όροι που είναι ευρέως γνωστοί στην κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ ενδέχεται να μην είναι τόσο γνωστοί στο ευρύ κοινό, επομένως οι ερευνητές θα πρέπει να εξισορροπούν τη χρήση ακριβούς ορολογίας με την ανάγκη για προσβάσιμες ερωτήσεις, ιδίως όταν η έρευνα απευθύνεται στον γενικό πληθυσμό³¹. Στο πλαίσιο αυτό, οι ερευνητές θα πρέπει να αποφεύγουν τη χρήση όρων που μπορεί να χρησιμοποιούνται συχνά, αλλά θεωρούνται παρωχημένοι και/ή υποτιμητικοί (όπως «ερμαφρόδιτοι» αντί «ίντερσεξ» ή «τρανσξέουαλ» ως όρος που αναφέρεται σε όλα τα τρανς άτομα)³².
- **Μικρό μέγεθος δειγμάτων που περιορίζει τη στατιστική ισχύ.** Στις περισσότερες έρευνες με βάση τον πληθυσμό, τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 10 % του δείγματος. Το γεγονός αυτό μπορεί να είναι προβληματικό για την ανάλυση των δεδομένων και τη στατιστική ισχύ. Μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ να αποκλείονται πλήρως από τα αναφερόμενα ευρήματα ή να περιλαμβάνονται με μεγάλα διαστήματα εμπιστοσύνης. Μπορεί επίσης να περιορίσει κάθε ουσιαστική διατομεακή ανάλυση. Το πρόβλημα αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί με την αύξηση του συνολικού μεγέθους των δειγμάτων, την

²⁹ Daly, F., Crehan, P. R., Grzywnowicz, M. (2022), [The LGBTI Inclusion Index: An Innovative Tool to Incentivize Human Rights and Development Data](#). *Journal of Human Rights Practice*, 14(2), 600-621, σ. 614.

³⁰ National Academies of Sciences, Engineering and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), Washington, DC: The National Academies Press, σ. 124.

³¹ Center for American Progress (2022), [Collecting Data About LGBTQI+ and Other Sexual and Gender-Diverse Communities – Best Practices and Key Considerations](#).

³² Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους όρους που πρέπει να χρησιμοποιούνται ή να αποφεύγονται είναι διαθέσιμες στο γλωσσάριο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (2020), [Glossary of Sensitive Language for Internal and External Communications](#) (Γλωσσάριο ευαίσθητης γλώσσας για εσωτερική και εξωτερική επικοινωνία), και στη δημοσίευση των Ginicola, M., Smith, C., και Filmore, J. (επιμ.). (2017), [Affirmative Counseling with LGBTQI+ People](#), *American Counseling Association*, σ. 368-370.

υπερδειγματοληψία³³ ατόμων ΛΟΑΤΚΙ, τη χρήση ενισχυτικών δειγμάτων³⁴, ή τη διεξαγωγή ειδικών ερευνών, μολονότι όλες αυτές οι προσεγγίσεις συνεπάγονται επιπλέον κόστος³⁵.

- **Μέθοδοι συλλογής δεδομένων.** Υπάρχουν συγκεκριμένες προκλήσεις όσον αφορά τη διεξαγωγή ερευνών σε άτομα ΛΟΑΤΚΙ με παραδοσιακές μεθόδους, όπως προσωπικές συνεντεύξεις είτε διά ζώσης είτε μέσω τηλεφώνου. Πολλά άτομα ΛΟΑΤΚΙ δεν έχουν αποκαλύψει ότι ανήκουν στην εν λόγω κοινότητα σε όλες τις πτυχές της ζωής τους και ενδεχομένως να μην είναι διατεθειμένα να αποκαλύψουν πτυχές της ιδιωτικής τους ταυτότητας ή των εμπειριών τους, ή μπορεί να επιθυμούν να το πράξουν μόνο ανώνυμα. Το ζήτημα αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί μέσω μιας ενότητας την οποία ο συμμετέχων συμπληρώνει μόνος του στο πλαίσιο συνέντευξης διά ζώσης (CASI — αυτοχορηγούμενη συνέντευξη υποβοηθούμενη από υπολογιστή) για τη διασφάλιση της εμπιστευτικότητας, ή μέσω διαδικτυακής έρευνας (όπως η μέθοδος CAWI: διαδικτυακή συνέντευξη υποβοηθούμενη από υπολογιστή) για τη διασφάλιση της ανωνυμίας. Οι μέθοδοι αυτές μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα να θέλουν να συμμετάσχουν στην έρευνα περισσότεροι συμμετέχοντες από διαφορετικά στρώματα του πληθυσμού-στόχου, ακόμη και άτομα που δεν επιθυμούν να αποκαλύψουν ότι είναι ΛΟΑΤΚΙ σε παραδοσιακή έρευνα που διεξάγεται διά ζώσης ή τηλεφωνικά. Συχνά, λόγω της έλλειψης δειγματοληπτικών πλαισίων³⁶, η προτιμώμενη μέθοδος συλλογής δεδομένων είναι η διαδικτυακή έρευνα αυτοεπιλογής. Ωστόσο, η μέθοδος αυτή συνοδεύεται από τις δικές της προκλήσεις, καθώς το δείγμα θα τείνει να είναι μεροληπτικό υπέρ των ατόμων που δραστηριοποιούνται περισσότερο εντός της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ, ιδίως εάν δεν συνδυάζεται με μια καλά σχεδιασμένη εκστρατεία προβολής. Οι διαδικτυακές μέθοδοι θέτουν εν γένει την πρόκληση του αποκλεισμού των ατόμων που δεν έχουν πρόσβαση στην τεχνολογία ή δεν είναι εξοικειωμένα με τα ψηφιακά μέσα.
- **Οι μέθοδοι στάθμισης εξαρτώνται από τη μέθοδο συλλογής δεδομένων.** Όταν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για αντιπροσωπευτικό δείγμα (όπως μέσω της

³³ Η υπερδειγματοληψία είναι η πρακτική της επιλογής συμμετεχόντων κατά τρόπο ώστε ορισμένες ομάδες να αντιπροσωπεύουν μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος της έρευνας από το ποσοστό που αντιπροσωπεύουν στον πληθυσμό.

³⁴ Στη γερμανική κοινωνικοοικονομική ομάδα (SOEP), χρησιμοποιήθηκε «ενισχυτικό δείγμα» συμμετεχόντων που ανήκαν σε μειονότητες ως προς τη σεξουαλικότητα και το φύλο, για να συμπληρώσει το ήδη υπάρχον δείγμα που βασιζόταν στις πιθανότητες, βλ. Fischer M., Kroh M., De Vries L., Kasprowski D., Kühne S., Richter D. και Zindel Z. (2022), [Sexual and Gender Minority \(SGM\) Research Meets Household Panel Surveys: Research Potentials of the German Socio-Economic Panel and Its Boost Sample of SGM Households](#), *European Sociological Review*, (38(2)).

³⁵ Sell, R. L. (2017), [Challenges and Solutions to Collecting Sexual Orientation and Gender Identity Data](#). *American Journal of Public Health*, 107 (8), 1212-1214, σ. 1213-1214.

³⁶ Το δειγματοληπτικό πλαίσιο είναι ένας κατάλογος μονάδων/ατόμων από τα οποία λαμβάνεται δείγμα.

απογραφής στη Μάλτα³⁷), είναι δυνατόν να σταθμιστούν τα στοιχεία αυτά με βάση το ποσοστό του πληθυσμού και τη σύνθεσή του. Όταν χρησιμοποιείται μη πιθανοτική προσέγγιση, μπορεί να εφαρμόζεται στάθμιση μετά τη στρωματοποίηση για την ευθυγράμμιση του συμπληρωμένου δείγματος με τα εκτιμώμενα σύνολα πληθυσμού. Η στάθμιση θα πρέπει επίσης να επιχειρεί να διορθώσει πιθανές μεροληψίες αποκλεισμού, επιλογής και μη συμμετοχής. Η διαδικασία αυτή μπορεί να περιλαμβάνει τη συνεκτίμηση των διαύλων που χρησιμοποιούνται για την προώθηση των ερευνών³⁸.

- **Έλλειψη —ή ανεπάρκεια— συμμετοχής/διαβούλευσης με άτομα ΛΟΑΤΚΙ** και με οργανώσεις εκπροσώπησής τους στα εξής: i) σχεδιασμός και υλοποίηση της συλλογής δεδομένων, ii) ερμηνεία των αποτελεσμάτων, και iii) προσπάθειες διάδοσης. Αυτή η έλλειψη συμμετοχής ενδέχεται να οδηγήσει σε εσφαλμένες κατηγοριοποιήσεις και ερμηνείες των ευρημάτων, καθώς και σε περιορισμένο εύρος προσέγγισης. Η συνεκτίμηση της πείρας και των εξειδικευμένων γνώσεων των κοινοτήτων είναι σημαντική για τον σχεδιασμό μέτρων πολιτικής που αντικατοπτρίζουν τη σύγχρονη ορολογία και τις εκάστοτε συνθήκες. Η ενεργή διαβούλευση με άτομα/οργανώσεις ΛΟΑΤΚΙ σε όλα τα στάδια της συλλογής, της ανάλυσης και της χρήσης δεδομένων μπορεί να φανεί χρήσιμη για την κατανόηση του πολιτισμικού πλαισίου, του στιγματισμού που ενδέχεται να αντιμετωπίζουν τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ και άλλων συγκεκριμένων εμπειριών.
- **Ανάγκη οικοδόμησης εμπιστοσύνης.** Δεδομένης της μακρόχρονης ιστορίας διώξεων και ποινικοποίησης που έχουν υποστεί και εξακολουθούν να υφίστανται τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ, είναι πιθανό να μην είναι πρόθυμα να δώσουν πληροφορίες σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό τους, την ταυτότητα φύλου τους ή το αν είναι ίντερσεξ ή έχουν διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου. Αυτό ισχύει ιδίως για τα άτομα που ανήκουν ταυτόχρονα σε περισσότερες από μία περιθωριοποιημένες ομάδες. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό: i) να καλλιεργείται κλίμα εμπιστοσύνης μέσω της συνεργασίας με ομάδες της κοινωνίας των πολιτών, και ii) να διευκρινίζονται ο τρόπος με τον οποίο αποθηκεύονται και χρησιμοποιούνται τα δεδομένα καθώς και ο σκοπός για τον οποίο αποθηκεύονται και χρησιμοποιούνται (βλ. ενότητα 2.3 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης). Όπου είναι εφικτό, θα πρέπει να παρέχεται σε κοινότητες και οργανώσεις ΛΟΑΤΚΙ πρόσβαση σε ανωνυμοποιημένα δεδομένα για δική τους χρήση. Όλοι οι δημόσιοι

³⁷ Εθνική Στατιστική Υπηρεσία — Μάλτα, [Απογραφή](#).

³⁸ Για παράδειγμα, στο πλαίσιο της έρευνας του FRA για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ που πραγματοποιήθηκε το 2019, χρησιμοποιήθηκαν συντελεστές στάθμισης της σύνδεσης των συμμετεχόντων με την κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ, για τη διόρθωση της υπερεκπροσώπησης των συμμετεχόντων που είχαν κάποια σύνδεση και των συμμετεχόντων που είχαν προσεγγιστεί μέσω εκστρατειών από οργανώσεις ΛΟΑΤΚΙ. Βλ. FRA (2020), [Technical report. A long way to go for LGBTI equality](#) (Τεχνική έκθεση. Απέχουμε πολύ από την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ), *Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο*, σ. 76-85.

φορείς θα πρέπει να δημοσιεύουν δεδομένα για την ισότητα, τα οποία μπορούν εύκολα να χρησιμοποιηθούν από το κοινό, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και ανεξάρτητους ερευνητές. Τα δεδομένα αυτά θα πρέπει να παρέχονται σε μορφή προσβάσιμη για άτομα που δεν είναι ειδικοί στον συγκεκριμένο τομέα. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται στην προσβασιμότητα αυτών των δεδομένων για τα άτομα με αναπηρία³⁹.

- **Δυσκολία προσέγγισης υποεκπροσωπούμενων και δύσκολα προσεγγίσιμων ομάδων.** Οι προσπάθειες συλλογής δεδομένων πρέπει να έχουν επίγνωση της εφαρμογής στρατηγικών δειγματοληψίας που προσεγγίζουν υποεκπροσωπούμενα άτομα ΛΟΑΤΚΙ. Οι προσπάθειες αυτές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη, μεταξύ άλλων, τους εξής παράγοντες: φύλο, ηλικία, αναπηρία, φυλετικό και εθνικό υπόβαθρο, καθεστώς μετανάστη ή πρόσφυγα, τάξη, κοινωνική προέλευση, γλώσσες που ομιλούν οι δυνητικοί συμμετέχοντες, το επίπεδο συμμετοχής των συμμετεχόντων στην κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ, πρόσβαση στη στέγαση (καθώς τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ αντιμετωπίζουν δυσανάλογα πρόβλημα έλλειψης στέγης), πρόσβαση στην τεχνολογία, καθώς και συνδυασμούς των παραγόντων αυτών. Οι μέθοδοι έρευνας θα πρέπει να προσαρμόζονται ανάλογα με τις ομάδες στις οποίες απευθύνονται, ενώ οι μεθοδολογικοί περιορισμοί θα πρέπει να αναγνωρίζονται ανοικτά. Για παράδειγμα, μια έρευνα που επικεντρώνεται σε κέντρα της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ θα προσεγγίσει κατά κύριο λόγο άτομα που συμμετέχουν ήδη ενεργά στην κοινότητα και είναι λιγότερο πιθανό να προσεγγίσει άτομα που δεν αποκαλύπτουν δημοσίως ότι είναι ΛΟΑΤΚΙ⁴⁰.
- **Ανάγκη βελτίωσης της προσέγγισης των γυναικών ΛΟΑΤΚΙ.** Εντός της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ, οι cisgender⁴¹, ένδοσεξ⁴² γκέι άνδρες τείνουν να υπερεκπροσωπούνται στη συλλογή δεδομένων⁴³. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να καταβάλλεται ιδιαίτερη προσπάθεια: i) για να διασφαλίζεται η συμμετοχή και άλλων μελών της κοινότητας, με ιδιαίτερη έμφαση στις γυναίκες της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ, και ii) για να διασφαλίζεται ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών με επικεφαλής

³⁹ Τα μέτρα μπορούν να περιλαμβάνουν τη χρήση «απλής αγγλικής» (ή ισοδύναμης) γλώσσας, διερμηνεία στη νοηματική, κείμενο με μεγάλα τυπογραφικά στοιχεία, εναλλακτικό κείμενο για εικόνες, και χρώματα προσβάσιμα για άτομα με αχρωματοψία σε οπτικές απεικονίσεις δεδομένων.

⁴⁰ Human Rights Campaign Foundation (2019), [LGBTQ-Inclusive Data Collection: A Lifesaving Imperative](#). Washington, DC, Human Rights Campaign Foundation, σ. 17.

⁴¹ Τα άτομα cisgender είναι άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου αντιστοιχεί στο φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννησή τους.

⁴² Ένδοσεξ είναι το άτομο του οποίου τα χαρακτηριστικά φύλου ανταποκρίνονται στις τυπικές ιατρικές ή κοινωνικές ιδέες για το γυναικείο και το ανδρικό σώμα.

⁴³ Για παράδειγμα, στην έρευνα του FRA LGBTI II που πραγματοποιήθηκε το 2019, οι γκέι cisgender άνδρες αντιπροσώπευαν το 42 % των συμμετεχόντων. FRA (2020), [Technical report. A long way to go for LGBTI equality](#) (Τεχνική έκθεση. Απέχουμε πολύ από την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ), *Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο*, σ. 63.

γυναίκες ΛΟΑΤΚΙ — και οι οποίες εστιάζουν σε γυναίκες ΛΟΑΤΚΙ— συμμετέχουν σε όλα τα στάδια της διαδικασίας διάδοσης.

- **Ανάγκη ρητής ένταξης των τρανς και ίντερσεξ ατόμων.** Συχνά, οι έρευνες που πραγματοποιούνται στις κοινότητες ΛΟΑΤΚΙ λαμβάνουν υπόψη μόνο τον γενετήσιο προσανατολισμό (βλ. κατευθυντήρια γραμμή 3.4 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης), χωρίς να ζητούν πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου και τα χαρακτηριστικά φύλου. Είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι όλα τα μέρη της κοινότητας είναι ορατά στα δεδομένα, καθώς και να λαμβάνονται υπόψη οι πολλαπλές κατηγορίες ΛΟΑΤΚΙ στις οποίες μπορεί να ανήκει κάποιο άτομο (για παράδειγμα, τρανς, ίντερσεξ, λεσβία και γυναίκα ταυτόχρονα).
- **Διοικητικά δεδομένα και χρήση υποκατάστατων μεταβλητών** (βλ. κατευθυντήρια γραμμή 3.4 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης). Τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο διοικητικά δεδομένα για την παραγωγή στατιστικών στοιχείων σχετικά με τον πληθυσμό και για τις απογραφές τους. Δεδομένου ότι οι πηγές διοικητικών δεδομένων σπάνια περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου ή σχετικά με το αν κάποιο άτομο είναι ίντερσεξ ή έχει διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου, υπάρχει κίνδυνος τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ να γίνουν σταδιακά αόρατα. Η συλλογή πληροφοριών SOGIESC σε διοικητικά δεδομένα χωρίς νομική βάση ή αιτιολόγηση μπορεί επίσης να εγείρει ζητήματα σχετικά με την προστασία των δεδομένων και την εγκυρότητα των πληροφοριών που παρέχονται⁴⁴. Η συλλογή διοικητικών δεδομένων SOGIESC θα περιορίζεται πάντα από τα εξής: i) τη νομική βάση που καθορίζει τον σκοπό της, και ii) τη συμμόρφωση με τους κανόνες προστασίας των δεδομένων. Η συλλογή πληροφοριών SOGIESC σε διοικητικά δεδομένα μπορεί επίσης να έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της συγκρισιμότητας μεταξύ των πηγών δεδομένων στο εσωτερικό των χωρών και μεταξύ τους. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι μετρήσεις σε διαφορετικές πηγές δεδομένων και χώρες ενδέχεται να βασίζονται σε διαφορετικές έννοιες. Όταν χρησιμοποιούνται υποκατάστατες πληροφορίες, ενδέχεται να μην αντικατοπτρίζουν τον τρόπο με τον οποίο ένα συγκεκριμένο πρόσωπο θα είχε αυτοπροσδιοριστεί και, ως εκ τούτου, είναι πιθανό η κατάσταση αυτή να οδηγήσει σε ελλιπή καταμέτρηση. Παρότι τα εν λόγω δεδομένα θα πρέπει να προσεγγίζονται με προσοχή, *μπορούν να φανούν χρήσιμα, για παράδειγμα όταν*

⁴⁴ Ashley, F. (2021), [Recommendations for Institutional and Governmental Management of Gender Information](#). *New York University Review of Law & Social Change*, 44(4):489-528, σ. 504, 514-515.

παρέχουν τη βάση για περαιτέρω έρευνα στην οποία είναι δυνατός ο αυτοπροσδιορισμός⁴⁵.

Πλαίσιο A 3 — Προθυμία κοινοποίησης πληροφοριών SOGIESC

Τα πορίσματα του [Ειδικού Ευρωβαρόμετρου 437](#) δείχνουν ότι υπάρχει ευρεία υποστήριξη για την παροχή ευαίσθητων προσωπικών πληροφοριών σε ανώνυμη βάση, ιδίως μεταξύ εκείνων που αυτοπροσδιορίζονται ως άτομα που ανήκουν σε μειονοτική ομάδα που διατρέχει κίνδυνο διακρίσεων. Περίπου το 83 % των συμμετεχόντων που αυτοπροσδιορίζονται ως άτομα που ανήκουν σε σεξουαλική μειονότητα τάχθηκε υπέρ της παροχής, σε ανώνυμη βάση, πληροφοριών σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό τους⁴⁶.

2.2. Οι κανόνες για την προστασία των δεδομένων δεν εμποδίζουν τη συλλογή δεδομένων για την ισότητα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC

«Διασφαλίζεται ότι οι απαιτήσεις για την παροχή πληροφοριών από τα άτομα σχετικά με το βιολογικό ή κοινωνικό τους φύλο είναι συναφείς, εύλογες και αναγκαίες, όπως απαιτείται από τη νομοθεσία, για θεμιτό σκοπό στις περιπτώσεις στις οποίες ζητούνται, και ότι οι απαιτήσεις αυτές σέβονται το δικαίωμα όλων των προσώπων στον αυτοπροσδιορισμό του φύλου».

-[The Yogyakarta Principles plus 10](#)⁴⁷ (Αρχές της Yogyakarta συν 10), Αρχή 6(G)

Στην ΕΕ, η συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία αναλύονται ανά ευαίσθητα προσωπικά χαρακτηριστικά, όπως τα χαρακτηριστικά SOGIESC, προστατεύεται από τη νομοθεσία της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων και από τον

⁴⁵ Ashley, F. (2021), [Recommendations for Institutional and Governmental Management of Gender Information](#). *New York University Review of Law & Social Change*, 44(4):489-528, σ. 504, 514-515.

⁴⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015), [Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 437: Διακρίσεις στην ΕΕ το 2015](#), *Ευρωπαϊκή Ένωση*, σ. 99.

⁴⁷ Το 2006 διεθνείς εμπειρογνώμονες στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ενέκριναν ένα σύνολο διεθνών αρχών σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου, οι οποίες χρησιμεύουν ως καθολικός οδηγός για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι εν λόγω αρχές της Yogyakarta επιβεβαιώνουν τα δεσμευτικά διεθνή νομικά πρότυπα με τα οποία πρέπει να συμμορφώνονται όλα τα κράτη. Το 2017 εκδόθηκε το κείμενο [the Yogyakarta Principles plus 10 \(YP+10\)](#) [οι αρχές της Yogyakarta συν 10 (ΥΠ + 10)] το οποίο συμπληρώνει τις αρχικές [αρχές της Yogyakarta](#).

[Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ](#). Ωστόσο, οι κανόνες για την προστασία των δεδομένων δεν εμποδίζουν τη συλλογή δεδομένων για την ισότητα για στατιστικούς σκοπούς. Αντιθέτως, οι κανόνες επιτρέπουν την επεξεργασία των δεδομένων, διασφαλίζοντας παράλληλα τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων⁴⁸.

Ο [ΓΚΠΔ](#) προβλέπει ένα ενιαίο σύνολο κανόνων για την προστασία των δεδομένων σε ολόκληρη την ΕΕ, το οποίο σημαίνει ότι κάθε συλλογή και επεξεργασία δεδομένων σχετικά με την ισότητα θα πρέπει να πραγματοποιείται σε πλήρη συμμόρφωση με τις αρχές και τις διασφαλίσεις που ορίζονται σε αυτούς τους κανόνες. Ο ΓΚΠΔ ορίζει ότι η συλλογή δεδομένων θα πρέπει να επιδιώκει έναν σαφώς καθορισμένο στόχο, όπως η μέτρηση και η καταγραφή των ανισοτήτων ή η εκπλήρωση νομικών απαιτήσεων υποβολής εκθέσεων⁴⁹. Για την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων ισχύουν πιο περιοριστικοί όροι, όπως αναφέρεται στον [ΓΚΠΔ](#) σχετικά με τις «ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»⁵⁰.

Επιπλέον, η αρχή της «**ελαχιστοποίησης των δεδομένων**» βρίσκεται στο επίκεντρο του γενικού καθεστώτος της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων και προβλέπει ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να είναι «κατάλληλα, συναφή και [να] περιορίζονται στο αναγκαίο για τους σκοπούς για τους οποίους υποβάλλονται σε επεξεργασία»⁵¹. Ως εκ τούτου:

- η επεξεργασία δεδομένων θα πρέπει να περιορίζεται στο αναγκαίο μέτρο για την εκπλήρωση νόμιμου σκοπού·

⁴⁸ Βλ. FRA (2021), [Equality in the EU 20 years on from the initial implementation of the equality directives](#) (Η ισότητα στην ΕΕ είκοσι χρόνια μετά την αρχική εφαρμογή των οδηγιών για την ισότητα), Υπηρεσία Εκδόσεων, Βρυξέλλες· Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), [Συζήτηση στρογγυλής τραπέζης σχετικά με τα δεδομένα για την ισότητα, Σεπτέμβριος 2021](#).

⁴⁹ Κάθε οργανισμός που επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να έχει έγκυρη νομική βάση για την εν λόγω δραστηριότητα επεξεργασίας. Η νομοθεσία παρέχει έξι νομικές βάσεις για την επεξεργασία: συγκατάθεση, εκτέλεση σύμβασης, έννομο συμφέρον, ζωτικό συμφέρον, νομική απαίτηση και δημόσιο συμφέρον. Βλ. άρθρο 6 του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ \(Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων\) \(ΕΕ L 119 της 4.5.2016, σ. 1\)](#).

⁵⁰ Σύμφωνα με το [άρθρο 9 του ΓΚΠΔ](#), οι ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα περιλαμβάνουν «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση», καθώς και «γενετικά δεδομένα, βιομετρικά δεδομένα με σκοπό την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση προσώπου, δεδομένα που αφορούν την υγεία ή δεδομένα που αφορούν τη σεξουαλική ζωή φυσικού προσώπου ή τον γενετήσιο προσανατολισμό».

⁵¹ Άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο γ) και αιτιολογική σκέψη 39 του [γενικού κανονισμού για την προστασία των δεδομένων](#).

- η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να πραγματοποιείται μόνο όταν ο σκοπός της δεν μπορεί να επιτευχθεί εύλογα με άλλα μέσα·
- η επεξεργασία δεδομένων δεν πρέπει να επεμβαίνει δυσανάλογα στα συμφέροντα, στα δικαιώματα και στις ελευθερίες που διακυβεύονται⁵².

Το άρθρο 9 παράγραφος 2 του [ΓΚΠΔ](#) ορίζει ρητά ότι η γενική απαγόρευση της επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σύμφωνα με την αρχή της «ελαχιστοποίησης των δεδομένων» δεν εφαρμόζεται σε αρκετές περιπτώσεις, μεταξύ άλλων όταν:

- το υποκείμενο των δεδομένων έχει παράσχει ρητή συγκατάθεση·
- η επεξεργασία είναι απαραίτητη για λόγους ουσιαστικού δημόσιου συμφέροντος, βάσει του δικαίου της Ένωσης ή κράτους μέλους·
- η επεξεργασία είναι απαραίτητη για: i) σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, ii) σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας, ή iii) στατιστικούς σκοπούς.

Επιπλέον, η αιτιολογική σκέψη 26 του [ΓΚΠΔ](#) διευκρινίζει ότι οι αρχές της προστασίας δεδομένων εφαρμόζονται σε ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο. Αντιθέτως, δεν εφαρμόζονται σε ανώνυμες πληροφορίες ή σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που έχουν καταστεί ανώνυμα κατά τρόπο ώστε η ταυτότητα του υποκειμένου των δεδομένων να μην μπορεί ή να μην μπορεί πλέον να εξακριβωθεί⁵³. Δεδομένης της ευαισθησίας των πληροφοριών, η ανωνυμία των δεδομένων θα πρέπει να διασφαλίζεται ακόμη και κατά τη σύνδεση συνόλων δεδομένων. Θα πρέπει να λαμβάνονται μέτρα για την πρόληψη τυχόν κατάχρησης ή διαρροών δεδομένων μετά τη συλλογή των δεδομένων.

Οι προσπάθειες συλλογής δεδομένων πρέπει επίσης να διασφαλίζουν την ισορροπία ανάμεσα στα οφέλη των συλλεγόμενων δεδομένων και τους κινδύνους που συνδέονται με ενδεχόμενη κατάχρηση ή μη εξουσιοδοτημένη γνωστοποίηση δεδομένων⁵⁴. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται ότι τα δεδομένα συλλέγονται μόνο όταν τα οφέλη της

⁵² FRA, Συμβούλιο της Ευρώπης (έκδοση 2018), [Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων](#), ενότητα 3.3. Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο.

⁵³ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ.: i) κατευθυντήρια αρχή 4 του [εγγράφου καθοδήγησης σχετικά με τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων για την ισότητα με βάση τη φυλετική και εθνοτική καταγωγή](#)· ii) την [έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2017 σχετικά με τη συλλογή δεδομένων σε σχέση με τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ](#)· iii) την προκαταρκτική γνωμοδότηση του ΕΕΠΔ σχετικά με την προστασία των δεδομένων και την επιστημονική έρευνα, της 6ης Ιανουαρίου 2020· και iv) τις επικείμενες κατευθυντήριες γραμμές του ΕΣΠΔ σχετικά με την προστασία των δεδομένων και την επιστημονική έρευνα.

⁵⁴ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 61.

συλλογής των πληροφοριών υπερτερούν της παραβίασης της ιδιωτικής ζωής⁵⁵. Ως εκ τούτου, τα δεδομένα δεν θα πρέπει να δημοσιεύονται ή να είναι προσβάσιμα στο κοινό κατά τρόπο που να επιτρέπει την ταυτοποίηση μεμονωμένων υποκειμένων των δεδομένων, είτε άμεσα είτε έμμεσα.

2.3. Δεοντολογικά ζητήματα σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC

«Αναγνωρίζεται ότι η κατάσταση όσον αφορά τις ανάγκες, τα χαρακτηριστικά και τα ανθρώπινα δικαιώματα των πληθυσμών με ποικίλους γενετήσιους προσανατολισμούς, ταυτότητες φύλου, εκφράσεις φύλου και χαρακτηριστικά φύλου είναι διαφέρει μεταξύ των πληθυσμών, και διασφαλίζεται ότι η συλλογή και η διαχείριση των δεδομένων για κάθε πληθυσμό πραγματοποιείται κατά τρόπο συνεπή προς τα δεοντολογικά και επιστημονικά πρότυπα και τα πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και ότι τα εν λόγω δεδομένα διατίθενται σε αναλυτική μορφή».

- [The Yogyakarta Principles plus 10](#) (Αρχές της Yogyakarta συν 10), Αρχή 19.

Η χρήση στατιστικών και αναλυτικών κατηγοριών για κάθε συλλογή δεδομένων ή για ανάλυση δεδομένων θα πρέπει πάντα να καθοδηγείται από την υπέρτερη αρχή της **μη πρόκλησης βλάβης**, στο πλαίσιο του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η αρχή αυτή διατυπώθηκε από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR) στο έγγραφο με τίτλο «[Human Rights-Based Approach to Data](#)» (Προσέγγιση των δεδομένων με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα).

Η αρχή της «μη πρόκλησης βλάβης» συνεπάγεται: i) ότι καμία δραστηριότητα συλλογής δεδομένων δεν θα πρέπει να δημιουργεί ή να ενισχύει υφιστάμενες διακρίσεις, προκαταλήψεις ή στερεότυπα· και ii) ότι τα δεδομένα που συλλέγονται θα πρέπει να χρησιμοποιούνται προς όφελος των ομάδων τις οποίες περιγράφουν.

Το παρόν έγγραφο καθοδήγησης αναγνωρίζει και επιβεβαιώνει τη δέσμη των έξι αρχών της OHCHR για την εφαρμογή μιας προσέγγισης που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα κατά τη συλλογή δεδομένων: συμμετοχή, ανάλυση δεδομένων, αυτοπροσδιορισμός, διαφάνεια, ιδιωτικότητα και λογοδοσία.

Εκτός από το σύνολο των αρχών που βασίζονται στα ανθρώπινα δικαιώματα για τη συλλογή δεδομένων, οι δεοντολογικές αρχές που καθορίζονται στα σημεία κατωτέρω

⁵⁵ Διάσκεψη Ευρωπαϊών στατιστολόγων, 67η σύνοδος ολομέλειας (2019). [In-Depth Review of Measuring Gender Identity](#). Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών, Παρίσι.

θα πρέπει να υποστηρίζουν και να καθοδηγούν όλες τις εθνικές προσπάθειες κατά τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC.

- Οι απαντήσεις σε ερωτήσεις σχετικά με τα SOGIESC θα πρέπει να είναι **προαιρετικές**: αυτό σημαίνει ότι κανείς δεν θα πρέπει να εξαναγκάζεται να αποκαλύψει τον γενετήσιο προσανατολισμό του, την ταυτότητα φύλου του ή αν έχει διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου, εάν δεν το επιθυμεί. Ως εκ τούτου, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να απαντήσουν στις ερωτήσεις για τα SOGIESC με τις επιλογές «προτιμώ να μην απαντήσω» και «δεν γνωρίζω» ή «είμαι σε διαδικασία αναζήτησης».
- **Η εν επιγνώσει συγκατάθεση** για τη συμμετοχή είναι στοιχείο ζωτικής σημασίας⁵⁶. Απαιτεί σαφή θετική ενέργεια εκ μέρους του υποκειμένου των δεδομένων όσον αφορά τη συγκατάθεση για την επεξεργασία των δεδομένων του. Η συγκατάθεση πρέπει να παρέχεται ελεύθερα και να είναι συγκεκριμένη και ρητή. Πρέπει να καλύπτει όλους τους σκοπούς της επεξεργασίας δεδομένων και όλες τις δραστηριότητες επεξεργασίας που πραγματοποιούνται για τους σκοπούς αυτούς⁵⁷.
- Όταν ο σκοπός της συλλογής ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι σαφής, συνιστάται να ενημερώνεται το υποκείμενο σχετικά με: **i) τη νομική βάση για τη συλλογή των δεδομένων, ii) τον σκοπό για τον οποίο συλλέγονται τα δεδομένα, και iii) τον τρόπο επεξεργασίας και προστασίας των δεδομένων.**
- **Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων ΛΟΑΤΚΙ και των εμπειρογνώμωνων σε θέματα ερευνών, θα πρέπει να συμμετέχουν** όσο το δυνατόν περισσότερο σε όλα τα στάδια της ανάπτυξης εργαλείων έρευνας ή συλλογής δεδομένων. Όποτε είναι δυνατόν, θα πρέπει επίσης να συμμετέχουν στην ερμηνεία και την πλαισίωση των αποτελεσμάτων σύμφωνα με τη βασική αρχή της μη πρόκλησης βλάβης. Κατά τη διάρκεια οποιασδήποτε διαδικασίας διαβούλευσης, οι εκπρόσωποι των ΛΟΑΤΚΙ δεν θα πρέπει να νιώθουν πιεσμένοι να συμμετάσχουν, ενώ θα πρέπει να λαμβάνουν κατάλληλη αποζημίωση για τη συνεισφορά τους.
- **Οι ασυνέπειες στα στοιχεία που αφορούν τα χαρακτηριστικά SOGIESC που παρέχονται από τους συμμετέχοντες σε διάφορες διοικητικές πηγές δεν θα**

⁵⁶ IE SOGI — Ανεξάρτητος εμπειρογνώμονας των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία κατά της βίας και των διακρίσεων για λόγους γενετήσιου προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου (2019), [Data collection and management: An essential component in creating awareness and providing effective measures to address violence and discrimination based on SOGI](#), Ειδικές διαδικασίες των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

⁵⁷ Αιτιολογική σκέψη 32 του [γενικού κανονισμού για την προστασία των δεδομένων](#) (ΓΚΠΔ).

πρέπει αυτομάτως να ερμηνεύονται ως απόπειρες παραποίησης ή ως σφάλματα που πρέπει να διορθωθούν ή να αποσαφηνιστούν. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για περιπτώσεις στις οποίες συλλέγονται στοιχεία που αφορούν τα χαρακτηριστικά SOGIESC στο πλαίσιο διοικητικών πληροφοριών για τη χορήγηση αδειών, υπηρεσιών, παροχών ή απασχόλησης. Οι ασυνέπειες μπορεί να οφείλονται σε διάφορους λόγους, μεταξύ των οποίων: i) μεταβολές στην ταυτότητα των συμμετεχόντων, ii) μεταβολές στα επίπεδα προθυμίας τους όσον αφορά τη γνωστοποίηση των εν λόγω πληροφοριών, ή iii) περιορισμένες επιλογές απόκρισης (όπως η χρήση κατηγοριών δυαδικού κοινωνικού ή βιολογικού φύλου). Τα έντυπα συλλογής πληροφοριών SOGIESC θα πρέπει να διευκρινίζουν ρητά ότι οι συμμετέχοντες δεν θα υποστούν κυρώσεις για τυχόν αποκλίσεις⁵⁸.

- **Τα άτομα που διενεργούν τις συνεντεύξεις** ενδέχεται να επηρεάζουν τα αποτελέσματα, δεδομένου ότι οι συμμετέχοντες ίσως διστάσουν περισσότερο να αποκαλύψουν τον γενετήσιο προσανατολισμό, την ταυτότητα/έκφραση φύλου ή το γεγονός ότι είναι ίντερσεξ ή έχουν διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου σε ένα άτομο που διενεργεί συνέντευξη (για τους τρόπους συλλογής δεδομένων, βλ. ενότητα 2.1 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης).
- Για τις διά ζώσης συνεντεύξεις, είναι σημαντικό να **δημιουργείται ένα ασφαλές περιβάλλον** όπου οι συμμετέχοντες θα μπορούν να απαντούν στις ερωτήσεις με τον δικό τους ρυθμό, ιδιωτικά, και χωρίς να φοβούνται ότι θα τους ακούσουν άλλα μέλη του νοικοκυριού ή περαστικοί⁵⁹. Ο υπεύθυνος της συνέντευξης θα πρέπει να έχει υπόψη ότι η παροχή απαντήσεων σε ευαίσθητες ερωτήσεις μπορεί να είναι συναισθηματικά επώδυνη και ενδέχεται να ενεργοποιήσει ακούσιες αντιδράσεις⁶⁰ σε ορισμένους συμμετέχοντες.
- Οι αρχές της αποφυγής πρόκλησης βλάβης θα πρέπει επίσης να επεκταθούν ώστε να καλύπτουν και τους υπευθύνους συνεντεύξεων. Καθώς **οι υπεύθυνοι των συνεντεύξεων ενδέχεται να επισκέπτονται σπίτια** ατόμων που τους είναι άγνωστα κατά τη διάρκεια ερευνητικών προγραμμάτων, εκθέτουν τον εαυτό τους ως έναν βαθμό σε ψυχολογικό και σωματικό κίνδυνο. Στις περιπτώσεις αυτές, οι

⁵⁸Υποεπιτροπή για τα δεδομένα σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου και τις διαφοροποιήσεις στα χαρακτηριστικά φύλου (SOGI) και υποεπιτροπή για τα ισότιμα δεδομένα του Εθνικού Συμβουλίου Επιστήμης και Τεχνολογίας (2023), [Federal Evidence Agenda on LGBTQI+ Equity, Κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών](#), σ. 39-40.

⁵⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), [Έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων για την ισότητα με βάση τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή](#). Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 55.

⁶⁰ Οι «επικίνδυνες» λέξεις μπορούν να προκαλέσουν έντονα συναισθήματα (π.χ. αναστάτωση) λόγω προηγούμενων εμπειριών.

υπεύθυνοι συνεντεύξεων θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε ψυχολογική υποστήριξη κατά τη διάρκεια της επιτόπιας εργασίας⁶¹.

- Όταν μια έρευνα αποσκοπεί στην αξιολόγηση ευαίσθητων θεμάτων όπως η βία, οι διακρίσεις και η σεξουαλική κακοποίηση, θα πρέπει να παρέχονται στους συμμετέχοντες προειδοποιήσεις για το περιεχόμενο και πληροφορίες σχετικά με **εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης** στην αρχή και στο τέλος της έρευνας.
- Όταν στις κατηγορίες απαντήσεων περιλαμβάνεται και η επιλογή «Άλλο», θα πρέπει να υπάρχει **δυνατότητα συμπλήρωσης ελεύθερου κειμένου**, εφόσον είναι δυνατόν. Με αυτόν τον τρόπο, οι συμμετέχοντες μπορούν να αναλύσουν με δικά τους λόγια ένα συγκεκριμένο θέμα ή λόγο διακρίσεων, ενώ μειώνεται και ο κίνδυνος παραγωγής αναξιόπιστων δεδομένων, τα οποία υπάγονται στην κλειστή κατηγορία «Άλλο». Η προσθήκη της επιλογής «Άλλο» μπορεί επίσης να αποτελέσει τη βάση για πιθανές αλλαγές στις κατηγορίες απαντήσεων σε επόμενες επαναλήψεις της έρευνας. Όταν η ερώτηση αφορά την ταυτότητα των συμμετεχόντων, θα ήταν ίσως προτιμότερο να χρησιμοποιηθεί εναλλακτική διατύπωση, όπως «Περιγράψτε» ή «Προτιμώ να περιγράψω με δικά μου λόγια».
- Κατά τη διεξαγωγή ποιοτικής έρευνας, οι ερευνητές θα πρέπει να έχουν επίγνωση της ασυνείδητης προκατάληψης και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να **λαμβάνουν κατάρτιση για την πολυμορφία και την καταπολέμηση των διακρίσεων**, ώστε να ελαχιστοποιούνται πιθανή δυσφορία και ανισορροπία ισχύος κατά την επικοινωνία τους με τους συμμετέχοντες. Η **αντιστοίχιση** συμμετεχόντων με τους υπεύθυνους των συνεντεύξεων (δηλαδή η εξασφάλιση ότι ο υπεύθυνος της συνέντευξης έχει κάποιες ομοιότητες με τον συμμετέχοντα, όπως όσον αφορά το φύλο, την ομιλούμενη γλώσσα ή την εμπειρία μετανάστευσης) μπορεί να αυξήσει τα ποσοστά απόκρισης και αποδοχής μεταξύ των συμμετεχόντων και, ως εκ τούτου, να βελτιώσει τα αποτελέσματα της έρευνας⁶². Ο **έλεγχος της απομαγνητοφώνησης από τους συμμετέχοντες** (δηλαδή η δυνατότητα των συμμετεχόντων να ακούσουν την καταγραφή της συνέντευξης που έχουν δώσει ώστε να μπορέσουν να ξανασκεφτούν και να διορθώσουν τις απαντήσεις τους) μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για την αποφυγή τυχόν παρερμηνείας ή μεροληψίας των ερευνητών κατά τη συζήτηση σχετικά με θέματα SOGIESC⁶³.

⁶¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), [Έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων για την ισότητα με βάση τη φυλετική ή εθνική καταγωγή](#). Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 55.

⁶² Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021) [Έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων για την ισότητα με βάση τη φυλετική ή εθνική καταγωγή](#). Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 55.

⁶³ Hagens, V., Dobrow, M.J. και Chafe, R. (2009), [Interviewee Transcript Review: assessing the impact on qualitative research](#). *BMC Med Res Methodol* 9, 47; Rowlands, J. (2021), [Interviewee Transcript Review as a Tool to Improve Data Quality and Participant Confidence in Sensitive Research](#). *International Journal of Qualitative Methods*, 20.

Οι κανόνες προστασίας των δεδομένων και άλλες δεοντολογικές παράμετροι έχουν γενικό/οριζόντιο χαρακτήρα και θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εφαρμογή των κατευθυντήριων αρχών που καθορίζονται στο παρόν έγγραφο.

3. Γενικές αρχές για τη συλλογή δεδομένων για την ισότητα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC

3.1. Διενέργεια εκτιμήσεων αναγκών των χρηστών και των δυνητικών χρηστών δεδομένων ανά χαρακτηριστικό SOGIESC

3.1.1. Σκεπτικό

Η εκτίμηση των αναγκών των χρηστών και των δυνητικών χρηστών δεδομένων ανά χαρακτηριστικό SOGIESC αναμένεται να συμβάλει στον προσδιορισμό του είδους των δεδομένων για την ισότητα που απαιτούνται τόσο για τη χάραξη τεκμηριωμένης πολιτικής όσο και για την παρακολούθηση της κατάστασης της ισότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η εκτίμηση των αναγκών θα πρέπει να βασίζεται στα εξής: i) σχετική νομοθεσία της ΕΕ, ii) διεθνή και εθνικά κανονιστικά πρότυπα με τα οποία οφείλουν να συμμορφώνονται τα κράτη μέλη (όπως ο [Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ](#)), iii) νομοθεσία της ΕΕ για την ισότητα, iv) διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, και v) εθνική νομοθεσία. Όλα αυτά τα πρότυπα και τα νομοθετικά κείμενα ενδέχεται να αντιμετωπίζουν διαφορετικά την ισότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων σε σχέση με τα χαρακτηριστικά SOGIESC. Η εκτίμηση θα πρέπει επίσης να αντικατοπτρίζει τις σχετικές πολιτικές και τις πολιτικές δεσμεύσεις, μεταξύ των οποίων ο [ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων](#), η [στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025](#) και το [θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη](#).

Η εκτίμηση αναγκών θα μπορούσε να διευκολυνθεί ή να συντονιστεί από μια εθνική στατιστική υπηρεσία ή από αρμόδιο υπουργείο / αρμόδια κρατική υπηρεσία. Εναλλακτικά, θα μπορούσε να παρασχεθεί ειδική εντολή και ειδικοί πόροι για τη

διενέργεια της εκτίμησης σε εθνικό οργανισμό ανθρωπίνων δικαιωμάτων, φορέα ισότητας ή ερευνητικό ίδρυμα.

3.1.2. Καθοδήγηση

Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται:

- να προβαίνουν σε ολοκληρωμένη εκτίμηση αναγκών για τα δεδομένα ισότητας όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC, εξετάζοντας όλες τις σχετικές πολιτικές και τις νομοθετικές εξελίξεις, συμπεριλαμβανομένου του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα και των σχετικών πολιτικών και πολιτικών δεσμεύσεων·
- να διενεργούν ανά τακτά χρονικά διαστήματα εκτίμηση των αναγκών των χρηστών, για παράδειγμα κάθε 4-5 έτη, λαμβάνοντας υπόψη νέες νομοθετικές και πολιτικές εξελίξεις ή αξιολογήσεις υφιστάμενων νόμων και πολιτικών·
- να προσδιορίζουν τις προτεραιότητες συλλογής δεδομένων με βάση τον επείγοντα χαρακτήρα των αναγκών των χρηστών·
- να κοινοποιούν τα ευρήματα των εκτιμήσεων αναγκών μέσω διαφόρων διαύλων και σε διάφορες μορφές σε όλους τους αρμόδιους οργανισμούς, φορείς, στατιστικές υπηρεσίες, ερευνητικά ιδρύματα, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών κ.λπ.

3.2. Προσδιορισμός των υφιστάμενων πηγών δεδομένων που παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC

3.2.1. Σκεπτικό

Ο προσδιορισμός όλων των διαθέσιμων δεδομένων (συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων από διοικητικές, κυβερνητικές, ακαδημαϊκές πηγές και πηγές της κοινωνίας των πολιτών) που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά SOGIESC είναι απαραίτητος: i) τόσο για την εξασφάλιση συντονισμένης προσέγγισης όσον αφορά τη συλλογή δεδομένων, όσο και ii) για τη δημιουργία ενιαίων κατηγοριών, εννοιών και ορισμών. Ο προσδιορισμός όλων αυτών των δεδομένων θα επιτρέψει να τεθούν τα θεμέλια για μια

πιο συστηματική προσέγγιση της συλλογής δεδομένων SOGIESC. Μπορεί επίσης να εξασφαλίσει μια στέρεη βάση για τις αναγκαίες βελτιώσεις, μέσω του προσδιορισμού των τριών σημαντικών παραγόντων που αναφέρονται στα ακόλουθα σημεία.

- Ο πρώτος σημαντικός παράγοντας είναι οι διάφορες πηγές δεδομένων και οι πάροχοι δεδομένων για την ισότητα που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά SOGIESC. Κατά τον προσδιορισμό τους, είναι σημαντικό να λαμβάνονται επίσης υπόψη πηγές και πάροχοι που δεν έχουν σχεδιαστεί ειδικά για τη συλλογή δεδομένων για την ισότητα, αλλά περιλαμβάνουν μεταβλητές που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη μέτρηση υφιστάμενων διαρθρωτικών ανισοτήτων.
- Ο δεύτερος σημαντικός παράγοντας είναι τα κενά και οι ασυνέπειες στον σχεδιασμό μιας μελέτης και στις μεθόδους, τις έννοιες και τις μετρήσεις που εφαρμόζονται (οι ασυνέπειες αυτές περιλαμβάνουν επίσης περιττές επαναλήψεις στη συλλογή δεδομένων).
- Μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ διεθνών/ευρωπαϊκών πηγών δεδομένων και εθνικών πηγών δεδομένων. Υπάρχουν σχετικά λίγες διεθνείς/ευρωπαϊκές μελέτες που συλλέγουν διεθνή δεδομένα σχετικά με τις εμπειρίες των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ⁶⁴. Όσον αφορά τις εθνικές πηγές δεδομένων, μπορεί να γίνει περαιτέρω διάκριση μεταξύ της συλλογής δεδομένων για συγκεκριμένο θέμα, όπως οι διακρίσεις, και της συλλογής δεδομένων γενικά σχετικά με τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού και/ή των νοικοκυριών (π.χ. εθνικές απογραφές). Η τελευταία μπορεί να παρέχει πληροφορίες σχετικά με την ποσοτική παρουσία των ΛΟΑΤΚΙ στην κοινωνία, ενώ μπορεί ενδεχομένως να παρέχει και λεπτομέρειες σχετικά με την κοινωνική θέση των εν λόγω ατόμων ΛΟΑΤΚΙ, όταν αυτές είναι συγκρίσιμες με άλλες πληροφορίες (π.χ. σε συγκρίσιμη κατάσταση εργασίας ή διαβίωσης)⁶⁵.

⁶⁴ Ορισμένα παραδείγματα: Out Now Global (2020), [Out Now Global LGBT 2020 Study: International LGBT2020 Homophobia Report](#), Out Now, Παρίσι· FRA (2020), [A long way to go for LGBTI equality](#) (Απέχουμε πολύ από την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο· Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019), [Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 493:Discrimination in the European Union](#) (Διακρίσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση), *Ευρωπαϊκή Ένωση· European Social Survey* (2018), [ESS Round 9 Source Questionnaire](#), Πανεπιστήμιο του Λονδίνου, Λονδίνο· GESIS (2016), [European Values Study, GESIS](#), Κολωνία.

⁶⁵ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις διεθνείς πηγές δεδομένων και τις υφιστάμενες επίσημες και μη κυβερνητικές πηγές δεδομένων, βλ. την [έκθεση σχετικά με τη συλλογή δεδομένων σε σχέση με τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ](#).

3.2.2. Καθοδήγηση

Τα κράτη μέλη και όλοι οι άλλοι σχετικοί φορείς και παράγοντες που συμμετέχουν στη συλλογή δεδομένων SOGIESC ή είναι υπεύθυνοι για τη συλλογή των δεδομένων αυτών ενθαρρύνονται να λαμβάνουν τα μέτρα που παρατίθενται στα ακόλουθα σημεία.

- Θα πρέπει να λαμβάνουν δεόντως υπόψη την κατευθυντήρια γραμμή 1 «Χαρτογράφηση των υφιστάμενων πηγών δεδομένων για την ισότητα και εντοπισμός των κενών στα δεδομένα» των [κατευθυντήριων γραμμών για τη βελτίωση της συλλογής και της χρήσης δεδομένων σχετικά με την ισότητα](#).
- Θα πρέπει να προσδιορίζουν και να εξουσιοδοτούν ίδρυμα/φορέα/οργανισμό για τη δρομολόγηση, τον συντονισμό και τη διενέργεια της χαρτογράφησης.
- Θα πρέπει να αναλαμβάνουν μια ολοκληρωμένη διαδικασία για τον εντοπισμό όλων των υφιστάμενων πηγών δεδομένων⁶⁶ που υποστηρίζουν την ανάλυση των δεδομένων ανά χαρακτηριστικό SOGIESC σε στατιστικούς όρους. Θα πρέπει επίσης να αναφέρουν όλες τις κατηγορίες SOGIESC και τις υποκατάστατες μεταβλητές που χρησιμοποιούνται στις διάφορες πηγές δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων των υποκείμενων εννοιών και ορισμών τους.
- Θα πρέπει να χρησιμοποιούν τα αποτελέσματα της διαδικασίας εντοπισμού/χαρτογράφησης για να εντοπίζουν ομοιότητες και αποκλίσεις μεταξύ των πηγών δεδομένων και σε βάθος χρόνου όσον αφορά:
 - τον τομέα πολιτικής / νομοθετικό φάκελο για τον οποίο έχουν χρησιμοποιηθεί ή χρειάζονται τα δεδομένα·
 - την πηγή δεδομένων (διοικητικό μητρώο, δεδομένα ερευνών, δεδομένα καταγγελιών κ.λπ.)·
 - τις κατηγορίες/ταξινομήσεις που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση, ή τις ερωτήσεις που χρησιμοποιούνται σε έρευνα για τη μέτρηση των χαρακτηριστικών SOGIESC και τις υποκείμενες έννοιες και ορισμούς όσον αφορά τις εν λόγω ερωτήσεις (και τις σχετικές αλλαγές στις κατηγορίες/ταξινομήσεις με την πάροδο του χρόνου)·
 - τα σημεία τομής μεταξύ λόγων διακρίσεων·

⁶⁶ Πηγές δεδομένων που συλλέγονται και/ή χρησιμοποιούνται από τις εθνικές αρχές σε τομείς που καλύπτονται από το δίκαιο της ΕΕ όσον αφορά την ισότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων σε σχέση με τα χαρακτηριστικά SOGIESC — τα δεδομένα αυτά μπορεί επίσης να αναφέρονται σε υποκατάστατες μεταβλητές (όπως το φύλο του/της συντρόφου μαζί με το φύλο του συμμετέχοντος κ.λπ.).

- τους τομείς της ζωής για τους οποίους συλλέγονται τα δεδομένα, όπως: εργασία, πρόσβαση στην εργασία, στέγαση, πρόσβαση στη στέγαση, εκπαίδευση, υγεία, πρόσβαση στη δικαιοσύνη, πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες κ.λπ.
 - τις μεθόδους συλλογής ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων (π.χ. συνέντευξη διά ζώσης, διαδικτυακή έρευνα, έρευνα μέσω ταχυδρομείου, τηλεφωνική συνέντευξη κ.λπ.), το μέγεθος δείγματος, την αντιπροσωπευτικότητα και τη γεωγραφική κάλυψη·
 - την πρόσβαση του κοινού σε δεδομένα και αναλύσεις·
 - τη συχνότητα με την οποία έχουν συλλεχθεί τα δεδομένα (δηλαδή τη συχνότητα των επικαιροποιήσεων και των υφιστάμενων χρονοσειρών, καθώς και τυχόν διακοπές ή διακυμάνσεις της συχνότητας).
- Θα πρέπει να επανεξετάζουν τα αποτελέσματα της χαρτογράφησης των δεδομένων σε συνδυασμό με τα ευρήματα της εκτίμησης αναγκών των χρηστών (βλ. κατευθυντήρια γραμμή 3.1 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης) και να αξιολογούν τις τρέχουσες ανάγκες συλλογής δεδομένων ανά γενετήσιο προσανατολισμό, ταυτότητα/έκφραση φύλου και χαρακτηριστικά φύλου.
 - Θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα συγκεντρωτικά στατιστικά δεδομένα που βασίζονται στα χαρακτηριστικά SOGIESC δημοσιοποιούνται με διαφάνεια, ιδίως σε περιπτώσεις όπου τα εν λόγω δεδομένα μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τα δικαστήρια (άρθρο 47 του [Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ](#)).
 - Θα πρέπει να δημιουργήσουν έναν κόμβο δεδομένων (με ειδική ιστοσελίδα) για τη συγκέντρωση και την απεικόνιση των δεδομένων SOGIESC που προσδιορίζονται μέσω της διαδικασίας εντοπισμού/χαρτογράφησης σύμφωνα με την κατευθυντήρια γραμμή 3 των [κατευθυντήριων γραμμών για τη βελτίωση της συλλογής και της χρήσης δεδομένων σχετικά με την ισότητα](#). Ο κόμβος αυτός μπορεί επίσης να φιλοξενείται από το ίδρυμα ή τον φορέα που έχει εξουσιοδοτηθεί να διενεργήσει την εκτίμηση αναγκών (βλ. κατευθυντήρια γραμμή 3.1 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης).
 - Θα πρέπει να διενεργούν περιοδική διαδικασία για τον εντοπισμό δεδομένων για την ισότητα όσον αφορά τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ, λαμβάνοντας υπόψη: i) τόσο τη συχνότητα με την οποία επικαιροποιούνται οι πηγές δεδομένων που έχουν εντοπιστεί, για παράδειγμα, κάθε 4-5 έτη, όσο και ii) νέες δυνητικές πηγές και παρόχους δεδομένων.

- Τα κράτη μέλη που δεν συλλέγουν δεδομένα SOGIESC σε επίσημες στατιστικές ή μέσω ερευνών μεγάλης κλίμακας θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο διεξαγωγής διαρθρωμένου διαλόγου με διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη (π.χ. φορείς λήψης αποφάσεων, δημόσιες αρχές, ερευνητικά ιδρύματα, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών κ.λπ.) για την επίτευξη συναίνεσης σχετικά με το είδος των δεδομένων που θα πρέπει και μπορούν να συλλέγονται και υπό ποιες προϋποθέσεις.

3.3. Ευθυγράμμιση των ορισμών και των κατηγοριοποιήσεων που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά SOGIESC

3.3.1. ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Μια ενιαία προσέγγιση στη συλλογή δεδομένων (συμπεριλαμβανομένης της ευθυγράμμισης των ορισμών που χρησιμοποιούνται για τα χαρακτηριστικά SOGIESC) θα στηρίξει την εναρμόνιση των συλλεγόμενων δεδομένων: i) σε βάθος χρόνου, ii) εντός διαφόρων πηγών δεδομένων, και iii) μεταξύ διαφόρων πηγών δεδομένων. Η ευθυγράμμιση των ορισμών του γενετήσιου προσανατολισμού, του βιολογικού φύλου, του κοινωνικού φύλου, της ταυτότητας φύλου, της έκφρασης φύλου και των χαρακτηριστικών φύλου θα οδηγήσει σε πιο αξιόπιστες μετρήσεις και, ως εκ τούτου, θα μεγιστοποιήσει τη συγκρισιμότητα, την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των δεδομένων που συλλέγονται. Θα ελαχιστοποιήσει επίσης το κόστος συλλογής των δεδομένων. Η περισσότερο αξιόπιστη μέτρηση του γενετήσιου προσανατολισμού, του βιολογικού φύλου, του κοινωνικού φύλου, της ταυτότητας φύλου, της έκφρασης φύλου και των χαρακτηριστικών φύλου θα διευκολύνει τον εντοπισμό των πληθυσμών που ανήκουν σε μειονότητες ως προς τη σεξουαλικότητα και το φύλο, καθώς και την κατανόηση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν. Οι ορισμοί που περιλαμβάνονται στο γλωσσάριο του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αφετηρία για την εν λόγω ευθυγράμμιση.

Εν ολίγοις, μια ενιαία προσέγγιση στον συγκεκριμένο τομέα θα βοηθήσει:

- στη μεγιστοποίηση της συγκρισιμότητας (σε εθνικό επίπεδο και σε ολόκληρη την ΕΕ)·
- στην αύξηση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας των εννοιών SOGIESC·

- στη μεγιστοποίηση των δυνατοτήτων σύνδεσης διαφόρων πηγών δεδομένων για περαιτέρω ανάλυση και υποβολή στοιχείων σχετικά με την ισότητα
- στην ελαχιστοποίηση του χρόνου, του κόστους και των περιπτώσεων αλληλεπικαλύψεων μεταξύ των πηγών δεδομένων.

3.3.2. Καθοδήγηση

Τα κράτη μέλη και οι σχετικοί οργανισμοί/φορείς που συμμετέχουν στη συλλογή δεδομένων SOGIESC ή είναι υπεύθυνοι για τη συλλογή των δεδομένων αυτών ενθαρρύνονται να λάβουν τα 12 μέτρα που ορίζονται στα ακόλουθα σημεία.

- Θα πρέπει να βασίζονται στα πλέον πρόσφατα πορίσματα της ακαδημαϊκής έρευνας στον τομέα της κοινωνιολογίας και της κοινωνικής ψυχολογίας σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC, ώστε να αυξάνεται η ευαισθητοποίηση των δυνητικών φορέων συλλογής δεδομένων και χρηστών δεδομένων σχετικά με την κοινωνική έννοια των ακόλουθων όρων: βιολογικό φύλο, κοινωνικό φύλο, ταυτότητα φύλου, έκφραση φύλου, γενετήσιος προσανατολισμός και χαρακτηριστικά φύλου.
- Θα πρέπει να συμμετέχουν σε διαρθρωμένες διαβουλεύσεις με εκπροσώπους όλων των σχετικών κοινοτήτων ΛΟΑΤΚΙ με σκοπό: i) να προσδιορίζουν τις καταλληλότερες κατηγορίες για ανάλυση / ερωτήσεις σχετικά με τον αυτοπροσδιορισμό που θα πρέπει να υποβάλλονται στο πλαίσιο έρευνας, και ii) να συμφωνήσουν σχετικά με λειτουργικούς ορισμούς. Σύμφωνα με το έγγραφο του ΟΗΕ για μια [προσέγγιση για τα δεδομένα που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα](#), η διαβούλευση με την κοινότητα και η συμμετοχή της κοινότητας θα πρέπει να πραγματοποιούνται όσο το δυνατόν περισσότερο σε όλα τα επίπεδα έρευνας, μεταξύ άλλων και στο στάδιο της ανάπτυξης ερωτηματολογίων και μετρήσεων.
- Με βάση τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων με την κοινότητα, θα πρέπει να διεξάγονται διαβουλεύσεις με: i) εμπειρογνώμονες σε θέματα μεθοδολογίας ερευνών, ii) εμπειρογνώμονες σε θέματα σχεδιασμού ερευνών, και iii) εμπειρογνώμονες σε θέματα δεδομένων οι οποίοι συμμετέχουν στη συλλογή διοικητικών δεδομένων (π.χ. εθνικά μητρώα και απογραφές). Στις εν λόγω διαβουλεύσεις θα πρέπει να αναλύονται οι προκλήσεις και τα προβλήματα των πιθανών κατηγοριοποιήσεων για ερωτήσεις ανάλυσης/έρευνας (συμπεριλαμβανομένων δεδομένων υποκατάστασης για τα χαρακτηριστικά SOGIESC) σε διάφορες συλλογές δεδομένων. Οι διαβουλεύσεις αυτές θα πρέπει να επιδιώκουν την επίτευξη συμφωνίας σχετικά με τις πλέον αποτελεσματικές,

έγκυρες και αξιόπιστες προσεγγίσεις όσον αφορά τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ. Οι διαβουλεύσεις αυτές θα μπορούσαν επίσης να αποτελέσουν τη βάση για την ανάπτυξη προτύπων ή ελπιδοφόρων πρακτικών για τη μέτρηση των σχετικών κατηγοριοποιήσεων.

- Θα πρέπει να βελτιώσουν τα ποσοστά απόκρισης προσαρμόζοντας και αναθεωρώντας ερωτήσεις/κατηγορίες (ιδίως διφορούμενες ερωτήσεις και κατηγορίες), εφόσον απαιτείται. Οι εν λόγω προσαρμογές και αναθεωρήσεις θα μπορούσαν να βασιστούν σε πληροφορίες που προκύπτουν από τις διαβουλεύσεις με την κοινότητα.
- Θα πρέπει να χρησιμοποιούν ακριβή και αμερόληπτη ορολογία που αντικατοπτρίζει τις έννοιες ενδιαφέροντος. Οι ερωτήσεις που χρησιμοποιούν θα πρέπει να προσδιορίζουν ρητά ποια στοιχεία μετρώνται (π.χ. βιολογικό φύλο, κοινωνικό φύλο, ταυτότητα φύλου, χαρακτηριστικά φύλου και γενετήσιος προσανατολισμός). Θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι καμία έννοια δεν χρησιμοποιείται ως υποκατάστατο για μια άλλη⁶⁷. Ως προς το σημείο αυτό, θα πρέπει να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις [κατευθυντήριες γραμμές 4.1. έως 4.4. του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης](#).
- Θα πρέπει να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις διαφορές στις απαιτήσεις όσον αφορά τις διάφορες πηγές δεδομένων (διοικητικά μητρώα, απογραφές, δεδομένα ερευνών κ.λπ.) και τη σκοπιμότητα/ευελιξία εφαρμογής ομοιόμορφων κατηγοριών σε διαφορετικές πηγές δεδομένων.
- Θα πρέπει: i) να τεκμηριώνουν τα βασικά κριτήρια και τις διαδικασίες ταξινόμησης σε σχέση με τα χαρακτηριστικά SOGIESC, ii) να τεκμηριώνουν τον προτεινόμενο συνδυασμό αυτών των κριτηρίων και διαδικασιών, και iii) να ενημερώνουν τους χρήστες δεδομένων σχετικά με τις έννοιες στις οποίες βασίζονται τα εν λόγω κριτήρια και οι διαδικασίες.
- Θα πρέπει να λαμβάνουν δεόντως υπόψη την κατευθυντήρια γραμμή 9 «Ενίσχυση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας των δεδομένων για την ισότητα» και την κατευθυντήρια γραμμή 11 «Βελτίωση της συγκρισιμότητας των δεδομένων για την ισότητα» των [κατευθυντήριων γραμμών για τη βελτίωση της συλλογής και της χρήσης δεδομένων σχετικά με την ισότητα](#).
- Θα πρέπει να αξιοποιήσουν τα ευρήματα της διαδικασίας εντοπισμού (κατευθυντήρια γραμμή 3.2 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης) για τον

⁶⁷ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 6.

προσδιορισμό κοινών σημείων και αποκλίσεων μεταξύ των κατηγοριών/ορισμών που εφαρμόζονται στις πηγές δεδομένων και σε βάθος χρόνου.

- Θα πρέπει να λαμβάνουν δεόντως υπόψη την κατευθυντήρια γραμμή 3.4 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης σχετικά με τη συνεκτίμηση των πληροφοριών για τα χαρακτηριστικά SOGIESC σε όλες τις πολιτικές, ώστε να ενσωματώνουν: i) τους ορισμούς/κατηγορίες SOGIESC που έχουν συμφωνηθεί για την ανάλυση και τους αναγκαίους συνδυασμούς αυτών των ορισμών/κατηγοριών, και ii) ερωτήσεις για τη μέτρηση της θυματοποίησης λόγω διακρίσεων/εγκλημάτων βάσει των χαρακτηριστικών SOGIESC σε ενωσιακές και εθνικές έρευνες.
- Θα πρέπει να ενισχύουν και να λαμβάνουν υπόψη σε όλες τις πολιτικές την τακτική χρήση των συμφωνημένων κατηγοριών SOGIESC για την ανάλυση όλων των δεδομένων που συλλέγονται για το Ευρωπαϊκό Στατιστικό Σύστημα.
- Θα πρέπει να ενισχύουν τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων εθνικών και διεθνών φορέων ισότητας με σκοπό τη βελτίωση και τον συντονισμό των διαδικασιών συλλογής δεδομένων τους με βάση τα χαρακτηριστικά SOGIESC.

3.4. Ενσωμάτωση πληροφοριών σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC σε όλες τις εθνικές και ενωσιακές έρευνες

Οι φορείς συλλογής δεδομένων και οι χρήστες δεδομένων χρειάζονται πολλαπλές και συμπληρωματικές πηγές δεδομένων για την ισότητα προκειμένου να διευκολύνουν την τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής και την αξιολόγηση της κατάστασης της ισότητας για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ. Για να είναι ορθή η εκτίμηση των επιπτώσεων των πολιτικών στους τομείς της ισότητας και της απαγόρευσης των διακρίσεων, απαιτείται τακτική συλλογή δεδομένων σχετικά με όλους τους λόγους διακρίσεων και για όλους τους τομείς της ζωής που καλύπτονται από τη σχετική νομοθεσία. Ωστόσο, οι προσπάθειες που καταβάλλονται για τη συλλογή περισσότερων και καλύτερων δεδομένων για την ισότητα θα πρέπει να εξισορροπούνται και να καθοδηγούνται από τους κανόνες της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων, οι οποίοι απαιτούν από τα κράτη να συλλέγουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μόνο για «καθορισμένους, ρητούς και νόμιμους

σκοπούς» και τα οποία είναι «συναφή και περιορίζονται στο αναγκαίο για τους σκοπούς για τους οποίους υποβάλλονται σε επεξεργασία»⁶⁸.

3.4.1. ΣΚΕΠΤΙΚΟ

3.4.1.1. Απογραφές

Οι απογραφές, οι μεγάλης κλίμακας εθνικές και διεθνείς έρευνες και τα διοικητικά δεδομένα μπορούν να αποτελέσουν πολύτιμες πηγές δεδομένων για την ισότητα. Ωστόσο, τα δεδομένα που συλλέγουν είναι συχνά περιορισμένα.

Οι απογραφές παρέχουν πληροφορίες για το μέγεθος, τη σύνθεση και τη χωρική κατανομή του πληθυσμού, καθώς και για τα κοινωνικοοικονομικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά του. Οι απογραφές συλλέγουν δεδομένα για κάθε άτομο του γενικού πληθυσμού βάσει μητρώων, ερωτηματολογίων ή μεικτών πηγών δεδομένων.

Η συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία αναλύονται ανά προσωπικά χαρακτηριστικά προστατεύεται από συνταγματικά πρότυπα, τη νομοθεσία της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων και από τον [Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ](#). Η ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ απαιτεί σε κάθε απογραφή να συλλέγονται και να ζητούνται πληροφορίες σχετικά με το **βιολογικό φύλο**. Η ερώτηση είναι υποχρεωτική και οι επιτρεπόμενες κατηγορίες απαντήσεων είναι «άνδρας» ή «γυναίκα»⁶⁹. Το γεγονός αυτό έχει δημιουργήσει πρόβλημα για τον πληθυσμό ΛΟΑΤΚΙ, δεδομένου ότι ορισμένα τρανς, φυλοδιαφορετικά και ίντερσεξ άτομα δεν εμπίπτουν σε δυαδικό πλαίσιο βιολογικού και/ή κοινωνικού φύλου. Ως εκ τούτου, οι περιορισμένες επιλογές συνεπάγονται αποκλεισμούς και επηρεάζουν την εγκυρότητα των δεδομένων. Επιπλέον, στις περιπτώσεις στις οποίες οι χώρες προβλέπουν βάσει νόμου πεδία προσδιορισμού του κοινωνικού φύλου εκτός των δυαδικών επιλογών στα επίσημα έγγραφα (όπως στην περίπτωση της Αυστρίας⁷⁰, της Γερμανίας⁷¹, της Δανίας⁷², της

⁶⁸ Άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο γ) και αιτιολογική σκέψη 39 του [γενικού κανονισμού για την προστασία των δεδομένων](#) (ΓΚΠΔ).

⁶⁹ Eurostat (2019), [EU legislation on the 2021 population and housing censuses: Explanatory notes \(Νομοθεσία της ΕΕ για τις απογραφές πληθυσμού και στέγασης: Επεξηγηματικό σημείωμα\)](#), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 66.

⁷⁰ Υπουργείο Οικονομικών (2023), [Changing Assigned Sex](#). Επισημαίνεται ότι αυτά τα πεδία προσδιορισμού φύλου αφορούν μόνο τα ίντερσεξ άτομα.

⁷¹ Ομοσπονδιακή Υπηρεσία για την Καταπολέμηση των Διακρίσεων (Antidiskriminierungsstelle des Bundes) (2023), [Male – Female – Diverse: The ‘third option’ and the General Act on Equal Treatment](#). Το αν αυτά τα πεδία προσδιορισμού φύλου αφορούν και μη ίντερσεξ μη δυαδικά άτομα είναι ασαφές.

⁷² TGEU (2014), Δανία: [X in Passports and New Trans Law Works](#).

Ιταλίας⁷³, της Μάλτας⁷⁴ και των Κάτω Χωρών⁷⁵), οι δυαδικές επιλογές ενδέχεται να απαιτούν από τους συμμετέχοντες να υποβάλουν ψευδή δήλωση σχετικά με το επίσημο νομικό καθεστώς τους. Στις απογραφές τους, η Γερμανία⁷⁶ περιλαμβάνει τις κατηγορίες «φυλοδιαφορετικό» και «δεν αναφέρεται στο πιστοποιητικό γέννησης», ενώ η Μάλτα⁷⁷ περιλαμβάνει την κατηγορία «άλλο» για την ερώτηση σχετικά με το βιολογικό φύλο, αλλά μόνο στον βαθμό που αυτό αντιστοιχεί στο αρχείο του μητρώου γεννήσεων. Η Αυστρία, η Δανία και οι Κάτω Χώρες βασίζονται σε διοικητικά δεδομένα και δεν προβαίνουν σε απογραφές πληθυσμού. Στην Ιταλία, ωστόσο, η απογραφή του 2022 προέβλεπε μόνο τις επιλογές «άνδρας» και «γυναίκα»⁷⁸.

Γενικά, οι απογραφές σπανίως συλλέγουν πληροφορίες σχετικά με «ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», όπως αυτές που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά SOGIESC⁷⁹. Η μη συμπερίληψη ερωτήσεων σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC στις απογραφές έχει ευρύτερες επιπτώσεις, καθώς οι απογραφές αποτελούν τακτικά το πλαίσιο δειγματοληψίας για διάφορους τύπους ερευνών. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να επαναληφθεί ότι οι κανόνες για την προστασία των δεδομένων δεν εμποδίζουν τη συλλογή δεδομένων για την ισότητα για στατιστικούς σκοπούς, καθώς και ότι οι αρχές της προστασίας των δεδομένων δεν εφαρμόζονται σε ανώνυμες πληροφορίες ή σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που καθίστανται ανώνυμα κατά τρόπο ώστε το υποκείμενο των δεδομένων να μην ταυτοποιείται ή να μην είναι πλέον ταυτοποιήσιμο⁸⁰. Μέχρι στιγμής, η Μάλτα είναι το μόνο κράτος μέλος της ΕΕ που έχει συμπεριλάβει στην απογραφή της συγκεκριμένες ερωτήσεις σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου⁸¹. Εκτός της ΕΕ, το Ηνωμένο Βασίλειο, ο Καναδάς και η Αυστραλία έχουν συμπεριλάβει στην απογραφή τους ερώτηση σχετικά με την ταυτότητα φύλου, ενώ το Νεπάλ, η Ινδία και

⁷³ Baska, M και Milton, J. (2022), [Italian court recognises non-binary person's gender identity in historic first](#), Pink News.

⁷⁴ Διεύθυνση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (2020), [Legal Gender Recognition and Bodily Integrity](#).

⁷⁵ Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών (2022), [Changing the registration of gender on official documents](#).

⁷⁶ Statistische Ämter des Bundes und der Länder (2022), https://www.zensus2022.de/DE/Wer-wird-befragt/Musterfragebogen_Uebersicht/Fragebogen.html?nn=610864 \l "Haushaltebefragung

⁷⁷ Εθνική Στατιστική Υπηρεσία — Μάλτα, [Απογραφή](#).

⁷⁸ ISTAT (2022), [Popolazione e Abitazioni: Documentazione](#).

⁷⁹ Σύμφωνα με το άρθρο 9 του [ΓΚΠΔ](#), οι ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα περιλαμβάνουν «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση», καθώς και «γενετικά δεδομένα, βιομετρικά δεδομένα με σκοπό την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση προσώπου, δεδομένα που αφορούν την υγεία ή δεδομένα που αφορούν τη σεξουαλική ζωή φυσικού προσώπου ή τον γενετήσιο προσανατολισμό».

⁸⁰ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), [Συζήτηση στοργουλής τραπέζης σχετικά με τα δεδομένα για την ισότητα, Σεπτέμβριος 2021](#) και αρχή 4 του [εγγράφου καθοδήγησης σχετικά με τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων για την ισότητα με βάση τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή](#).

⁸¹ Εθνική Στατιστική Υπηρεσία — Μάλτα, [Απογραφή](#).

το Πακιστάν έχουν αναθεωρήσει τις απογραφές τους ώστε να συμπεριλάβουν μη δυαδικές κατηγορίες βιολογικού ή κοινωνικού φύλου⁸²..

Όταν δεν υπάρχουν συγκεκριμένες ερωτήσεις για τα χαρακτηριστικά SOGIESC, μια ιδέα των πραγματικών συνθηκών που βιώνουν τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ μπορεί να αποκτηθεί με τη χρήση υποκατάστατων πληροφοριών, για παράδειγμα μέσω ερωτήσεων σχετικά με: i) τον/τη σύντροφο του συμμετέχοντος ατόμου, ii) τη σχέση του συμμετέχοντος με άλλα μέλη του νοικοκυριού, iii) το βιολογικό φύλο του/της συντρόφου ή των μελών του νοικοκυριού στην απογραφή. Η συλλογή αυτού του είδους υποκατάστατων πληροφοριών έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, κυρίως επειδή σε όλο και περισσότερες χώρες τα ομόφυλα ζευγάρια μπορούν να συνάπτουν σύμφωνα συμβίωσης ή να παντρεύονται νόμιμα. Σύμφωνα με τους κανονισμούς της ΕΕ για την απογραφή του 2021⁸³, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να παρέχουν δεδομένα σχετικά με τις κατηγορίες «με γάμο ή σύμφωνο συμβίωσης ετεροφύλων» ή «με γάμο ή σύμφωνο συμβίωσης ομοφύλων». Ωστόσο, οι κανονισμοί καταργούν επίσης τη διάκριση μεταξύ ετερόφυλων συντρόφων και ομόφυλων συντρόφων για την κατηγορία «σύντροφοι σε συναινετική ένωση⁸⁴», γεγονός που δυσχεραίνει τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τον αριθμό των ομόφυλων ζευγαριών που δεν είναι παντρεμένα ή δεν έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης.

Μολονότι τα δεδομένα σχετικά με τις σχέσεις συμβίωσης μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου χρησιμοποιούνται συχνά ως υποκατάστατα για τον γενετήσιο προσανατολισμό, οι πληροφορίες που παρέχουν είναι περιορισμένες. Δεν περιλαμβάνουν τα άτομα που δεν βρίσκονται επί του παρόντος σε σχέση ή που δεν είναι πρόθυμα —ή δεν αισθάνονται άνετα— να γνωστοποιήσουν τη σχέση τους. Επίσης, δεν περιλαμβάνουν τους συμμετέχοντες που βρίσκονται επί του παρόντος σε σχέση με άτομο του αντίθετου φύλου, γεγονός που θα οδηγήσει ιδιαίτερα σε ελλιπή καταμέτρηση των αμφιφυλόφιλων και πανσέξουαλ ατόμων, καθώς και των τρανς ατόμων που δεν έχουν καταχωρίσει επίσημα το κοινωνικό φύλο τους.

⁸² National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 114.

⁸³ [Κανονισμός \(ΕΕ\) 2017/543](#).

⁸⁴ Eurostat (2019), EU legislation on the 2021 population and housing censuses – Explanatory Notes (Νομοθεσία της ΕΕ για τις απογραφές πληθυσμού και στέγασης του 2021 — Επεξηγηματικές σημειώσεις), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 66-67.

Πλαίσιο A 4 — Ερωτήσεις SOGIESC στην απογραφή της Μάλτας

E5

Δηλώστε το καταχωρισμένο βιολογικό φύλο σας (σημειώστε μόνο έναν κύκλο)

- Άνδρας
- Γυναίκα
- Άλλο

E7

Το φύλο με το οποίο προσδιορίζετε είναι το ίδιο με το καταχωρισμένο βιολογικό φύλο σας;

- Ναι (προχωρήστε στην ερώτηση 9)
- Όχι

E8

Διευκρινίστε το κοινωνικό φύλο με το οποίο προσδιορίζετε

(Πεδίο ελεύθερου κειμένου)

E9

Ποιο από τα παρακάτω περιγράφει καλύτερα τον γενετήσιο προσανατολισμό σας; (Σημειώστε μόνο έναν κύκλο)

- Ετεροφυλόφιλος/-η/-ο
- Γκέι ή λεσβία
- Αμφιφυλόφιλος/-η/-ο
- Άλλο (Διευκρινίστε)

Σημειώσεις προς εξέταση:

Η απογραφή έχει ορισμένους περιορισμούς. Στην ερώτηση 5, η κατηγορία «άλλο» αναφέρεται ειδικά στο καταχωρισμένο βιολογικό φύλο και, ως εκ τούτου, η ερώτηση αυτή δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την ένδειξη της συχνότητας παρουσίας μη δυαδικών ή ίντερσεξ ατόμων. Η ερώτηση 7 αφορά το αν το κοινωνικό φύλο του συμμετέχοντος διαφέρει από το καταχωρισμένο βιολογικό φύλο του και όχι από το φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Ως εκ τούτου, η ερώτηση αυτή θα αφορά μόνο τρανς συμμετέχοντες των οποίων το κοινωνικό φύλο δεν είναι νομικά αναγνωρισμένο. Η ερώτηση 9 περιλαμβάνει επίσης περιορισμένες επιλογές, καθώς δεν αποτυπώνει για παράδειγμα τα ασεξουαλικά άτομα.

3.4.1.2. Έρευνες μεγάλης κλίμακας

Μολονότι τα δεδομένα SOGIESC εξακολουθούν να μην συλλέγονται μέσω απογραφών στις περισσότερες χώρες, η κατάσταση φαίνεται να αλλάζει όσον αφορά τις έρευνες με βάση τον πληθυσμό. Οι **έρευνες μεγάλης κλίμακας** αποτελούν ισχυρό εργαλείο που καθιστά δυνατή τη συλλογή πλήρους συνόλου δεδομένων για την ισότητα. Οι έρευνες στον γενικό πληθυσμό βασίζονται σε δείγμα αντιπροσωπευτικό του συνολικού πληθυσμού, για παράδειγμα η [έρευνα για το εργατικό δυναμικό](#), η [έρευνα της ΕΕ για τις συνθήκες διαβίωσης](#) (EU-SILC) ή οι εθνικές έρευνες για την υγεία.

Σε έκθεση που δημοσιεύτηκε πρόσφατα, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) αναφέρει ότι είναι σημαντικό να συλλέγονται **αντιπροσωπευτικά** δεδομένα για τα χαρακτηριστικά SOGIESC⁸⁵. Η αντιπροσωπευτικότητα δείχνει τον βαθμό στον οποίο τα χαρακτηριστικά ενός δείγματος (όπως η σύνθεσή του όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC) ανταποκρίνονται στα χαρακτηριστικά του πληθυσμού από τον οποίο ελήφθη το δείγμα, σύμφωνα με καθιερωμένους κανόνες. Όπως αναφέρεται στις [κατευθυντήριες γραμμές για τη βελτίωση της συλλογής και της χρήσης δεδομένων σχετικά με την ισότητα](#), «η αντιπροσωπευτικότητα μπορεί να επηρεάζεται αρνητικά αν το μέγεθος του δείγματος είναι πολύ μικρό, [δηλαδή] αν δεν περιλαμβάνει επαρκή αριθμό ατόμων που ανήκουν στη στοχευόμενη πληθυσμιακή ομάδα ή αν συγκεκριμένες υποομάδες του πληθυσμού αποκλείονται συστηματικά από τη συλλογή δεδομένων ευθύς εξαρχής (λόγω δυσκολιών σε σχέση με τη γλώσσα, μειωμένων ικανοτήτων κ.λπ.)»⁸⁶.

Αρκετές χώρες της ΕΕ και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου έχουν ήδη συμπεριλάβει ερωτήσεις σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC σε έρευνες με βάση τον πληθυσμό⁸⁷. Το Βέλγιο⁸⁸, η Δανία⁸⁹, η Φινλανδία⁹⁰, η Γαλλία⁹¹, η Ιρλανδία⁹², οι Κάτω

⁸⁵ ΟΟΣΑ (2020), [Over the Rainbow? The Road to LGBTI Inclusion](#), Εκδόσεις ΟΟΣΑ, Παρίσι, σ. 29.

⁸⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018), [Κατευθυντήριες γραμμές για τη βελτίωση της συλλογής και της χρήσης δεδομένων σχετικά με την ισότητα](#), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 23.

⁸⁷ Πλήρης κατάλογος των εθνικών αντιπροσωπευτικών ερευνών με ερωτήσεις σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου, οι οποίες διενεργήθηκαν από δημόσιους φορείς στις χώρες του ΟΟΣΑ από το 2018 διατίθεται στη δημοσίευση του ΟΟΣΑ (2019), με τίτλο [Society at a Glance 2019: OECD Social Indicators](#), Εκδόσεις ΟΟΣΑ, Παρίσι, σ. 52-56. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα δεδομένα που συλλέγονται από τα κράτη μέλη αναφέρονται επίσης λεπτομερώς στη δημοσίευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2017), με τίτλο [Data collection in relation to LGBTI People \(Συλλογή δεδομένων σε σχέση με τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ\)](#), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο.

⁸⁸ Ινστιτούτο για την Ισότητα Γυναικών και Ανδρών (Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen) (2022), [Enquête #YouToo?](#).

⁸⁹ Statens Serum Institut (2019), [Projekt SEXUS](#).

⁹⁰ Φινλανδικό Ινστιτούτο Υγείας και Πρόνοιας (2021), [School Health Promotion Study \(Μελέτη για την πρόωθηση της υγείας στα σχολεία\)](#).

⁹¹ Institut National D'Études Démographiques (2020), [VIRAGE](#).

⁹² Central Statistics Office (2019), [General Household Survey \(Γενική έρευνα για τα νοικοκυριά\)](#).

Χώρες⁹³, η Σουηδία⁹⁴ και η Νορβηγία⁹⁵ έχουν διεξαγάγει έρευνες οι οποίες περιλαμβάνουν ερωτήσεις σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου. Η Γερμανία⁹⁶, η Ιταλία⁹⁷, η Ισπανία⁹⁸ και η Ισλανδία⁹⁹ έχουν συμπεριλάβει ερωτήσεις σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό. Η Ιταλία έχει πραγματοποιήσει πιλοτική έρευνα για τις διακρίσεις, η οποία περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου. Η Πορτογαλία προτίθεται επίσης να συμπεριλάβει ερωτήσεις σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου και τα χαρακτηριστικά φύλου σε επικείμενη έρευνα για την έμφυλη βία¹⁰⁰. Η συμπερίληψη των χαρακτηριστικών φύλου θα ήταν ιδιαίτερα σημαντική, δεδομένου ότι σε καμία έρευνα στον γενικό πληθυσμό δεν περιλαμβάνεται ερώτηση σχετικά με το αν οι συμμετέχοντες είναι ίντερσεξ / έχουν διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου¹⁰¹.

3.4.1.3. Διοικητικά δεδομένα

Τα **διοικητικά δεδομένα** είναι διαφορετικά από τα δεδομένα που συλλέγονται αποκλειστικά για στατιστικούς σκοπούς (τα δεδομένα που συλλέγονται αποκλειστικά για στατιστικούς σκοπούς περιλαμβάνουν δεδομένα απογραφής και δεδομένα ερευνών). Διοικητικά δεδομένα είναι όλα τα δεδομένα που συλλέγονται από δημόσιες αρχές. Τα διοικητικά δεδομένα εξυπηρετούν πρωτίστως κάποιον σκοπό διαφορετικό από την παραγωγή στατιστικών¹⁰², όπως η πληρωμή φόρων ή η καταχώριση γεννήσεων και θανάτων.

Σε αντίθεση με τα δεδομένα που προέρχονται από έρευνες, τα διοικητικά δεδομένα συχνά καλύπτουν ολόκληρους πληθυσμούς (π.χ. όλους τους φορολογούμενους) και ενδέχεται να αποκαλύπτουν πληροφορίες οι οποίες διαφορετικά δεν θα είχαν συλλεχθεί ποτέ. Τα διοικητικά δεδομένα μπορούν να συλλέγονται συχνότερα από ό, τι εκείνα που συλλέγονται για στατιστικούς σκοπούς. Για παράδειγμα, σχετικά με την κατάσταση των ΛΟΑΤΚΙ στην Ευρώπη, είναι σύνηθες να εντοπίζονται διοικητικά

⁹³ Statistics Netherlands (2021), [Safety Monitor \(Παρατηρητήριο για την ασφάλεια\)](#).

⁹⁴ Public Health Agency of Sweden (Οργανισμός Δημόσιας Υγείας της Σουηδίας) (2022), [Public Health Survey \(Έρευνα για τη δημόσια υγεία\)](#).

⁹⁵ Statistics Norway (2021), [Quality of Life in Norway \(Ποιότητα ζωής στη Νορβηγία\)](#).

⁹⁶ Γερμανικό Ινστιτούτο Οικονομικών Ερευνών (DIW Berlin) (2022), [Socio-Economic Panel \(Κοινωνικοοικονομική ομάδα συζήτησης\)](#).

⁹⁷ Istituto Nazionale di Statistica (2015), [Survey on discriminations by gender, sexual orientation and ethnic origin \(Έρευνα για τις διακρίσεις ανά φύλο, γενετήσιο προσανατολισμό και εθνοτική καταγωγή\)](#).

⁹⁸ Instituto Nacional de Estadística (2006), [Health and Sexual Behaviour Survey \(Έρευνα για την υγεία και τη σεξουαλική συμπεριφορά\)](#).

⁹⁹ Διεύθυνση Υγείας (2022), [Μελέτη για την υγεία και την ευημερία](#).

¹⁰⁰ OHCHR (2018), [Report of the Independent Expert on protection against violence and discrimination based on sexual orientation and gender identity: Responses by the Portuguese Authorities](#), σ. 3.

¹⁰¹ ΟΟΣΑ (2019), [Society at a Glance 2019: OECD Social Indicators](#), Εκδόσεις ΟΟΣΑ, Παρίσι, σ. 15.

¹⁰² Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016), [Ευρωπαϊκό εγχειρίδιο σχετικά με τα δεδομένα για την ισότητα \(αναθεώρηση του 2016\)](#), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, Τμήμα 2.1.1.

δεδομένα σε αρχεία όσον αφορά: i) τον αριθμό των ατόμων που συνάπτουν νομικά αναγνωρισμένη σχέση συμβίωσης μεταξύ ομοφύλων (είτε πρόκειται για γάμο είτε για άλλο καθεστώς), και ii) τον αριθμό των ατόμων στα οποία έχει χορηγηθεί άδεια να αλλάξουν την καταχώριση του φύλου που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση.

Παρότι μπορεί να είναι χρήσιμα, τα διοικητικά δεδομένα παρουσιάζουν πολλές προκλήσεις και μπορεί να είναι προβληματικά ως πηγή δεδομένων SOGIESC. Οι προσπάθειες για τη συλλογή διοικητικών δεδομένων δεν συντονίζονται ούτε παρακολουθούνται με τον ίδιο τρόπο όπως οι προσπάθειες συλλογής στατιστικών στοιχείων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν υπάρχουν καθόλου διαθέσιμα δεδομένα σε επίπεδο ομάδων¹⁰³. Οι μεταβλητές μπορεί επίσης να είναι περιορισμένες, για παράδειγμα όταν συλλέγονται δεδομένα σχετικά με το νόμιμο φύλο, αλλά όχι δεδομένα σχετικά με την ταυτότητα φύλου. Σε πολλές περιπτώσεις, τα δεδομένα SOGIESC συλλέγονται χωρίς να υπάρχει νομική βάση ή σκεπτικό προς τούτο (για παράδειγμα, κατά την υποβολή αίτησης για κάρτα μέλους βιβλιοθήκης), κάτι που μπορεί να θεωρηθεί υπερβολικά παρεμβατικό και, σε ορισμένες περιπτώσεις, να αποτρέψει άτομα ΛΟΑΤΚΙ από την πρόσβαση σε συγκεκριμένη υπηρεσία¹⁰⁴.

3.4.1.4. Χρήση υποκατάστατων μεταβλητών

Η υποκατάστατη μεταβλητή είναι ένας δείκτης που χρησιμοποιείται για την κατά προσέγγιση αναπαράσταση ενός φαινομένου, το οποίο σχετίζεται με τη μεταβλητή, αλλά δεν είναι άμεσα μετρήσιμο με πιο αντικειμενικό τρόπο. Για να είναι μια υποκατάστατη μεταβλητή έγκυρη, πρέπει να συνδέεται στενά με τη μεταβλητή την οποία αντικαθιστά.

Στην [προσέγγιση της ΟΗCHR όσον αφορά τα δεδομένα με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα](#) αναφέρεται ότι οι πληθυσμοί πρέπει να αυτοπροσδιορίζονται, το οποίο σημαίνει ότι οι πληθυσμιακές παράμετροι δεν μπορούν να επιβάλλονται από τρίτους ή να αποδίδονται μέσω τεκμαρτής εκτίμησης ή υποκατάστατης μεταβλητής. Το βασικό πρόβλημα όσον αφορά την υποβολή στοιχείων βάσει υποκατάστατων μεταβλητών είναι ότι τα δεδομένα που προκύπτουν δεν αντικατοπτρίζουν τον τρόπο με τον οποίο θα αυτοπροσδιοριζόταν ένα πρόσωπο εάν μπορούσε να απαντήσει το ίδιο¹⁰⁵. Ως εκ τούτου, η συλλογή πληροφοριών σχετικά με τον αυτοπροσδιορισμό των ατόμων όσον

¹⁰³ Για παράδειγμα, στις βάσεις δεδομένων υγείας, τα ίντερσεξ άτομα δεν ορίζονται ειδικά ως τέτοια όσον αφορά την υγεία για σκοπούς στατιστικής ανάλυσης και, ως εκ τούτου, δεν περιλαμβάνονται στις βάσεις δεδομένων. Βλ. Δημοκρατία της Σλοβενίας, Συνήγορος της αρχής της ισότητας (2022), [Special report. The Situation of Intersex People in Medical Procedures](#), Συνήγορος της αρχής της ισότητας, Λιουμπλιάνα.

¹⁰⁴ Ashley, F. (2021), [Recommendations for Institutional and Governmental Management of Gender Information](#). *New York University Review of Law & Social Change*, 44(4):489-528. σ. 504, 514-515.

¹⁰⁵ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 50.

αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC υπερισχύει έναντι των πληροφοριών βάσει υποκατάστατων μεταβλητών.

Πολλά κράτη μέλη συλλέγουν τακτικά δεδομένα πληθυσμού ή απογραφής που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως ατελής υποκατάστατη μεταβλητή για τα δεδομένα SOGIESC (για παράδειγμα, σε ερωτήσεις που αφορούν το φύλο του συμμετέχοντος ατόμου και του/της συντρόφου του ως υποκατάστατη μεταβλητή για τις σχέσεις ΛΟΑΤΚΙ). Οι πληροφορίες αυτού του είδους ενδέχεται να είναι ανακριβείς για διάφορους λόγους. Για παράδειγμα, δεν λαμβάνουν υπόψη τα τρανς άτομα των οποίων το φύλο δεν έχει καταχωριστεί επίσημα, ούτε τα αμφιφυλόφιλα ή πανσέξουαλ άτομα που βρίσκονται σε σχέση με άτομο διαφορετικού φύλου. Ως εκ τούτου, οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο όταν δεν υπάρχουν άλλα μέσα συλλογής δεδομένων SOGIESC.

Η χρήση υποκατάστατων μεταβλητών μπορεί να είναι απαραίτητη σε ορισμένες περιπτώσεις (όπως κατά τη συλλογή δεδομένων για βρέφη), αλλά είναι πιθανό να οδηγήσει σε ελλιπείς καταμετρήσεις. Για παράδειγμα, εάν οι στατιστικές βασίζονται μόνο στον προγεννητικό έλεγχο (ως υποκατάστατη μεταβλητή για άτομα με διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου), δεν καλύπτουν τα άτομα των οποίων τα διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου αποκαλύπτονται σε μεταγενέστερο στάδιο της ζωής. Ομοίως, τα τυποποιημένα δυαδικά συστήματα μέτρησης για το βιολογικό φύλο αποτελούν ανεπαρκή υποκατάστατη μεταβλητή για την πρωταρχική μέτρηση των χαρακτηριστικών του κοινωνικού και βιολογικού φύλου, ιδίως μεταξύ πληθυσμών που διαφέρουν ως προς τη σεξουαλικότητα και ως προς το φύλο¹⁰⁶. Εάν χρησιμοποιηθούν τα δεδομένα σχετικά με τον αριθμό των αλλαγών στη νομική καταχώριση του φύλου ως υποκατάστατη μεταβλητή για το μέγεθος του τρανς πληθυσμού (ή για το ποσοστό του πληθυσμού που είναι τρανς), αυτό μπορεί να οδηγήσει σε ελλιπή καταμέτρηση των τρανς, δεδομένου ότι δεν μπορούν ή δεν επιθυμούν όλα τα τρανς άτομα να αλλάξουν τη νομική καταχώριση του φύλου τους. Θα μπορούσε επίσης να οδηγήσει σε ανακρίβειες, δεδομένου ότι μπορεί να περιλαμβάνει ίντερσεξ άτομα τα οποία δεν προσδιορίζονται ως τρανς. Η στάθμιση βάσει εκτιμήσεων από άλλες χώρες όσον αφορά το ποσοστό των τρανς ατόμων που ζητούν νομική αναγνώριση φύλου θα μπορούσε να βελτιώσει την αξιοπιστία των υποκατάστατων δεδομένων. Ωστόσο, αυτό είναι δυνατό μόνο εάν οι χώρες διαθέτουν συγκρίσιμη νομοθεσία, δεδομένου ότι τα νομικά εμπόδια μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τον αριθμό των ατόμων που αναζητούν νομική αναγνώριση φύλου.

¹⁰⁶ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 44.

Πλαίσιο A 5 — Χρήση υποκατάστατων μεταβλητών στην έρευνα EU-SILC για τα νοικοκυριά

Η έρευνα EU-SILC για τα νοικοκυριά περιέχει ερώτηση σχετικά με το φύλο, καθώς και ερώτηση σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση όλων των μελών του νοικοκυριού¹⁶⁶. Προστίθεται σημείωση σχετικά με τα ομόφυλα ζευγάρια προκειμένου να διευκρινιστεί ότι η καταχωρισμένη συμβίωση θεωρείται επίσης οικογενειακή κατάσταση. Από τον συνδυασμό και των δύο ερωτήσεων μπορεί να προκύψει εκτίμηση όσον αφορά τη συχνότητα παρουσίας ομόφυλων ζευγαριών, παρότι οι πληροφορίες αυτές θα αποτυπώνουν μόνο ομόφυλα ζευγάρια που είναι παντρεμένα ή έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης.

[Φύλο] (επανάληψη της ερώτησης για όλα τα μέλη του νοικοκυριού)

- Άνδρας
- Γυναίκα

[ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Όλα τα τρέχοντα μέλη του νοικοκυριού ηλικίας 16 ετών και άνω.]

[Οικογενειακή κατάσταση] (επανάληψη της ερώτησης για όλα τα μέλη του νοικοκυριού)

- Άγαμος/-η/-ο
- Έγγαμος/-η/-ο
- Σε διάσταση
- Χήρος/-α
- Διαζευγμένος/-η/-ο

[ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Όλα τα τρέχοντα μέλη του νοικοκυριού ηλικίας 16 ετών και άνω. Ορισμένες χώρες διαθέτουν νομικό πλαίσιο για την καταχώριση σχέσης συμβίωσης (στις περισσότερες χώρες πρόκειται για σχέσεις συμβίωσης μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου οι οποίες έχουν νομικό καθεστώς παράλληλο με εκείνο των παντρεμένων ζευγαριών). Οι πληροφορίες αυτές πρέπει επίσης να αντιμετωπίζονται με εναρμονισμένο τρόπο και προτείνεται αυτοί οι νομικά αναγνωρισμένοι σύντροφοι να αντιμετωπίζονται ως έγγαμοι και να κατατάσσονται στον κωδικό 2 όταν εξακολουθεί να υφίσταται η σχέση, ή στους κωδικούς 3-5 ανάλογα με την περίπτωση (δικαστικός χωρισμός ή θάνατος ενός εκ των συντρόφων ή ούτω καθεξής).]

Η Eurostat και τα κράτη μέλη συχνά δεν διαχωρίζουν τα δεδομένα αυτά για να εκτιμήσουν τη συχνότητα παρουσίας ομόφυλων ζευγαριών, παρόλο που υπάρχουν διαθέσιμες πληροφορίες. Απουσία καλύτερων διαθέσιμων δεδομένων, ο εν λόγω διαχωρισμός μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο.

3.4.2. Καθοδήγηση

Τα κράτη μέλη και οι σχετικοί φορείς και παράγοντες που συμμετέχουν στη συλλογή δεδομένων SOGIESC ή είναι υπεύθυνοι για τη συλλογή των δεδομένων αυτών ενθαρρύνονται να λαμβάνουν υπόψη πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC σε όλες τις πολιτικές. Στα σημεία που ακολουθούν εκτίθενται λεπτομερέστερα ορισμένες παράμετροι τις οποίες θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα κράτη μέλη.

- Εάν οι απογραφές δεν παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC, θα πρέπει να συμπληρώνονται με δειγματοληπτικές έρευνες, οι οποίες θα περιλαμβάνουν ερωτήσεις/ενότητες που αποτυπώνουν τα χαρακτηριστικά SOGIESC σε τακτική βάση.
- Κατά τον σχεδιασμό ερευνών ή κατά τη συλλογή δεδομένων στο πλαίσιο του [Ευρωπαϊκού Στατιστικού Συστήματος](#) μέσω της [έρευνας εργατικού δυναμικού](#) και της έρευνας [EU-SILC](#), τα κράτη μέλη θα πρέπει, όπου κρίνεται σκόπιμο, να ενσωματώνουν συστηματικά πληροφορίες με βάση τα χαρακτηριστικά SOGIESC. Υπάρχει επίσης δυνατότητα προσθήκης προαιρετικών ερωτήσεων σχετικά με τον αυτοπροσδιορισμό. Θα μπορούσαν επίσης να ενσωματώνονται πληροφορίες με βάση τα χαρακτηριστικά SOGIESC με την ανάπτυξη και τη διεξαγωγή θεματικών ενοτήτων έρευνας που θα καλύπτουν, για παράδειγμα: i) εμπειρίες διακρίσεων σε διάφορους τομείς της ζωής, ii) παρενόχληση και βία λόγω προκαταλήψεων, iii) ευαισθητοποίηση σχετικά με τα δικαιώματα, και iv) αναφορά περιστατικών διακρίσεων.
- Για την αποτύπωση διασταυρούμενων ανισοτήτων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εισάγουν επιμέρους μεταβλητές και ερωτήσεις έρευνας που αφορούν ειδικά τη μέτρηση των ανισοτήτων και των εικαζόμενων διακρίσεων για πολλαπλούς λόγους, μεταξύ άλλων για λόγους SOGIESC, σε διάφορους τομείς της ζωής.
- Εφόσον είναι σκόπιμο και εφικτό, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αποφεύγουν να περιορίζουν τη συλλογή δεδομένων SOGIESC μόνο σε ενήλικες. Μολονότι στους ανηλικούς παρέχεται μεγαλύτερη προστασία στο πλαίσιο πολλών από τους βασικούς νόμους για την προστασία των δεδομένων (συμπεριλαμβανομένου του [ΓΚΠΔ](#)), τα δεδομένα που προκύπτουν από ευρωπαϊκές έρευνες αποδεικνύουν τη σημασία της συλλογής δεδομένων και για άτομα κάτω των 18 ετών. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο της δεύτερης έρευνας του FRA για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ (LGBTIQ II) συγκεντρώθηκαν δεδομένα από νέους ηλικίας 15-17 ετών¹⁰⁷. Μολονότι η σύσταση του [ΓΚΠΔ](#) σχετικά με την ηλικία συγκατάθεσης για τη συμμετοχή σε

¹⁰⁷Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (2020), [A long way to go for LGBTI equality](#) (Απέχουμε πολύ από την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο.

έρευνες είναι τα 16 έτη, τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίσουν νόμους που μειώνουν την ηλικία συγκατάθεσης στα 13 έτη (αλλά όχι κάτω των 13), σύμφωνα με το [άρθρο 8 παράγραφος 1](#)¹⁰⁸.

- Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάζουν το ενδεχόμενο να χρησιμοποιούν ερώτηση σχετικά με τη σύνδεση με μειονοτικές ομάδες, όταν οι πτυχές SOGIESC δεν μπορούν να μετρηθούν απευθείας σε μια έρευνα. Εάν είναι αδύνατη η προσθήκη τουλάχιστον τεσσάρων επιπλέον ερωτήσεων (σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου και/ή τις διαφοροποιήσεις των χαρακτηριστικών φύλου), μπορεί να εφαρμοστεί μια εναλλακτική αλλά λιγότερο ακριβής προσέγγιση, η οποία έγκειται στην προσθήκη ερώτησης σχετικά με τον βαθμό στον οποίο οι συμμετέχοντες ανήκουν σε άλλες μειονοτικές ομάδες, παρέχοντας κατάλογο σχετικών παραδειγμάτων που περιλαμβάνει και την ιδιότητα του ατόμου ΛΟΑΤΚΙ. Θα πρέπει να παρέχεται επεξήγηση ή ορισμός του τι είναι η μειονοτική ομάδα (όσον αφορά τα SOGIESC). Οι ορισμοί που παρέχονται στο [γλωσσάριο του παραρτήματος του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης](#) μπορούν να αποτελέσουν αφετηρία για την εν λόγω επεξήγηση.
- Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αυξάνουν τον αριθμό των ατόμων που διαφορετικά δεν θα εκπροσωπούσαν επαρκώς στα δείγματα της έρευνας λόγω του μικρού αριθμού τους στον γενικό πληθυσμό με τη χρήση ενισχυτικών δειγμάτων.
- Εάν σε μια κατηγορία οι συμμετέχοντες είναι υπερβολικά λίγοι ώστε να μην μπορεί να διενεργηθεί ουσιαστική ανάλυση (όπως περιορισμένος αριθμός μη δυαδικών συμμετεχόντων σε σύγκριση με τους άνδρες και τις γυναίκες), τα κράτη μέλη θα πρέπει να καταγράφουν την ύπαρξη «μη αξιόπιστου» μικρού μεγέθους δείγματος στις τεχνικές εκθέσεις και να αναφέρουν τους λόγους για τους οποίους δεν είναι δυνατόν να συμπεριληφθούν ορισμένες κατηγορίες στην κύρια ανάλυση. Με τον τρόπο αυτόν, αυξάνεται η προβολή και αποτρέπονται οι υπεραπλουστευμένες ερμηνείες.
- Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προωθήσουν τη συμπερίληψη των χαρακτηριστικών SOGIESC στις διαχρονικές έρευνες (έρευνες οι οποίες συλλέγουν κατ' επανάληψη δεδομένα για τα ίδια άτομα σε μεγαλύτερο βάθος χρόνου, π.χ. έρευνες με σταθερά δείγματα), ώστε να καταστεί δυνατή η αξιολόγηση των επιμέρους αλλαγών σε βάθος χρόνου.
- Όταν ο σκοπός της συλλογής ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι σαφής, συνιστάται στα κράτη μέλη να αναφέρουν τη νομική

¹⁰⁸ Άρθρο 8 παράγραφος 1 του [γενικού κανονισμού για την προστασία των δεδομένων](#).

βάση και τον σκοπό για τον οποίο συλλέγονται τα δεδομένα. Όπως αναφέρεται στο άρθρο 6 του γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων (ΓΚΠΔ), οι νομικές βάσεις για τη συλλογή δεδομένων είναι η συγκατάθεση, η εκτέλεση σύμβασης, η συμμόρφωση με έννομη υποχρέωση, η διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος, η εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον, ή για σκοπούς έννομων συμφερόντων. Οι υπερβολικά αδιάκριτες ερωτήσεις που δεν πληρούν κανέναν από τους προαναφερθέντες σκοπούς θα μπορούσαν να αυξήσουν τον αποκλεισμό των ΛΟΑΤΚΙ, αποτρέποντας τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ από τη χρήση συγκεκριμένων υπηρεσιών. Τα δεδομένα που συλλέγονται θα πρέπει να είναι αναγκαία, αναλογικά και να ακολουθούν τη γενική αρχή της μη πρόκλησης βλάβης. Ως εκ τούτου, εάν δεν υπάρχει νομική βάση για τη συλλογή δεδομένων SOGIESC, συνιστάται να μην συλλέγονται δεδομένα σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC σε διοικητικά δεδομένα.

- Συχνά, το φύλο ενός προσώπου συλλέγεται απλώς για να μπορεί να του απευθύνεται σωστά το πρόσωπο που θέτει τις ερωτήσεις. Σε αυτές τις περιπτώσεις, μπορεί αντ' αυτού να ζητείται από το άτομο η σωστή προσφώνηση, συμπεριλαμβανομένων επιλογών ουδέτερων ως προς το φύλο. Με τον τρόπο αυτόν, το άτομο μπορεί να σας ενημερώσει σχετικά με την προσφώνηση που προτιμά χωρίς να κοινοποιήσει προσωπικές πληροφορίες. Για παράδειγμα, η ερώτηση θα μπορούσε να είναι η εξής: «Ποια προσφώνηση προτιμάτε; Κύριος, κυρία ή καμία προσφώνηση, απλώς το όνομά μου».
- Τα κράτη μέλη θα πρέπει να χρησιμοποιούν υποκατάστατες μεταβλητές/κατηγορίες σε υφιστάμενες πηγές δεδομένων στις οποίες δεν μπορεί να εφαρμοστεί η βασιζόμενη στα ανθρώπινα δικαιώματα αρχή του αυτοπροσδιορισμού.
- Για έρευνες σε νοικοκυριά, στις οποίες ένα μέλος του νοικοκυριού παρέχει πληροφορίες για άλλα μέλη του νοικοκυριού (ο λεγόμενος παρέχων πληροφορίες), η συλλογή πληροφοριών SOGIESC θα πρέπει να αποφεύγεται στο μέτρο του δυνατού¹⁰⁹, καθώς αφορά ευαίσθητα δεδομένα για τα οποία απαιτείται η συγκατάθεση του ενδιαφερόμενου προσώπου. Ως εκ τούτου, οι ερωτήσεις SOGIESC θα πρέπει να υποβάλλονται μόνο στο πρόσωπο του δείγματος το οποίο αφορούν. Οι μη στατιστικοί οργανισμοί και άλλα ερευνητικά ιδρύματα μπορούν να εφαρμόζουν, κατά περίπτωση, τις καθιερωμένες πρακτικές τους για την υποκατάσταση νοικοκυριών ή συμμετεχόντων που αρνούνται να συμμετάσχουν στη συνέντευξη ή δεν είναι διαθέσιμοι.

¹⁰⁹ Ενότητα έρευνας για τη μέτρηση των εμπειριών διακρίσεων που αναπτύχθηκε από την ομάδα εργασίας της ομάδας Praia για την απαγόρευση των διακρίσεων και την ισότητα.

- Η συλλογή δεδομένων θα πρέπει να επιτρέπει στους συμμετέχοντες να αυτοπροσδιορίζονται όποτε είναι δυνατόν, και κάθε αναφορά υποκατάστατων μεταβλητών θα πρέπει να αντικατοπτρίζει όσα είναι γνωστά σχετικά με τον τρόπο αυτοπροσδιορισμού ενός ατόμου.
- Για όλες τις δραστηριότητες συλλογής δεδομένων θα πρέπει να απαιτείται η εν επιγνώσει συγκατάθεση των δυνητικών συμμετεχόντων, χωρίς να επιβάλλονται κυρώσεις σε όσους επιλέγουν να μην αποκαλύψουν προσωπικές πληροφορίες σχετικά με τον εαυτό τους ή άλλα μέλη του νοικοκυριού.

Θα πρέπει να αναφέρεται ρητά ότι τα δεδομένα που συλλέγονται μέσω υποκατάστατης μεταβλητής ενδέχεται να μην αντικατοπτρίζουν τον τρόπο με τον οποίο θα αυτοπροσδιοριζόταν το άτομο εάν του είχε δοθεί η ευκαιρία αυτοπροσδιορισμού και είναι πιθανό να οδηγήσουν σε ελλιπή καταμέτρηση των περιθωριοποιημένων πληθυσμών. Ο περιορισμός αυτός θα πρέπει να αναγνωρίζεται σε κάθε ανάλυση των εν λόγω δεδομένων¹¹⁰.

3.5. Ενσωμάτωση διατομεακής προσέγγισης στη συλλογή και χρήση δεδομένων SOGIESC

«Συχνά οι διακρίσεις είναι πολυδιάστατες και μόνο μια διατομεακή προσέγγιση είναι ικανή να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για βιώσιμες αλλαγές στην κοινωνία οι οποίες θα χαρακτηρίζονται από τον δέοντα σεβασμό.»

[Στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025](#)

Οι εθνικές νομοθεσίες για την ισότητα στην ΕΕ σπανίως περιλαμβάνουν διατάξεις που σχετίζονται με πολλαπλές ή διατομεακές διακρίσεις. Στις περιπτώσεις που όντως περιλαμβάνουν σχετικές διατάξεις, υπάρχουν αποκλίσεις μεταξύ των χωρών, όπως επισημαίνει το ευρωπαϊκό δίκτυο νομικών εμπειρογνομόνων στον τομέα της ισότητας των φύλων και της απαγόρευσης των διακρίσεων¹¹¹. Ανεξάρτητα από τις νομικές ρυθμίσεις και διατάξεις, υπάρχουν ερευνητικά δεδομένα και στοιχεία που

¹¹⁰ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 50.

¹¹¹ European network of legal experts in gender equality and non-discrimination (Ευρωπαϊκό δίκτυο νομικών εμπειρογνομόνων για την ισότητα των φύλων και την απαγόρευση των διακρίσεων) (2020), [A comparative analysis of non-discrimination law 2019](#) (Συγκριτική ανάλυση της νομοθεσίας κατά των διακρίσεων 2019), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 36-37.

αποδεικνύουν ότι οι διατομεακές διακρίσεις αποτελούν συχνό φαινόμενο για πολλούς ανθρώπους σε ολόκληρη την ΕΕ.

Για παράδειγμα, τα δεδομένα που προκύπτουν από έρευνες του FRA αποδεικνύουν ότι τα άτομα υφίστανται διακρίσεις για διάφορους λόγους και για συνδυασμούς λόγων, όπως η ηλικία και η εθνοτική καταγωγή, ή η θρησκεία και η εθνοτική καταγωγή (συμπεριλαμβανομένου του μεταναστευτικού υπόβαθρου)¹¹². Τα ευρήματα της δεύτερης έρευνας του FRA για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ δείχνουν ότι ο γενετήσιος προσανατολισμός χαρακτηρίστηκε ως πρόσθετος λόγος των διακρίσεων που υφίστανται το 60 % των ίντερσεξ και το 46 % των τρανς ατόμων, ενώ το 46 % των αμφιφυλόφιλων γυναικών και το 29 % των λεσβιών ανέφεραν το βιολογικό φύλο ως πρόσθετο λόγο διακρίσεων που είχαν υποστεί. Από τους συμμετέχοντες ΛΟΑΤΚΙ που θεωρούν ότι αποτελούν εθνοτική μειονότητα (συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών), το 35 % ανέφερε ότι υφίστανται διακρίσεις λόγω εθνοτικής καταγωγής ή μεταναστευτικού υπόβαθρου. Από εκείνους που θεωρούν ότι ανήκουν σε θρησκευτική μειονότητα, το 28 % ανέφερε ότι υφίστανται διακρίσεις λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων. Από όσους θεωρούν ότι αποτελούν μειονότητα για λόγους αναπηρίας, το 33 % ανέφερε την αναπηρία ως πρόσθετο λόγο για το τελευταίο περιστατικό παρενόχλησης που είχαν υποστεί. Από τους ίντερσεξ συμμετέχοντες, το 41 % ανέφερε επίσης την ταυτότητα και την έκφραση φύλου ως πρόσθετο λόγο για τις διακρίσεις που είχε υποστεί¹¹³.

Όλες οι πρόσφατες στρατηγικές και τα σχέδια δράσης της ΕΕ για την ισότητα εξετάζουν το θέμα της διατομεακότητας, ζητώντας μέτρα για την αντιμετώπιση των διασταυρούμενων και πολλαπλών μορφών διακρίσεων. Στο σχέδιο δράσης της ΕΕ κατά του ρατσισμού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη «να καταλήξουν ταχέως σε συμφωνία σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής του 2008 για την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης των προσώπων ανεξαρτήτως θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή σεξουαλικού προσανατολισμού»¹¹⁴. Επιπλέον, οι επαγγελματίες του τομέα αναγνωρίζουν ότι η αντιμετώπιση των διακρίσεων από την

¹¹² FRA (2021), [Equality in the EU 20 years on from the initial implementation of the equality directives](#) (Η ισότητα στην ΕΕ είκοσι χρόνια μετά την αρχική εφαρμογή των οδηγιών για την ισότητα), Υπηρεσία Εκδόσεων, Βρυξέλλες, σ. 42.

¹¹³ FRA (2020), [A long way to go for LGBTI equality](#) (Απέχουμε πολύ από την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 45. Για περισσότερη διατομεακή ανάλυση από τα ευρήματα της δεύτερης έρευνας του FRA για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ στην ΕΕ, τη Βόρεια Μακεδονία και τη Σερβία, βλ.: Calderon-Cifuentes, PA. (2021), *Trans Discrimination in Europe. A TGEU analysis of the FRA LGBTI Survey 2019*: ILGA Europe, EuroCentralAsian Lesbian Community (EL*C) (2022), [Intersections, Lesbian Briefing](#), και ILGA-Europe και IGLYO (2022), [Intersections, Youth Briefing](#). Σε επόμενες ενημερώσεις θα εξεταστούν οι διατομεακές εμπειρίες των ίντερσεξ ατόμων, των θρησκευτικών και εθνοτικών μειονοτήτων, των ηλικιωμένων ΛΟΑΤΚΙ, των τρανς και άλλων.

¹¹⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), [Μια ένωση ισότητας: σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025, COM\(2020\) 565 final](#), Βρυξέλλες, σ. 8.

άποψη ενός και μόνου λόγου δεν αντιμετωπίζει επαρκώς τους διάφορους τρόπους με τους οποίους μπορεί να εκδηλωθεί η άνιση μεταχείριση¹¹⁵.

Πλαίσιο A 6 — Πολλαπλές και διατομεακές διακρίσεις

Ως «πολλαπλές διακρίσεις» νοούνται οι διακρίσεις που οφείλονται σε διάφορους λόγους οι οποίοι συντρέχουν χωριστά.

Ο όρος «διατομεακές διακρίσεις» περιγράφει μια κατάσταση στην οποία συντρέχουν διάφοροι λόγοι διακρίσεων, οι οποίοι ταυτόχρονα αλληλεπιδρούν μεταξύ τους με τρόπο ώστε να είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι και να προκαλούν συγκεκριμένα είδη διακρίσεων¹¹⁶.

3.5.1. ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Η πολυπλοκότητα των ταυτοτήτων και των εμπειριών των ΛΟΑΤΚΙ δεν μπορεί να καλυφθεί από έναν και μόνο λόγο, καθώς οι ταυτότητες και οι εμπειρίες αυτές περιλαμβάνουν πολλαπλά, διασταυρούμενα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να αναγνωριστούν¹¹⁷. Ως εκ τούτου, η κατανόηση των διατομεακών εμπειριών είναι στοιχείο ζωτικής σημασίας για τον σχεδιασμό αποτελεσματικών μέτρων και πολιτικών που θα καλύπτουν επαρκώς καταστάσεις στις οποίες διάφοροι λόγοι διακρίσεων διασταυρώνονται ή ενεργούν συνδυαστικά.

3.5.2. Καθοδήγηση

Τα κράτη μέλη και οι σχετικοί φορείς/παράγοντες που συμμετέχουν στη συλλογή δεδομένων SOGIESC ή είναι υπεύθυνοι για τη συλλογή των δεδομένων αυτών ενθαρρύνονται να υιοθετήσουν μια διατομεακή προσέγγιση ως προς τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων SOGIESC. Ενθαρρύνονται επίσης να εξασφαλίσουν τη συμμετοχή των κοινοτήτων στη διαδικασία. Τα σημεία που ακολουθούν περιέχουν περαιτέρω προτάσεις για τα κράτη μέλη.

- Τα κράτη μέλη και οι σχετικοί οργανισμοί/φορείς θα πρέπει να αναπτύξουν στρατηγικές που: i) αποτυπώνουν επαρκώς καταστάσεις στις οποίες διάφοροι λόγοι διακρίσεων διασταυρώνονται ή ενεργούν σε συνδυαστικά, και ii) λαμβάνουν υπόψη τις πολλαπλές και διατομεακές διακρίσεις κατά την ανάλυση

¹¹⁵ FRA (2017), [Fundamental Rights Report 2017](#) (Έκθεση για τα θεμελιώδη δικαιώματα 2017), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 58.

¹¹⁶ FRA και Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (2018), [Εγχειρίδιο σχετικά με το ευρωπαϊκό δίκαιο κατά των διακρίσεων](#). Έκδοση 2018, Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 71.

¹¹⁷ Βλ. επίσης EIGE (2022), [Intersectionality \(Διατομεακότητα\)](#).

δεδομένων. Για τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να χρησιμοποιούν ένα ολοκληρωμένο σύνολο εργαλείων για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με την ισότητα, συμπεριλαμβανομένων ποσοτικών ερευνών μεγάλης κλίμακας που καλύπτουν διάφορες πληθυσμιακές ομάδες και διάφορους λόγους διακρίσεων¹¹⁸.

- Τα κράτη μέλη και οι σχετικοί οργανισμοί/φορείς θα πρέπει να εξετάζουν το ενδεχόμενο εμφάνισης διασταυρούμενων λόγων διακρίσεων τόσο εντός της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ (π.χ. μια τρανς λεσβία γυναίκα μπορεί να υφίσταται συγκεκριμένες διακρίσεις διαφορετικές από εκείνες που αντιμετωπίζουν οι cisgender λεσβίες ή τα τρανς άτομα που δεν είναι λεσβίες), όσο και με λόγους διακρίσεων που δεν σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά SOGIESC (ηλικία, εθνοτική καταγωγή, αναπηρία, θρησκεία κ.λπ.).
- Τα κράτη μέλη και οι σχετικοί οργανισμοί/φορείς θα πρέπει να χρησιμοποιούν ένα ολοκληρωμένο σύνολο εργαλείων για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με την ισότητα¹¹⁹, συμπεριλαμβανομένων ποσοτικών ερευνών μεγάλης κλίμακας που καλύπτουν διάφορες πληθυσμιακές ομάδες και διάφορους λόγους διακρίσεων.
- Τα κράτη μέλη και οι σχετικοί οργανισμοί/φορείς θα πρέπει να ενσωματώσουν τη μέτρηση των πολλαπλών και διατομεακών διακρίσεων σε όλα τα υφιστάμενα συστήματα συλλογής δεδομένων. Για παράδειγμα, τα δεδομένα που συλλέγονται σχετικά με την αναπηρία θα πρέπει ιδανικά να περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC και άλλα πιθανά χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε υψηλότερο κίνδυνο διακρίσεων λόγω πολλαπλών παραγόντων ή διασταυρούμενων ανισοτήτων.
- Για τη συλλογή δεδομένων μέσω ερευνών, τα κράτη μέλη και οι σχετικοί οργανισμοί/φορείς θα πρέπει να διασφαλίζουν επαρκές καθαρό μέγεθος δείγματος ώστε να καθίσταται δυνατός ο περαιτέρω διαχωρισμός των δεδομένων και η διατομεακή ανάλυση. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, θα πρέπει να εξετάζεται το ενδεχόμενο χρήσης κατάλληλης μεθόδου δειγματοληψίας. Είναι δυνατή η εφαρμογή διαφορετικών στρατηγικών δειγματοληψίας για τη λήψη δείγματος επαρκούς μεγέθους που αντιπροσωπεύει πλήρως τις αποκλίσεις εντός του στοχευόμενου πληθυσμού ΛΟΑΤΚΙ.

¹¹⁸ FRA (2021), [Equality in the EU 20 years on from the initial implementation of the Equality Directives](#) (Η ισότητα στην ΕΕ είκοσι χρόνια μετά την αρχική εφαρμογή των οδηγιών για την ισότητα), Υπηρεσία Εκδόσεων, Βρυξέλλες, σ. 20.

¹¹⁹ Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στο [ευρωπαϊκό εγχειρίδιο σχετικά με τα δεδομένα για την ισότητα](#), καθώς και στις [κατευθυντήριες γραμμές για τη βελτίωση της συλλογής και της χρήσης δεδομένων σχετικά με την ισότητα](#).

3.6. Εξασφάλιση επαρκούς προϋπολογισμού για τακτικές έρευνες με σκοπό τη συλλογή δεδομένων για την ισότητα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC

3.6.1. Σκεπτικό

Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να διασφαλίζουν την τακτική συλλογή δεδομένων σχετικά με την ισότητα για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τις δεσμεύσεις που απορρέουν από το δίκαιο της ΕΕ¹²⁰, ακόμη και όταν δεν είναι δυνατή η συλλογή διοικητικών δεδομένων. Στις περιπτώσεις αυτές, θα πρέπει να διατίθενται επαρκείς δημοσιονομικοί πόροι σε εθνικό/περιφερειακό επίπεδο για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με την ισότητα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC, μέσω τακτικών εθνικών/περιφερειακών ερευνών που διεξάγονται από αρμόδια αρχή.

3.6.2. Καθοδήγηση

Όταν δεν πραγματοποιείται τακτική συλλογή δεδομένων SOGIESC μέσω διοικητικών πηγών ή ερευνών, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν **επαρκείς δημοσιονομικούς πόρους για τη συλλογή των εν λόγω δεδομένων κάθε 4-5 έτη μέσω ολοκληρωμένης εθνικής έρευνας.**

Η έρευνα θα πρέπει να επιτυγχάνει τους τέσσερις στόχους που αναφέρονται στα ακόλουθα σημεία.

- Θα πρέπει να προσεγγίζει όλες τις ομάδες ΛΟΑΤΚΙ και να εξασφαλίζει την ενεργή συμμετοχή ομάδων που ασχολούνται ειδικά με —και για— συγκεκριμένες ομάδες που εμπίπτουν στην κατηγορία ΛΟΑΤΚΙ. Θα πρέπει

¹²⁰ Όπως αναφέρεται στο [ευρωπαϊκό εγχειρίδιο σχετικά με τα δεδομένα για την ισότητα](#), η οδηγία για την ισότητα στην απασχόληση «επιτρέπει ρητά στα κράτη μέλη —αλλά δεν τα υποχρεώνει— να διατηρούν ή να θεσπίζουν κανόνες που επιτρέπουν τη στοιχειοθέτηση των διακρίσεων με “παν αποδεικτικό μέσο [...] συμπεριλαμβανομένων και των στατιστικών στοιχείων”». Επιπλέον, οι ίδιες οι κυβερνήσεις έχουν επανειλημμένα αναγνωρίσει την ανάγκη συλλογής δεδομένων για την ισότητα (Διακήρυξη της Κοπεγχάγης για την κοινωνική ανάπτυξη και πρόγραμμα δράσης της παγκόσμιας διάσκεψης κορυφής για την κοινωνική ανάπτυξη της 19ης Απριλίου 1995, A/CONF.166/9· Διακήρυξη του Ντέρμπαν και σχέδιο δράσης· Διακήρυξη της Βιέννης και πρόγραμμα δράσης της 12ης Ιουλίου 1993, A/CONF.157/23· Παγκόσμιο πρόγραμμα δράσης για τα άτομα με αναπηρία· πρότυποι κανόνες για την παροχή ίσων ευκαιριών στα άτομα με αναπηρία).

επίσης να προσεγγίζει και να συμπεριλαμβάνει ομάδες που περιθωριοποιούνται για πολλαπλούς λόγους, όπως τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ με αναπηρία, τα έγχρωμα άτομα ΛΟΑΤΚΙ και τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ που εργάζονται στον τομέα των σεξουαλικών υπηρεσιών.

- Θα πρέπει να αποσκοπεί στην εκπροσώπηση της πολυμορφίας αυτής της κοινότητας και στην κάλυψη πληθυσμών και ομάδων που ορίζονται ως «δυσπρόσιτες», συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ζουν σε συνθήκες φτώχειας, των αστέγων, των εργαζομένων στον τομέα των σεξουαλικών υπηρεσιών, των μεταναστών, των αιτούντων άσυλο και των ατόμων που δεν έχουν αποκαλύψει ότι είναι ΛΟΑΤΚΙ στην καθημερινή τους ζωή. Για τον σκοπό αυτό θα ήταν επίσης σκόπιμο να μεταφράζεται το εργαλείο διεξαγωγής της έρευνας (ερωτηματολόγιο και άλλο υλικό) σε γλώσσες που σχετίζονται με αυτές τις δυσπρόσιτες ομάδες, καθώς και να εξασφαλίζεται η συμμετοχή οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών¹²¹.
- Θα πρέπει να βασίζεται σε μέγεθος δείγματος το οποίο είναι αρκετά μεγάλο ώστε να καθιστά δυνατή τόσο τη διενέργεια λεπτομερέστερης ανάλυσης δεδομένων όσο και τον εντοπισμό γεωγραφικών διαφορών/ανισοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των διατομεακών ανισοτήτων. Αυτό σημαίνει ότι το μέγεθος του δείγματος θα πρέπει να είναι αρκετά μεγάλο ώστε να επιτρέπει την περαιτέρω ανάλυση των δεδομένων με βάση τα εξής: γεωγραφική κατανομή, ηλικία, φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, αναπηρία, θρησκεία, φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση, γενετήσιος προσανατολισμός, ταυτότητα/έκφραση φύλου, χαρακτηριστικά φύλου, κ.λπ.
- Θα πρέπει να είναι σε θέση να παράγει αξιόπιστα και έγκυρα δεδομένα για όλες τις ομάδες ΛΟΑΤΚΙ, δηλαδή χρησιμοποιώντας τις επικαιροποιημένες κατευθυντήριες γραμμές μέτρησης για έρευνες και επιλέγοντας σχεδιασμό δείγματος που προσεγγίζει και δυσπρόσιτους πληθυσμούς.

Μπορούν να διεξάγονται τακτικές έρευνες για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με την ισότητα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC ως ανεξάρτητη έρευνα με ιδιαίτερη έμφαση στους πληθυσμούς που αυτοπροσδιορίζονται ως ΛΟΑΤΚΙ, ή στο πλαίσιο γενικής έρευνας για την ισότητα (δηλαδή έρευνα που αφορά και άλλους προστατευόμενους λόγους). Αυτό μπορεί να γίνει σε εθνικό (και, κατά περίπτωση, περιφερειακό) επίπεδο από αρμόδια αρχή, στατιστική υπηρεσία, φορέα ισότητας

¹²¹ ΟΕΕ/ΗΕ (2020), [Poverty Measurement: Guide to Data Disaggregation](#), Ηνωμένα Έθνη, Νέα Υόρκη και Γενεύη.

ή ερευνητικό οργανισμό με τη σχετική ικανότητα και εμπειρογνωσία για τη διεξαγωγή έρευνας.

3.7. Διευκόλυνση της αποτελεσματικής χρήσης των δεδομένων για την ισότητα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC για την ενίσχυση και τη βελτίωση της ισότητας των ΛΟΑΤΚΙ

3.7.1. ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Τα αξιόπιστα, έγκυρα και συγκρίσιμα δεδομένα SOGIESC αποτελούν προϋπόθεση για τεκμηριωμένες πολιτικές που προωθούν την ισότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων σε ενωσιακό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Τα δεδομένα SOGIESC θεωρούνται ουσιώδες στοιχείο όλων των φάσεων ενός κύκλου πολιτικής για τη βελτίωση της ισότητας των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ. Ως εκ τούτου, τα εν λόγω δεδομένα SOGIESC θα πρέπει να χρησιμοποιούνται συστηματικά για την ανάπτυξη, την εφαρμογή και την παρακολούθηση τόσο των ειδικών πολιτικών/μέτρων για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ όσο και των ευρύτερων πλαισίων ισότητας σε ενωσιακό/εθνικό επίπεδο.

Το Εθνικό Συμβούλιο Επιστήμης και Τεχνολογίας των ΗΠΑ παρέχει λεπτομερή κατάλογο πιθανών ερευνητικών ερωτημάτων που μπορούν να τεθούν και αφορούν δεδομένα SOGIESC στους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης, της στέγασης, της εκπαίδευσης, της οικονομικής ασφάλειας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης¹²². Ορισμένα ενδεικτικά παραδείγματα παρατίθενται στα τρία ακόλουθα σημεία.

- «Πόσο συχνό είναι το φαινόμενο των αστέγων μεταξύ των ενηλίκων ΛΟΑΤΚΙ+; Πώς συγκρίνεται αυτό με αντίστοιχες ομάδες που δεν ανήκουν στην κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ+¹²³.»

¹²²Υποεπιτροπή για τα δεδομένα σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου και τις διαφοροποιήσεις στα χαρακτηριστικά φύλου (SOGI) και υποεπιτροπή για τα ισότιμα δεδομένα του Εθνικού Συμβουλίου Επιστήμης και Τεχνολογίας (2023), [Federal Evidence Agenda on LGBTQI+ Equity, Κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών](#), σ. 18-33.

¹²³Υποεπιτροπή για τα δεδομένα σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου και τις διαφοροποιήσεις στα χαρακτηριστικά φύλου (SOGI) και υποεπιτροπή για τα ισότιμα δεδομένα του Εθνικού Συμβουλίου Επιστήμης και Τεχνολογίας (2023), [Federal Evidence Agenda on LGBTQI+ Equity, Κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών](#), σ. 23.

- «Πόσο διαδεδομένες είναι οι διάφορες μορφές διακρίσεων, παρενόχλησης ή αντιποίνων που σχετίζονται με την εργασία κατά των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ+, όπως οι διακρίσεις στις προσλήψεις, στους μισθούς, στις ίσες ευκαιρίες απασχόλησης, στη δίκαιη μεταχείριση, στην προαγωγή ή την εξέλιξη ή στην απόλυση¹²⁴;»
- «Ποια θεσμικά πλαίσια, πολιτικές ή πρακτικές προωθούν ένα θετικό ακαδημαϊκό περιβάλλον και συμβάλλουν στην αύξηση των ποσοστών διατήρησης και αποφοίτησης σπουδαστών ΛΟΑΤΚΙ+; Ποιους προστατευτικούς παράγοντες σε ατομικό, οικογενειακό ή κοινοτικό επίπεδο επιστρατεύουν τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ+ για να επιτύχουν στην εκπαίδευση και στην εργασία¹²⁵;»

Οι ερωτήσεις παρέχουν επίσης παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο μπορούν να αποτυπωθούν οι διατομεακές διακρίσεις, όπως το ερώτημα «Ποιους φραγμούς αντιμετωπίζουν οι ανήλικοι ΛΟΑΤΚΙ+ και οι ενήλικες ΛΟΑΤΚΙ+ με αναπηρία όσον αφορά την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας που απαιτούν τη συμμετοχή κηδεμόνων¹²⁶;». Με την παροχή απαντήσεων σε αυτές τις ερωτήσεις, τα δεδομένα SOGIESC μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στην ανάπτυξη και την αξιολόγηση των πολιτικών.

3.7.2. Καθοδήγηση

Για να διευκολυνθεί η αποτελεσματική χρήση των δεδομένων για την ισότητα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC, τα κράτη μέλη και οι σχετικοί φορείς και παράγοντες που συμμετέχουν ή είναι υπεύθυνοι για τη συλλογή δεδομένων SOGIESC ενθαρρύνονται να λάβουν τα μέτρα που ορίζονται στα παρακάτω σημεία.

- Θα πρέπει να χρησιμοποιούν δεδομένα για την ισότητα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC για να μετρούν: i) τον αντίκτυπο των νόμων και πολιτικών που αφορούν ειδικά τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ, και ii) τον αντίκτυπο των ευρύτερων πολιτικών και μέτρων για την ισότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων στα άτομα ΛΟΑΤΚΙ.

¹²⁴Υποεπιτροπή για τα δεδομένα σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου και τις διαφοροποιήσεις στα χαρακτηριστικά φύλου (SOGI) και υποεπιτροπή για τα ισότιμα δεδομένα του Εθνικού Συμβουλίου Επιστήμης και Τεχνολογίας (2023), [Federal Evidence Agenda on LGBTQI+ Equity, Κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών](#), σ. 25.

¹²⁵Υποεπιτροπή για τα δεδομένα σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου και τις διαφοροποιήσεις στα χαρακτηριστικά φύλου (SOGI) και υποεπιτροπή για τα ισότιμα δεδομένα του Εθνικού Συμβουλίου Επιστήμης και Τεχνολογίας (2023), [Federal Evidence Agenda on LGBTQI+ Equity, Κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών](#), σ. 26.

¹²⁶Υποεπιτροπή για τα δεδομένα σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου και τις διαφοροποιήσεις στα χαρακτηριστικά φύλου (SOGI) και υποεπιτροπή για τα ισότιμα δεδομένα του Εθνικού Συμβουλίου Επιστήμης και Τεχνολογίας (2023), [Federal Evidence Agenda on LGBTQI+ Equity, Κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών](#), σ. 22.

- Θα πρέπει να χρησιμοποιούν δεδομένα για την ισότητα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC για να: i) υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο προς την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ σε εθνικό επίπεδο, και ii) να στηρίζουν τις προσπάθειες υποβολής εκθέσεων σχετικά με την εφαρμογή της [στρατηγικής της ΕΕ για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025](#) και άλλων σχετικών μέσων, όπως είναι άλλες στρατηγικές της ΕΕ για την ισότητα¹²⁷ και ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων.
- Θα πρέπει να χρησιμοποιούν δεδομένα και δείκτες για την ισότητα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά SOGIESC για την τεκμηρίωση των διαδικασιών και των πολιτικών σε ευρύτερο ευρωπαϊκό επίπεδο και σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών. Τα δεδομένα SOGIESC θα μπορούσαν να αξιοποιούνται από τις χώρες: i) κατά την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις σχετικές συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης¹²⁸, ii) κατά την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την πρόοδο προς την επίτευξη του Θεματολογίου του 2030 και των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) των Ηνωμένων Εθνών¹²⁹, iii) κατά τη συνεργασία με άλλους διεθνείς μηχανισμούς παρακολούθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως όργανα που έχουν συσταθεί δυνάμει των συνθηκών του ΟΗΕ και ειδικές διαδικασίες (π.χ. ο ανεξάρτητος εμπειρογνώμονας κατά της βίας και των διακρίσεων για λόγους γενετήσιου προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου), ή iv) κατά την εφαρμογή των συστάσεων που διατυπώνονται στο πλαίσιο των καθολικών περιοδικών ανασκοπήσεων του ΟΗΕ.
- Θα πρέπει να χρησιμοποιούν τα δεδομένα SOGIESC για την τεκμηρίωση όλων των σταδίων χάραξης πολιτικής. Η διαδικασία αυτή θα μπορούσε να ξεκινά με: i) τη χρήση των δεδομένων SOGIESC ως βάσης για τη χάραξη πολιτικών, ii) τον σχεδιασμό δεικτών για σκοπούς παρακολούθησης, και iii) τον καθορισμό δεικτών αναφοράς. Αργότερα, κατά τη χάραξη πολιτικής, θα πρέπει να χρησιμοποιούν τα δεδομένα SOGIESC για την τεκμηρίωση των ενδιάμεσων αξιολογήσεων. Και προς

¹²⁷ Για την προώθηση μιας Ένωσης ισότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εγκρίνει διάφορα μέσα πολιτικής, επιπλέον της [στρατηγικής για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025](#), μεταξύ των οποίων: το [σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025](#), το [στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2020-2030](#), το [σχέδιο δράσης για την ενσωμάτωση και την ένταξη για την περίοδο 2021-2027](#), η [στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025](#), το [σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων](#), και η [στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030](#).

¹²⁸ Για παράδειγμα, σχετικά με τη [σύσταση CM/Rec\(2010\)5 της Επιτροπής Υπουργών σχετικά με μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου](#), ή την [παρακολούθηση των χωρών](#) από την επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας (ECRI). Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. τη θεματική σελίδα της [μονάδας γενετήσιου προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου \(SOGI\)](#).

¹²⁹ Ο στόχος 17.18 των [ΣΒΑ](#) απαιτεί από τα κράτη να «αυξηθεί σημαντικά η διαθεσιμότητα υψηλής ποιότητας, έγκαιρων και αξιόπιστων δεδομένων», διαχωρισμένων τόσο κατά φύλο όσο και κατά «άλλα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με τα εκάστοτε εθνικά πλαίσια».

τα μεταγενέστερα στάδια της εφαρμογής της πολιτικής, θα πρέπει να χρησιμοποιούν τα δεδομένα SOGIESC για τη διαμόρφωση των δεικτών, την αξιολόγηση της αποτελεσματικής εφαρμογής των μέτρων, την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των εν λόγω μέτρων και την παρακολούθηση των τάσεων.

- Θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα δεδομένα μπορούν να διαχωριστούν ανά χαρακτηριστικό SOGIESC και άλλα σχετικά χαρακτηριστικά (ηλικία, αναπηρία, εθνοτική ή φυλετική καταγωγή, θρησκεία και κοινωνικοοικονομική κατάσταση), ώστε να αποτυπώνονται, να αναλύονται και να αναφέρονται οι διαφορές στις εμπειρίες σύμφωνα με την κατευθυντήρια γραμμή 3.5 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης που αφορά την υιοθέτηση διατομεακής προσέγγισης κατά τη συλλογή και τη χρήση δεδομένων.
- Θα πρέπει να χρησιμοποιούν ενδεικτικά παραδείγματα, όπως ανωνυμοποιημένες δηλώσεις και προσωπικές ιστορίες που συλλέγονται κατά τη διάρκεια της έρευνας, ώστε να συμβάλλουν στην πλαisiώση των ευρημάτων της έρευνας και να αυξάνουν τον αντίκτυπο και την απήχηση της επικοινωνίας σχετικά με τα αποτελέσματα.
- Θα πρέπει να διασφαλίζουν την έγκαιρη διάδοση των συλλεγόμενων δεδομένων και να τα καθιστούν ελεύθερα προσβάσιμα τόσο εντός όσο και εκτός διαδικτύου σε ενδιαφερόμενες κοινότητες/ερευνητές/υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.
- Θα πρέπει να παρουσιάζουν τα δεδομένα σε προσβάσιμη και κατανοητή γλώσσα και μορφότυπους, ώστε να είναι δυνατή η χρήση τους από διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη και ομάδες (για παράδειγμα, από οργανώσεις εκπροσώπησης ΛΟΑΤΚΙ σε δραστηριότητες προώθησης ή από φορείς ισότητας κατά την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με ζητήματα διακρίσεων).
- Θα πρέπει να προσαρμόζουν την παρουσίαση των δεδομένων ανάλογα με το κοινό (π.χ. υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, εμπειρογνώμονες, ειδικοί σε θέματα δεδομένων, μέσα ενημέρωσης) και να διασφαλίζουν την κατάλληλη πλαisiώση τους.
- Θα πρέπει να διασφαλίζουν, κατά περίπτωση, ότι παρέχονται επεξηγήσεις και ερμηνείες των δεδομένων, ώστε να αποφεύγονται τυχόν παρερμηνείες και εσφαλμένη χρήση των δεδομένων ή των συμπερασμάτων που συνάγονται.
- Θα πρέπει να καταγράφουν τη συλλογή δεδομένων και όλα τα μεταδεδομένα με βάση υψηλά επαγγελματικά πρότυπα. Θα πρέπει να συντάσσουν τεχνική έκθεση για την τεκμηρίωση: i) της μεθοδολογίας της έρευνας, ii) των επιτόπιων εργασιών (συμπεριλαμβανομένου του ποσοστού απόκρισης που επιτεύχθηκε), iii) των

δραστηριοτήτων επεξεργασίας δεδομένων, και iv) κάθε σχετικής πληροφορίας πλαισίου (όπως πληθυσμιακά δεδομένα διαχωρισμένα ανά συναφή κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά). Η χρήση και η αναφορά δεδομένων ΛΟΑΤΚΙ θα πρέπει πάντα να πλαισιώνεται με επιφυλάξεις και με την παροχή τεκμηρίωσης που εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο συλλέχθηκαν τα δεδομένα.

4. Τρόπος συλλογής πληροφοριών σχετικά με τα χαρακτηριστικά SOGIESC

Όπως αναφέρεται στην [προσέγγιση της ΟΗCHR όσον αφορά τα δεδομένα με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα](#), κάθε προσπάθεια συλλογής δεδομένων θα πρέπει να περιλαμβάνει τα μέσα για ελεύθερη, ενεργή και ουσιαστική συμμετοχή των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών, ιδίως των πλέον περιθωριοποιημένων πληθυσμιακών ομάδων. Κατά τη συλλογή δεδομένων SOGIESC, είναι σημαντικό να χρησιμοποιείται ορολογία κατάλληλη για την κοινότητα και να διασφαλίζεται ότι η συλλογή δεδομένων λαμβάνει υπόψη πολιτισμικές παραμέτρους¹³⁰. Οι προσπάθειες συλλογής δεδομένων όσον αφορά τις πτυχές SOGIESC θα πρέπει να προσαρμόζονται με βάση το εκάστοτε πλαίσιο, ώστε να εξηγούνται πολιτισμικοί και ιστορικοί παράγοντες. Οι ορισμοί και οι μεταφράσεις θα πρέπει να αναπτύσσονται σε στενή διαβούλευση με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ΛΟΑΤΚΙ και με προσοχή στην τοπική πολιτισμική ορολογία¹³¹. Κατά περίπτωση, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, οι εθνικοί οργανισμοί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι φορείς ισότητας και άλλα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη θα πρέπει να παρέχουν σχετικές προοπτικές και πληροφορίες (εάν πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις ή είναι σε θέση να εκπροσωπούν τα συμφέροντα της ομάδας). Συνιστάται επίσης η στενή συνεργασία με εμπειρογνώμονες σε θέματα ερευνών και με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών για την ανάπτυξη της μεθοδολογίας συλλογής δεδομένων. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό: i) σε σχέση με τη διατύπωση των σχετικών ερωτήσεων και των πιθανών κατηγοριών απαντήσεων, και ii) κατά την εξέταση του βαθμού στον οποίο οι έννοιες SOGIESC μπορούν να μεταφραστούν στο αντίστοιχο κράτος μέλος, τηρουμένων παράλληλα των αρχών της μη πρόκλησης βλάβης.

Μια προσέγγιση για την επίτευξη μεγαλύτερης σαφήνειας σχετικά με τις υποκείμενες έννοιες σε μια έρευνα που περιλαμβάνει διάφορους πολιτισμούς και διάφορες γλώσσες είναι η προσθήκη «κουμπιών πληροφοριών»¹³². Τα κουμπιά αυτά μπορούν να

¹³⁰ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 66.

¹³¹ Για παράδειγμα, η έρευνα του FRA το 2019 για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ υποβλήθηκε σε διαδικασία μετάφρασης τεσσάρων σταδίων, στο πλαίσιο της οποίας οι μεταφραστές επιδίωκαν την εννοιολογική ισοδυναμία και όχι την κατά λέξη μετάφραση. Οι μεταφράσεις ελέγχθηκαν από εμπειρογνώμονες κάθε χώρας σε θέματα ΛΟΑΤΚΙ. Βλ. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (2020), [A long way to go for LGBTI equality](#) (Απέχουμε πολύ από την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ). [Technical report](#), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο, σ. 18-19.

¹³² Το «κουμπί πληροφοριών» είναι ένα πλαίσιο που ανοίγει όταν ο χρήστης περνάει το ποντίκι από πάνω του σε μια ιστοσελίδα και παρέχει πρόσθετες πληροφορίες (για παράδειγμα, τον ορισμό ενός όρου).

χρησιμεύσουν στην παροχή περισσότερων πληροφοριών σχετικά με τις κατηγορίες ερωτήσεων ή απαντήσεων. Ωστόσο, καθώς πολλοί άνθρωποι δεν ανοίγουν τα κουμπιά πληροφοριών, δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για σημαντικές πληροφορίες. Η προσθήκη επεξηγηματικού κειμένου μέσω κουμπιών πληροφοριών παρέχει περισσότερες πληροφορίες και παραδείγματα για τους εν λόγω όρους, με αποτέλεσμα να εξασφαλίζεται μεγαλύτερο επίπεδο κατανόησης από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, και κατ' επέκταση να αυξάνεται η αξιοπιστία της.

Κατά τη συλλογή δεδομένων SOGIESC, είναι εξαιρετικά σημαντικό **να μη συγχωνεύονται οι έννοιες του γενετήσιου προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου, της έκφρασης φύλου και των χαρακτηριστικών φύλου**. Στην ερώτηση πώς αυτοπροσδιορίζονται, οι συμμετέχοντες θα πρέπει πάντα να έχουν τη δυνατότητα να εκφράζουν διάφορες πτυχές της ταυτότητας και των βιωμάτων τους (για παράδειγμα, μια ασεξουαλική, τρανς γυναίκα θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να επιλέξει όλα αυτά τα στοιχεία στο ερωτηματολόγιο). Όταν εφαρμόζεται δρομολόγηση¹³³ βάσει κατηγοριών ταυτότητας, οι συμμετέχοντες που δηλώνουν περισσότερες από μία ταυτότητες θα πρέπει να λαμβάνουν όλες τις σχετικές ερωτήσεις.

Στις ενότητες που ακολουθούν παρουσιάζονται πρακτικές οδηγίες σχετικά με τον τρόπο συλλογής δεδομένων για το βιολογικό φύλο, το κοινωνικό φύλο (ταυτότητα), την έκφραση φύλου, τον γενετήσιο προσανατολισμό και τα χαρακτηριστικά φύλου, συμπεριλαμβανομένων παραδειγμάτων από προηγούμενες έρευνες για την παρουσίαση πιθανών προσεγγίσεων. Ωστόσο, σκοπός των παραδειγμάτων αυτών δεν είναι η παρουσίαση άμεσα εφαρμόσιμων βέλτιστων πρακτικών, όπως επισημαίνεται στις σημειώσεις προς εξέταση κάτω από κάθε παράδειγμα.

¹³³ Η δρομολόγηση εφαρμόζεται όταν οι συμμετέχοντες σε μια έρευνα επιλέγουν να απαντήσουν στην έρευνα με συγκεκριμένη απάντηση και η έρευνα τους υποβάλλει στη συνέχεια άλλες ερωτήσεις σχετικές με την εν λόγω απάντηση, τις οποίες δεν θα είχε υποβάλει σε άλλους συμμετέχοντες που είχαν επιλέξει διαφορετική απάντηση.

4.1. Τρόπος συλλογής δεδομένων σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό

4.1.1. ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Γενετήσιος προσανατολισμός: «Ο τρόπος με τον οποίο ένα άτομο αισθάνεται έλξη (ή δεν αισθάνεται έλξη) για άλλο άτομο με σεξουαλικό και/ή ρομαντικό τρόπο¹³⁴». «Ο όρος περιλαμβάνει τη συναισθηματική, σεξουαλική έλξη και τα αισθήματα στοργής, καθώς και προσωπικές και σεξουαλικές σχέσεις με άτομα διαφορετικού φύλου ή του ίδιου φύλου ή περισσότερων του ενός φύλων¹³⁵».

Από έρευνες προκύπτει ότι οι άνθρωποι είναι πρόθυμοι να δηλώσουν τον γενετήσιο προσανατολισμό τους σε ερωτήσεις για ερευνητικούς σκοπούς¹³⁶. Φαίνεται ότι υπάρχουν διάφοροι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν θετικά αυτήν την προθυμία και να αυξήσουν τα ποσοστά απόκρισης. Ένας βασικός παράγοντας είναι η εμπιστοσύνη των συμμετεχόντων στην εμπιστευτικότητα των απαντήσεων¹³⁷. Η αποφυγή εκφράσεων που στιγματίζουν και η σαφήνεια των ορισμών έχουν επίσης θετικό αντίκτυπο στα ποσοστά απόκρισης^{138, 139}. Οι σύντομες, απλές ερωτήσεις και οι λιγότερες κατηγορίες απαντήσεων φαίνεται να μειώνουν τα ποσοστά μη απόκρισης, ενώ οι σύνθετες ερωτήσεις, ιδίως εκείνες που επιδιώκουν να συνδυάσουν διάφορες διαστάσεις, είναι πιθανότερο να μην απαντηθούν. Η τοποθέτηση των ερωτήσεων έχει επίσης αντίκτυπο. Γενικά, οι ευαίσθητες ερωτήσεις έχουν υψηλότερα ποσοστά μη απόκρισης εάν τίθενται απευθείας στην αρχή της έρευνας, ενώ τα ποσοστά μη απόκρισης τείνουν να αυξάνονται συνολικά για τις ερωτήσεις που τοποθετούνται προς το τέλος της έρευνας. Οι ερωτήσεις που τίθενται αμέσως μετά από μια ευαίσθητη

¹³⁴ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2020), [Glossary of Sensitive Language for Internal and External Communications](#) (Γλωσσάριο ευαίσθητης γλώσσας για εσωτερική και εξωτερική επικοινωνία), σ. 12.

¹³⁵ Διεθνής Επιτροπή Νομικών (2007), [Yogyakarta principles: principles on the application of international human rights law in relation to sexual orientation and gender identity](#) (Αρχές της Yogyakarta: αρχές για την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε σχέση με τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου), σ. 8.

¹³⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015), [Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 437: Διακρίσεις στην ΕΕ το 2015](#), *Ευρωπαϊκή Ένωση*, σ. 99.

¹³⁷ Saewyc, E. M. et al. (2004). [Measuring sexual orientation in adolescent health surveys: Evaluation of eight school-based surveys](#). *Journal of Adolescent Health*, 35(4), σ. 345.e.2-345.e15.

¹³⁸ Hayes, J. et al. (2012). [Prevalence of Same-Sex Behaviour and Orientation in England: Results from a National Survey](#). *Archives of Sexual Behaviour*, 41(3), σ. 631-639.

¹³⁹ Saewyc, E. M. et al. (2004). [Measuring sexual orientation in adolescent health surveys: Evaluation of eight school-based surveys](#). *Journal of Adolescent Health*, 35(4), σ. 345.e.2-345.e15.

ερώτηση, όπως σχετικά με τη σεξουαλική ή εγκληματική συμπεριφορά, είναι επίσης πιθανότερο να μην απαντηθούν¹⁴⁰.

Σε διαφορετικούς πολιτισμούς και διαφορετικά πλαίσια, υπάρχουν διάφορες έννοιες και χαρακτηρισμοί για την περιγραφή του γενετήσιου και/ή ρομαντικού προσανατολισμού, αλλά έννοιες όπως ετεροφυλόφιλος/-η/-ο, γκέι, λεσβία, αμφιφυλόφιλος/-η/-ο, πανσέξουαλ και ασεξουαλικός/-ή/-ό είναι οι συνηθέστερες σε πολλές γλώσσες. Τα άτομα που δεν αυτοπροσδιορίζονται ως ετεροφυλόφιλα αναφέρονται συχνά ως άτομα που έχουν «μη ετεροφυλόφιλους προσανατολισμούς¹⁴¹».

Στις προσπάθειες συλλογής δεδομένων, είναι σημαντικό να μη δίνεται έμφαση μόνο σε μειονοτικές ομάδες, όπως τα άτομα ΛΟΑ+¹⁴². Ο γενετήσιος προσανατολισμός αποτελεί μέρος της ανθρώπινης φύσης του καθενός και μπορεί να προκαλέσει θετικές και αρνητικές εμπειρίες. Ως εκ τούτου, ο δείκτης γενετήσιου προσανατολισμού θα πρέπει να επιτρέπει την κάλυψη πληθυσμών που ανήκουν τόσο στην πλειονότητα όσο και σε μειονότητες όσον αφορά τον γενετήσιο προσανατολισμό.

Ο γενετήσιος προσανατολισμός είναι μια πολυδιάστατη έννοια που περιλαμβάνει (1) συναισθηματική, ρομαντική και σεξουαλική έλξη, (2) ταυτότητα και (3) συμπεριφορά¹⁴³.

1. Η *έλξη* αναφέρεται στο φύλο ή τα φύλα προς τα οποία ένα άτομο έλκεται συναισθηματικά, ρομαντικά ή σεξουαλικά, καθώς και στην ένταση αυτής της έλξης, συμπεριλαμβανομένου του αν το άτομο αισθάνεται έλξη ή όχι.
2. Η *ταυτότητα* αναφέρεται στη βασική εσωτερική αίσθηση του ατόμου για τη σεξουαλικότητά του, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου με τον οποίο βλέπει τον εαυτό του και του τρόπου με τον οποίο θέλει να τον βλέπουν οι άλλοι.

¹⁴⁰ Saewyc, E. M. et al. (2004). [Measuring sexual orientation in adolescent health surveys: Evaluation of eight school-based surveys](#). *Journal of Adolescent Health*, 35(4), σ. 345.e.2-345.e15.

¹⁴¹ Rieger, G., & Savin-Williams, R. C. (2012). [Gender Nonconformity, Sexual Orientation, and Psychological Well-Being](#). *Archives of Sexual Behaviour*, 41(3), 611-621. Coleman, E. (1990). Towards a synthetic understanding of sexual orientation. Στο D. P. McWhirther, S. A. Sanders, & R. J. Machover (Eds.), *Homosexuality/Heterosexuality*. Oxford University Press, Οξφόρδη.

¹⁴² Dean, J. J. (2011). [The Cultural Construction of Heterosexual Identities](#). *Sociology Compass*, 5(8), 679-687.

¹⁴³ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 5.

3. Η συμπεριφορά αναφέρεται στο φύλο ή τα φύλα των σεξουαλικών συντρόφων και στον τρόπο με τον οποίο το άτομο αλληλεπιδρά ρομαντικά και/ή σεξουαλικά με άλλους.

Ο γενετήσιος προσανατολισμός συχνά ορίζεται με βάση το φύλο ή τα φύλα των επιθυμητών ή πραγματικών συντρόφων ενός ατόμου σε σύγκριση με το φύλο του ίδιου. Οι τρεις διαστάσεις της σεξουαλικότητας —έλξη, ταυτότητα και συμπεριφορά— ενδέχεται να μην ταυτίζονται μεταξύ τους^{144, 145}. Για παράδειγμα, κάποιος μπορεί να έλκεται από άτομα του ίδιου βιολογικού/κοινωνικού φύλου, αλλά να επιδεικνύει σεξουαλική συμπεριφορά αποκλειστικά με άτομα του αντίθετου βιολογικού/κοινωνικού φύλου. Επίσης, μπορεί να έχει σεξουαλικές εμπειρίες με άτομο του ίδιου βιολογικού/κοινωνικού φύλου, αλλά να εξακολουθεί να αυτοπροσδιορίζεται ως ετεροφυλόφιλο.

Η **ταυτότητα γενετήσιου προσανατολισμού** είναι η γνωστική έκφραση του γενετήσιου προσανατολισμού του ατόμου (δηλαδή πώς βλέπει ή αντιλαμβάνεται τον εαυτό του) και η κοινωνική έκφραση αυτού του προσανατολισμού (δηλαδή μέσα από επιλογές «χαρακτηρισμών» αντικατοπτρίζεται μια κοινωνική κατάσταση ή κοινότητα). Ως εκ τούτου, η ταυτότητα γενετήσιου προσανατολισμού είναι η διάσταση που συνδέεται περισσότερο με εμπειρίες πρακτικής μορφής διακρίσεων, και επισημαίνεται ρητά σε νόμους και πολιτικές που αποσκοπούν στην προστασία ή την πρόκληση βλάβης σε σεξουαλικές μειονότητες¹⁴⁶. Είναι επίσης η διάσταση που χρησιμοποιείται συχνότερα σε πλαίσια συλλογής δεδομένων με βάση τον πληθυσμό για την καταμέτρηση και τη διάκριση μεταξύ ενήλικων πληθυσμών που ανήκουν σε σεξουαλικές μειονότητες και εκείνων που ανήκουν στην πλειονότητα. Κατά τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τους νέους, η έλξη μπορεί να αποτελέσει πιο αξιόπιστη μέθοδο μέτρησης, δεδομένου ότι οι νέοι είναι πιθανότερο ακόμη να προσπαθούν να αποδεχθούν την ταυτότητά τους.

Οι ταυτότητες γενετήσιου προσανατολισμού μπορούν να κατηγοριοποιηθούν όπως παρατίθεται στα σημεία που ακολουθούν (βλ. επίσης το [γλωσσάριο στο παράρτημα](#)).

- **Ετεροφυλόφιλο:** «Άτομο το οποίο έλκεται ρομαντικά, συναισθηματικά και/ή σωματικά από άτομα διαφορετικού φύλου¹⁴⁷».
- **Γκέι:** «Άτομο το οποίο έλκεται σεξουαλικά και/ή συναισθηματικά από άτομα του ίδιου φύλου. Συνήθως αναφέρεται στους άνδρες, αλλά ως γκέι μπορούν να

¹⁴⁴ Laumann, E., Gagnon, J. H., Michael, R. T., & Michaels, S. (1994), *The social organization of sexuality: sexual practices in the United States*, University of Chicago Press, Σικάγο.

¹⁴⁵ Richters, J. et al. (2014). [Sexual identity, sexual attraction and sexual experience: the Second Australian Study of Health and Relationships](#). *Sexual health*, 11(5), σ. 451-460.

¹⁴⁶ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 75.

¹⁴⁷ Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 2.

αυτοπροσδιορίζονται και άλλα άτομα που έλκονται από το ίδιο φύλο ή από περισσότερα του ενός φύλου¹⁴⁸».

- **Λεσβία:** «Γυναίκα που έχει ρομαντικό και/ή σεξουαλικό προσανατολισμό προς τις γυναίκες. Με αυτόν τον όρο μπορεί επίσης να ταυτίζονται και ορισμένα μη δυαδικά άτομα¹⁴⁹».
- **Αμφιφυλόφιλο:** «Γενικός όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τον ρομαντικό και/ή σεξουαλικό προσανατολισμό προς περισσότερα του ενός φύλα¹⁵⁰».
- **Κουίρ:** Γενικός όρος για τα άτομα που ανήκουν στην κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ, ο οποίος μπορεί να αναφέρεται σε οποιοδήποτε ή σε όλα τα χαρακτηριστικά SOGIESC. Ενώ παλαιότερα χρησιμοποιούνταν ως απαξιωτικός όρος για την αναφορά σε άτομα ΛΟΑΤΚΙ στην αγγλική γλώσσα, ο όρος «κουίρ» χρησιμοποιήθηκε ξανά από άτομα που δεν ταυτίζονται με τις παραδοσιακές κατηγορίες κοινωνικού φύλου και τα ετεροκανονικά κοινωνικά πρότυπα. Ωστόσο, ανάλογα με το πλαίσιο, ορισμένα άτομα ενδέχεται να εξακολουθούν να τον θεωρούν προσβλητικό¹⁵¹.
- **Πανσέξουαλ:** Όταν ένα άτομο έλκεται συναισθηματικά και/ή σεξουαλικά από άτομα ανεξάρτητα από το φύλο τους¹⁵².
- **Ασεξουαλικό:** Άτομο που βιώνει ελάχιστη έως καθόλου σεξουαλική έλξη, ωστόσο μπορεί να αισθανθεί ρομαντική έλξη¹⁵³.

4.1.2. Καθοδήγηση

Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να προβούν στις εξής ενέργειες:

- Θα πρέπει να χρησιμοποιούν ακριβή ορολογία που αντικατοπτρίζει τις έννοιες ενδιαφέροντος. Ο όρος «γενετήσιος προσανατολισμός» θα πρέπει να ορίζεται/επεξηγείται με σαφήνεια. Ένα κουμπί πληροφοριών με τον ορισμό της έννοιας θα μπορούσε να βοηθήσει τους συμμετέχοντες στις έρευνες να κατανοήσουν την έννοια.

¹⁴⁸ ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

¹⁴⁹ Stonewall (2022), [List of LGBTQ+ terms](#).

¹⁵⁰ Stonewall (2022), [List of LGBTQ+ terms](#).

¹⁵¹ Προσαρμογή από ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

¹⁵² ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

¹⁵³ Προσαρμογή από τον Οργανισμό Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 2.

- Θα πρέπει να αποφεύγουν να συγχέουν την έλξη, την ταυτότητα και/ή τη συμπεριφορά κατά τη μέτρηση του γενετήσιου προσανατολισμού. Δεδομένου ότι ο γενετήσιος προσανατολισμός αποτελεί πολυδιάστατη έννοια, οι ερωτήσεις θα πρέπει να προσδιορίζουν με σαφήνεια ποιο ή ποια συστατικά στοιχεία του γενετήσιου προσανατολισμού μετρώνται. Ανάλογα με τη διάσταση που μετράται (έλξη, ταυτότητα και συμπεριφορά), ο ορισμός μπορεί να ποικίλλει.
- Θα πρέπει να αναπτύσσουν τους ορισμούς σε στενή διαβούλευση με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ΛΟΑΤΚΙ και με προσοχή στην τοπική πολιτισμική ορολογία.
- Κατά τη συλλογή δεδομένων, θα πρέπει να επιτρέπουν στους συμμετέχοντες να αυτοπροσδιορίζονται όποτε είναι δυνατόν, ενώ κάθε υποκατάστατη μεταβλητή θα πρέπει να αντικατοπτρίζει όσα είναι γνωστά για τον τρόπο αυτοπροσδιορισμού του ατόμου.
- Όταν η συλλογή δεδομένων απευθύνεται σε νεότερα άτομα, συνιστάται να χρησιμοποιείται μόνο η κλίμακα της σεξουαλικής έλξης, εκτός εάν στόχος της έρευνας είναι η μέτρηση της σεξουαλικής συμπεριφοράς.
- Θα πρέπει να χρησιμοποιούν τη διάσταση «σεξουαλική συμπεριφορά» όταν αντικείμενο της ερώτησης είναι οι σεξουαλικές εμπειρίες/συμπεριφορές. Για παράδειγμα, σε μια έρευνα για τον ιό HIV είναι πιο σημαντικό να μετρηθεί η σεξουαλική συμπεριφορά παρά η σεξουαλική έλξη ή ταυτότητα¹⁵⁴. Η σεξουαλική συμπεριφορά προσδιορίζει επίσης τα άτομα που δεν αυτοπροσδιορίζονται ως άτομα ΛΟΑ+, αλλά αλληλεπιδρούν ρομαντικά και/ή σεξουαλικά με άτομα της ίδιας ταυτότητας βιολογικού/κοινωνικού φύλου.
- Θα πρέπει να προσδιορίζουν σαφώς το χρονικό πλαίσιο (σε όλη τη διάρκεια της ζωής του συμμετέχοντος, τα τελευταία 5 έτη της ζωής του συμμετέχοντος, το προηγούμενο έτος και σήμερα) όταν ρωτούν για τον γενετήσιο προσανατολισμό. Οι απαντήσεις στην ερώτηση για τον γενετήσιο προσανατολισμό αποτελούν υποκειμενική άποψη του ατόμου για τον εαυτό του και μπορεί να αλλάξουν κατά τη διάρκεια της ζωής του και ανάλογα με το πλαίσιο.
- Θα πρέπει να χρησιμοποιούν ορολογία αποδεκτή από τις σχετικές κοινότητες και να διασφαλίζουν ότι οι επιλογές στις απαντήσεις καλύπτουν τις διάφορες υποομάδες ενδιαφέροντος.

¹⁵⁴ Badgett, M. (2009). [Best Practices for Asking Questions about Sexual Orientation on Surveys](#). The Williams Institute, Λος Άντζελες.

- Στις ερωτήσεις σχετικά με τους συντρόφους με τους οποίους διατηρούν ρομαντική και/ή σεξουαλική σχέση, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ότι οι συμμετέχοντες μπορεί να έχουν περισσότερους από έναν συντρόφους.

4.1.3. Παραδείγματα μέτρησης του γενετήσιου προσανατολισμού

4.1.3.1. Παράδειγμα ερωτήσεων σχετικά με τη σεξουαλική ταυτότητα

Στο ακόλουθο παράδειγμα από το Βέλγιο¹⁵⁵ αποτυπώνεται το γεγονός ότι ο γενετήσιος προσανατολισμός ενός ατόμου μπορεί να αλλάξει κατά τη διάρκεια της ζωής του.

Ε: Πώς θα περιγράφατε σήμερα τον γενετήσιο προσανατολισμό σας;

- Ετεροφυλόφιλος/-η/-ο
- Γκέι
- Λεσβία
- Αμφιφυλόφιλος/-η/-ο
- Ασεξουαλικός/-ή/-ό
- Άλλο:
- Δεν γνωρίζω
- Δεν θέλω να απαντήσω

Σημειώσεις προς εξέταση

Με την αναφορά χρονικού προσδιορισμού, η ερώτηση αυτή αποτυπώνει με μεγαλύτερη ακρίβεια την εμπειρία του συμμετέχοντος. Ωστόσο, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι ο συμμετέχων έχει τη δυνατότητα πολλαπλών επιλογών, καθώς ένα ασεξουαλικό άτομο μπορεί να ταυτίζεται επίσης και με οποιονδήποτε από τους άλλους προσανατολισμούς.

¹⁵⁵ Burgwal, A., & Motmans, J. (προς δημοσίευση). *Enough: research into the experiences with violence of LGBTI people in Flanders, Belgium*. Η μετάφραση που χρησιμοποιήθηκε στο άρθρο ήταν «heterosexual» (ετεροφυλόφιλος) και «homosexual» (ομοφυλόφιλος) και όχι «straight» (στρέιτ) και «gay» (γκέι).

4.1.3.2. Παράδειγμα ερώτησης σχετικά με τη σεξουαλική έλξη — Μελέτη για τη σεξουαλική υγεία στο Βέλγιο

Στο πλαίσιο υπό εξέλιξη μελέτης για τη σεξουαλική υγεία στο **Βέλγιο** ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να προσδιορίσουν από ποια άτομα έλκονται σεξουαλικά¹⁵⁶. Το παράδειγμα αυτό είναι προβληματικό, δεδομένου ότι τοποθετεί όλα τα τρανς άτομα στην ίδια ομάδα. Θα ήταν προτιμότερο να χρησιμοποιηθούν οι κατηγορίες που χρησιμοποιούνται στην ίδια μελέτη για τη σεξουαλική συμπεριφορά ([κατωτέρω](#)).

Ε: Θα θέλαμε να μάθουμε για ποια άτομα αισθάνεστε αυτήν την περίοδο σεξουαλική/ρομαντική έλξη. Αισθάνομαι έλξη για... (Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν για εσάς).

- Άνδρες (cisgender)
- Γυναίκες (cisgender)
- Τρανς και/ή μη δυαδικά άτομα
- Κανέναν
- Δεν με ενδιαφέρει το φύλο
- Δεν θέλω να απαντήσω
- Άλλο, και συγκεκριμένα: (πλαίσιο κειμένου)

Σημειώσεις προς εξέταση

Η δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων καθιστά την ερώτηση αυτή πιο ευέλικτη. Ωστόσο, η ομαδοποίηση όλων των τρανς ατόμων σε μία κατηγορία δεν αποτυπώνει την εμπειρία ενός συμμετέχοντος ο οποίος, για παράδειγμα, έλκεται από γυναίκες (τόσο cis όσο και τρανς), αλλά όχι από άλλα φύλα. Ανάλογα με το κοινό-στόχο, η χρήση του όρου «cisgender» μπορεί επίσης να προκαλέσει σύγχυση, δεδομένου ότι ο όρος δεν είναι ευρέως γνωστός εκτός των κοινοτήτων ΛΟΑΤΚΙ. Μια σύντομη διευκρίνιση (όπως ότι ο όρος «cisgender» αναφέρεται στα άτομα που δεν είναι τρανς) θα ήταν χρήσιμη. Επιπλέον, η διάκριση μεταξύ cisgender και τρανς ενέχει τον κίνδυνο αποκλεισμού των ατόμων ίντερσεξ.

¹⁵⁶ De Brier, N., et. al. (2022). [Prevalence and associated risk factors of HIV infections in a representative transgender and non-binary population in Flanders and Brussels \(Belgium\): Protocol for a community-based, cross-sectional study using time-location sampling](#). *PLoS ONE*, 17(4), σ. 1-22 De Brier, N., et. al. (2022). [Prevalence and associated risk factors of HIV infections in a representative transgender and non-binary population in Flanders and Brussels \(Belgium\): Protocol for a community-based, cross-sectional study using time-location sampling](#). *PLoS ONE*, 17(4), σ. 1-22 *PLoS ONE*, 17(4), σ. 1-22.

4.1.3.3. Παράδειγμα ερώτησης σχετικά με τη σεξουαλική συμπεριφορά — Μελέτη για τη σεξουαλική υγεία στο Βέλγιο

Η ίδια μελέτη μέτρησε τη σεξουαλική συμπεριφορά κατά τρόπο που αποφεύγει τις δυαδικές επιλογές φύλου και επιτρέπει την επιλογή πολλαπλών απαντήσεων παρέχοντας τη δυνατότητα διάκρισης μεταξύ cisgender και τρανς σεξουαλικών συντρόφων. Αυτό επιτεύχθηκε με την ερώτηση που ακολουθεί¹⁵⁷.

Ε: Με τι άτομα είχατε σεξουαλική επαφή τους τελευταίους 12 μήνες; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

- Cisgender άνδρα ή άνδρες
- Cisgender γυναίκα ή γυναίκες
- Τρανς άνδρα ή άνδρες
- Τρανς γυναίκα ή γυναίκες
- Μη δυαδικό άτομο ή άτομα
- Δεν γνωρίζω

Σε προηγούμενη ερώτηση, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν αν είχαν σεξουαλική επαφή με τουλάχιστον 1 άτομο τους τελευταίους 12 μήνες. Για τη μέτρηση των σεξουαλικών εμπειριών (σεξουαλική συμπεριφορά), απαιτείται ορισμός του όρου «σεξουαλική επαφή» ώστε οι συμμετέχοντες να καταλαβαίνουν τι εννοούν οι ερευνητές. Στο ερωτηματολόγιο αυτό, η σεξουαλική επαφή ορίστηκε ως «κάθε είδους ερωτική πράξη που περιλαμβάνει επαφή με τα γεννητικά όργανα, δηλαδή η επαφή με τα γεννητικά όργανα κάποιου άλλου, στοματικά, κολπικά ή πρωκτικά¹⁵⁸».

Σημειώσεις προς εξέταση

Στο παράδειγμα αυτό χρησιμοποιούνται συμπεριληπτικές κατηγορίες απαντήσεων (οι οποίες είναι προτιμότερες από εκείνες του ανωτέρω παραδείγματος σχετικά με τη σεξουαλική έλξη) και η δυνατότητα πολλαπλών επιλογών επιτρέπει στους συμμετέχοντες να περιγράψουν με μεγαλύτερη ακρίβεια τη σεξουαλική συμπεριφορά τους. Όπως και στο προηγούμενο παράδειγμα, η χρήση του όρου «cisgender» μπορεί επίσης να προκαλέσει σύγχυση ανάλογα με το κοινό-στόχο, δεδομένου ότι ο όρος δεν είναι ευρέως γνωστός εκτός των κοινοτήτων ΛΟΑΤΚΙ. Η διάκριση μεταξύ cisgender και τρανς ενέχει επίσης τον κίνδυνο αποκλεισμού των ατόμων ίντερσεξ.

¹⁵⁷ De Brier, N., et. al. (2022). [Prevalence and associated risk factors of HIV infections in a representative transgender and non-binary population in Flanders and Brussels \(Belgium\): Protocol for a community-based, cross-sectional study using time-location sampling](#). *PLoS ONE*, 17(4), σ. 1-22.

¹⁵⁸ De Brier, N., et. al. (2022). [Prevalence and associated risk factors of HIV infections in a representative transgender and non-binary population in Flanders and Brussels \(Belgium\): Protocol for a community-based, cross-sectional study using time-location sampling](#). *PLoS ONE*, 17(4), σ. 1-22.

4.2. Τρόπος συλλογής δεδομένων σχετικά με το βιολογικό και το κοινωνικό φύλο (ταυτότητα φύλου)

4.2.1. ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Οι προσπάθειες συλλογής δεδομένων συχνά συγχέουν το βιολογικό φύλο, το οποίο είναι μια βιολογική μεταβλητή, με το κοινωνικό φύλο ή την ταυτότητα φύλου, μια κοινωνικά καθοριζόμενη μεταβλητή, ή αντιμετωπίζουν τις αντίστοιχες έννοιες ως εναλλάξιμες. Συχνά συλλέγονται δεδομένα μόνο για το νόμιμο βιολογικό/κοινωνικό φύλο, χωρίς να προβλέπεται δυνατότητα αυτοπροσδιορισμού. Ορισμένες φορές, ο στόχος της παρέκτασης των δεδομένων μεταξύ ερευνών ή η ανάγκη για συγκρίσεις σε βάθος χρόνου χρησιμοποιούνται ως επιχειρήματα για μη προσαρμογή ήδη υφιστάμενων ερωτηματολογίων/μεταβλητών με την προσθήκη νέων ερωτήσεων ή αναθεωρήσεων των όρων/κατηγοριοποιήσεων που ήδη εφαρμόζονται. Για παράδειγμα, για λόγους διατήρησης της ιστορικής συνέχειας των πληροφοριών, ορισμένες χώρες ενδέχεται να διατηρούν μια ενιαία κατηγορία βιολογικού και κοινωνικού φύλου και να μη χρησιμοποιούν αναθεωρημένη έκδοση (που κάνει διάκριση μεταξύ του φύλου που αποδίδεται κατά τη γέννηση και της ταυτότητας φύλου).

Ωστόσο, μια ερώτηση σχετικά με την ταυτότητα φύλου μετρά διαφορετικές πληροφορίες από μια ερώτηση σχετικά με το βιολογικό φύλο ή μια ερώτηση σχετικά με το νόμιμο βιολογικό/κοινωνικό φύλο¹⁵⁹, ενώ οι έννοιες δεν ταυτίζονται πάντα μεταξύ τους. Μια ερώτηση σχετικά με το βιολογικό φύλο συχνά δεν είναι απλή για τα τρανς και τα ίντερσεξ άτομα, τα οποία μπορεί να μην είναι βέβαια αν θα πρέπει να απαντήσουν με βάση το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση ή με βάση την ταυτότητα φύλου τους. Το νόμιμο βιολογικό/κοινωνικό φύλο επίσης δεν αποτυπώνει τις εμπειρίες που βιώνουν πολλά τρανς άτομα. Δεν επιθυμούν όλα τα τρανς άτομα ούτε είναι σε θέση να προβούν σε νομική αναγνώριση φύλου. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε πολλούς λόγους. Για παράδειγμα, ορισμένες ταυτότητες φύλου δεν μεταφράζονται σε νόμιμες επιλογές (όπως οι μη δυαδικές ταυτότητες), ενώ ορισμένα άτομα ίσως να μην έχουν πρόσβαση σε νόμιμες επιλογές βιολογικού/κοινωνικού φύλου ανάλογα με τη νομοθεσία συγκεκριμένης χώρας (για παράδειγμα, περιορισμοί λόγω ιατρικών κριτηρίων ή ελάχιστο όριο ηλικίας για τη νομική αναγνώριση φύλου). Αυτό έχει ως

¹⁵⁹ Ο όρος νόμιμο φύλο αναφέρεται στο φύλο που αναγνωρίζεται επί του παρόντος από τον νόμο. Πολλά κράτη μέλη αναγνωρίζουν μόνο τις επιλογές «άνδρας» και «γυναίκα», γεγονός που αποκλείει την καταγραφή άλλων ταυτοτήτων, όπως οι μη δυαδικές, σε επίσημα έγγραφα, όπως τα διαβατήρια.

αποτέλεσμα τη μη ορθή μέτρηση της ταυτότητας φύλου κατά την αξιολόγηση του νόμιμου βιολογικού/κοινωνικού φύλου.

Δεδομένου ότι το **βιολογικό φύλο**, το **κοινωνικό φύλο** και η **ταυτότητα φύλου** δεν μετρούν την ίδια υποκείμενη έννοια, θα πρέπει να διαχωρίζονται και να αξιολογούνται χωριστά^{160,161,162,163}. Μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ του φύλου που αποδίδεται κατά τη γέννηση, του κοινωνικού φύλου και της ταυτότητας φύλου. Για τον σκοπό αυτόν, πρέπει να αποσαφηνιστούν και να συμφωνηθούν οι υποκείμενοι ορισμοί αυτών των διαφορετικών εννοιών.

Σύμφωνα με επισκόπηση της Οικονομικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη (ΟΕΕ/ΗΕ) σχετικά με τη μέτρηση της ταυτότητας φύλου, μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με την ταυτότητα φύλου είναι η **γλώσσα**. Στην επισκόπηση αναφέρονται τα ακόλουθα:

Σε ορισμένες γλώσσες (για παράδειγμα στα ελληνικά), η γλώσσα βασίζεται σε ένα δυαδικό πλαίσιο για το φύλο, όπου οι όροι διαφέρουν ανάλογα με το αν ο ομιλητής είναι άνδρας ή γυναίκα ή αν απευθύνεται σε άνδρα ή γυναίκα. Επίσης, ορισμένες γλώσσες, [...], δεν έχουν διαφορετικές λέξεις για το βιολογικό και το κοινωνικό φύλο (όπως τα ρουμανικά και τα ελληνικά, ενδεχομένως και άλλες). Στα ρουμανικά, η λέξη «gen» για το «κοινωνικό φύλο» σημαίνει επίσης «είδος» και «βιολογικό φύλο» και, ως εκ τούτου, ο όρος «identitate sexuala» χρησιμοποιείται τόσο για την ταυτότητα φύλου όσο και για τη σεξουαλική ταυτότητα¹⁶⁴.

Το **βιολογικό φύλο** είναι «μια πολυδιάστατη έννοια που βασίζεται σε μια δέσμη ανατομικών και φυσιολογικών χαρακτηριστικών (**χαρακτηριστικά φύλου**), τα οποία περιλαμβάνουν τα εξωτερικά γεννητικά όργανα, δευτερογενή χαρακτηριστικά φύλου, γονάδες, χρωμοσώματα και ορμόνες. Συνήθως αποδίδεται ως θηλυκό ή αρσενικό, και συνήθως ορίζεται κατά τη γέννηση βάσει οπτικού ελέγχου των εξωτερικών γεννητικών οργάνων¹⁶⁵». Όταν ο όρος ερμηνεύεται σε ένα δυαδικό μοντέλο αρσενικού και

¹⁶⁰ Angus, J. (2012). [Gender, Sex, and Health Research: Developments and Challenges](#). *Canadian Journal of Nursing Research*, 44(3), σ. 3-5.

¹⁶¹ Lorber, J. (2006). [Shifting Paradigms and Challenging Categories](#). *Social Problems*, 53(4).

¹⁶² Ritz, S. A. et al. (2017). [First steps for integrating sex and gender considerations into basic experimental biomedical research](#). *the FASEB Journal*, 28(1), 4-13.

¹⁶³ Westbrook, L., & Saperstein, A. (2015). [New categories are not enough: rethinking the measurement of sex and gender in social surveys](#). *Gender & Society*, 29(4), 534-560.

¹⁶⁴ ΟΕΕ/ΗΕ (2019), [In-Depth Review of Measuring Gender Identity](#). Διάσκεψη Ευρωπαϊών στατιστικολόγων, Παρίσι.

¹⁶⁵ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 3.

θηλυκού, ενέχει τον κίνδυνο παραμέλησης της ύπαρξης των ίντερσεξ ατόμων. Για πολλά τρανς άτομα, το βιολογικό φύλο δεν αποτελεί επίσης απλή έννοια.

Το **φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση** αναφέρεται στο «φύλο που αποδίδεται σε ένα άτομο κατά τη γέννηση, συνήθως με βάση την εξωτερική ανατομία του βρέφους¹⁶⁶».

Το **κοινωνικό φύλο** είναι «μια πολυδιάστατη έννοια που συνδέει την ταυτότητα φύλου (βασικό στοιχείο της αντίληψης που έχει το ίδιο το άτομο για τον εαυτό του), την έκφραση φύλου και τις κοινωνικές και πολιτισμικές προσδοκίες σχετικά με την κατάσταση, τα χαρακτηριστικά και τη συμπεριφορά που συνδέονται με τα χαρακτηριστικά φύλου¹⁶⁷». «Το κοινωνικό φύλο αναφέρεται παραδοσιακά σε μια κοινωνική και πολιτισμική έννοια της ιδιότητας του άνδρα ή της γυναίκας. Ωστόσο, ορισμένα άτομα δεν ταυτίζονται με το δυαδικό πρότυπο άνδρας/γυναίκα. Το κοινωνικό φύλο υπάρχει ανεξάρτητα από το βιολογικό φύλο, ενώ το κοινωνικό φύλο ενός ατόμου δεν αντιστοιχεί πάντα στο φύλο που του έχει αποδοθεί κατά τη γέννηση^{168, 169}».

Η **ταυτότητα φύλου** αναφέρεται στη «βαθιά εσωτερική και ατομική εμπειρία καθενός όσον αφορά το κοινωνικό φύλο του, το οποίο μπορεί να ταυτίζεται ή όχι με το φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση, συμπεριλαμβανομένης της προσωπικής αίσθησης του σώματος (η οποία μπορεί να συνεπάγεται, εφόσον επιλέγεται ελεύθερα, τροποποίηση της εμφάνισης ή της λειτουργίας του σώματος με ιατρικά, χειρουργικά ή άλλα μέσα) και άλλων εκφράσεων του φύλου, μεταξύ των οποίων η ενδυμασία, η ομιλία και οι ιδιαίτεροι τρόποι συμπεριφοράς¹⁷⁰».

Ο όρος «**φυλοδιαφορετικό**» αναφέρεται στην εγγενή πολυμορφία των πιθανών βιωμάτων όσον αφορά το κοινωνικό φύλο, τα οποία, ως εκ τούτου, είναι ευρύτερα σε σύγκριση με αυτά των cisgender ή τρανς ατόμων. Ο όρος «φυλοδιαφορετικό» είναι ένας γενικός όρος για πολλές πιθανές ταυτότητες φύλου, όπως για παράδειγμα gender-

¹⁶⁶ Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 7.

¹⁶⁷ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 4.

¹⁶⁸ TGEU (2016), [Glossary](#).

¹⁶⁹ Βλ. επίσης τη [στρατηγική της ΕΕ για την ισότητα των φύλων 2020-2025, η οποία ορίζει ότι ως «φύλο» νοούνται](#) «οι κοινωνικά δημιουργημένοι ρόλοι, συμπεριφορές, δραστηριότητες και ιδιότητες που μια δεδομένη κοινωνία θεωρεί κατάλληλα για τους άνδρες και τις γυναίκες», ορισμός που χρησιμοποιείται ευρέως από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων (EIGE).

¹⁷⁰ Διεθνής Επιτροπή Νομικών (2007), [Yogyakarta principles: principles on the application of international human rights law in relation to sexual orientation and gender identity](#) (Αρχές της Yogyakarta: αρχές για την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε σχέση με τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου), σ. 8.

fluid (ρευστότητα ως προς το φύλο), gender-free (απουσία φύλου), άφυλο, δίφυλο άτομο κ.λπ¹⁷¹.

Μη δυαδικό: «Επίθετο που περιγράφει άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου δεν εμπίπτει στο δυαδικό πρότυπο “άνδρας-γυναίκα”. Ο όρος “μη δυαδικό άτομο” είναι ένας γενικός όρος που περιλαμβάνει ευρύ φάσμα εμπειριών όσον αφορά το κοινωνικό φύλο, συμπεριλαμβανομένων ατόμων με ειδική ταυτότητα φύλου εκτός του άνδρα ή της γυναίκας, ατόμων που ταυτίζονται με δύο ή περισσότερα φύλα (δίφυλα ή παμ/πολυφυλικά) και ατόμων που δεν ταυτίζονται με κανένα φύλο (άφυλα)¹⁷²».

Η **νομική αναγνώριση φύλου** είναι η διαδικασία κατά την οποία το κοινωνικό φύλο ενός τρανς και/ή ίντερσεξ ατόμου αναγνωρίζεται από τον νόμο, ή η επιτυχής έκβαση της διαδικασίας¹⁷³.

Cisgender: «Άτομο του οποίου η τρέχουσα ταυτότητα φύλου ταυτίζεται με το φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση¹⁷⁴».

Τρανς: «Γενικός όρος που περιγράφει άτομα των οποίων το κοινωνικό φύλο δεν είναι το ίδιο, ή δεν συνάδει αρμονικά με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση¹⁷⁵».

Ένδοσεξ (endosex): «Όρος που περιγράφει ένα άτομο που γεννήθηκε με χαρακτηριστικά φύλου τα οποία ανταποκρίνονται στις τυπικές δυαδικές έννοιες του ανδρικού ή του γυναικείου σώματος. Ένα άτομο ένδοσεξ μπορεί να προσδιορίζεται με οποιαδήποτε ταυτότητα φύλου ή γενετήσιο προσανατολισμό¹⁷⁶». Βλ. επίσης **ίντερσεξ**.

Τα ίντερσεξ άτομα, ή τα άτομα με διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου γεννιούνται με χαρακτηριστικά φύλου (σεξουαλική ανατομία, αναπαραγωγικά όργανα, ορμονική δομή και/ή επίπεδα και/ή χρωμοσωμική δομή) που δεν ανταποκρίνονται στον τυπικό κοινωνικό ορισμό του αρσενικού ή του θηλυκού (βλ. κατευθυντήρια γραμμή 4.4 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης).

Όσον αφορά το θέμα της ταυτότητας φύλου, είναι σημαντικό να αναγνωριστεί η ποικιλομορφία που υπάρχει. Πολλοί άνθρωποι αυτοπροσδιορίζονται σε κατηγορίες εκτός της δυαδικής επιλογής άνδρα-γυναίκας. Τα άτομα των οποίων η ταυτότητα

¹⁷¹ Βλ., για παράδειγμα, την κατανομή των ταυτοτήτων φύλου στη [δεύτερη έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ](#), FRA (2020), [A long way to go for LGBTI equality](#) (Απέχουμε πολύ από την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο· Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019).

¹⁷² Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 5.

¹⁷³ ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

¹⁷⁴ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 4.

¹⁷⁵ Stonewall (2022), [List of LGBTQ+ terms](#).

¹⁷⁶ Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 7.

φύλου και το βιολογικό φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση δεν ταυτίζονται — ή δεν ταυτίζονται πλήρως— συνήθως εντάσσονται στην κατηγορία των **«τρανς και φυλοδιαφορετικών/μη δυαδικών ατόμων»**¹⁷⁷. Αυτή η βασική κατηγοριοποίηση ενέχει τον κίνδυνο εσφαλμένης συμπερίληψης ίντερσεξ ατόμων τα οποία ενδέχεται να μην αυτοπροσδιορίζονται με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση, αλλά τα οποία δεν θα αυτοπροσδιορίζονταν ως τρανς. Αντιστρόφως, υπάρχει επίσης κίνδυνος αποκλεισμού των ίντερσεξ ατόμων που *προσδιορίζονται* ως τρανς αλλά των οποίων η ταυτότητα φύλου *συνάδει* με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση.

Η «φυλοδιαφορετικότητα» είναι επίσης ένας γενικός όρος για πολλές πιθανές ταυτότητες φύλου, για παράδειγμα μη δυαδικά, gender-fluid, άφυλα, δίφυλα άτομα κ.λπ. (βλ., για παράδειγμα, την κατανομή των ταυτοτήτων φύλου στη [δεύτερη έρευνα του FRA για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ](#) και στο [γλωσσάριο στο παράρτημα του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης](#)). Πολλά φυλοδιαφορετικά άτομα αυτοπροσδιορίζονται ως τρανς, όχι όμως όλα.

Οι ερωτήσεις σχετικά με το βιολογικό φύλο και το βιολογικό φύλο που αποδόθηκε κατά τη γέννηση μπορεί να είναι πολύ ευαίσθητες και να θεωρηθούν αδιάκριτες. Ως εκ τούτου, εάν οι προσπάθειες συλλογής δεδομένων αποσκοπούν μόνο στη συλλογή του κοινωνικού φύλου των συμμετεχόντων, αρκεί μια ερώτηση σχετικά με την ταυτότητα φύλου. Ωστόσο, όταν η συλλογή δεδομένων αποσκοπεί ειδικά στον διαχωρισμό των τρανς συμμετεχόντων, η ερώτηση σχετικά με την ταυτότητα φύλου δεν συλλέγει αυτήν την πληροφορία. Πολλά τρανς άτομα αυτοπροσδιορίζονται με βάση το δυαδικό πρότυπο, έτσι, για παράδειγμα, τόσο η τρανς όσο και η cis γυναίκα επιλέγουν τη «γυναίκα» ως ταυτότητα φύλου τους, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατός ο διαχωρισμός¹⁷⁸.

Για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τους τρανς συμμετέχοντες, υπάρχουν διάφορες πιθανές προσεγγίσεις. Οι συμμετέχοντες μπορούν να ερωτηθούν απευθείας αν αυτοπροσδιορίζονται ως τρανς. Είναι επίσης δυνατόν να υιοθετηθεί μια προσέγγιση δύο σταδίων στο πλαίσιο της οποίας πρώτα θα τίθεται ερώτηση σχετικά με την ταυτότητα φύλου και, στη συνέχεια, σχετικά με το αν η ταυτότητα φύλου του συμμετέχοντος διαφέρει από το φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Στο πλαίσιο της εναλλακτικής προσέγγισης των δύο σταδίων οι ερωτήσεις αφορούν την ταυτότητα φύλου και το βιολογικό φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση (σε αντίθεση με την πρώτη ερώτηση δύο σταδίων, η εναλλακτική αυτή επιλογή δεν κάνει ρητή αναφορά στο αν η ταυτότητα φύλου του συμμετέχοντος διαφέρει από το βιολογικό

¹⁷⁷ Motmans, J., Nieder, T. O., και Bouman, W. P. (Eds.). (2020). [Non-binary and genderqueer genders](#). Routledge, Oxon.

¹⁷⁸ Schilt, K., και Bratter, J. (2015). [From multiracial to transgender? Assessing attitudes toward expanding gender options on the US census](#). *Transgender Studies Quarterly*, 2(1), σ. 77-100.

φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση). Οι δύο τελευταίες προσεγγίσεις ενέχουν τον προαναφερόμενο κίνδυνο ψευδούς ταξινόμησης των ίντερσεξ συμμετεχόντων [επισημαίνεται ότι οι ερωτήσεις αυτές δεν αξιολογούν αν κάποιος είναι ίντερσεξ/έχει διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου, το οποίο θα πρέπει να αξιολογηθεί σε χωριστή ερώτηση (βλ. κατευθυντήρια γραμμή 4.4 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης)].

4.2.2. Καθοδήγηση

Τα κράτη μέλη και όλοι οι άλλοι σχετικοί φορείς και παράγοντες που συμμετέχουν στη συλλογή δεδομένων SOGIESC ή είναι υπεύθυνοι για τη συλλογή των δεδομένων αυτών ενθαρρύνονται να λάβουν τα μέτρα που παρατίθενται στα ακόλουθα σημεία.

- Θα πρέπει να διατυπώνουν ερωτήσεις που χρησιμοποιούν ακριβή ορολογία και να διασφαλίζουν την εγκυρότητα των εννοιών στις ερωτήσεις αυτές, κάνοντας σαφή διάκριση μεταξύ «κοινωνικού φύλου» και «βιολογικού φύλου». Ο όρος «ταυτότητα φύλου» θα πρέπει να διακρίνεται σαφώς ή να γίνεται αντιληπτός ως διακριτός από τον όρο «βιολογικό φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση», καθώς και από (πιθανή αλλαγή στη) νόμιμη καταχώριση του φύλου ή ιατροφαρμακευτική περίθαλψη επιβεβαίωσης φύλου.
- Οι όροι που χρησιμοποιούν (όπως «κοινωνικό φύλο», «ταυτότητα φύλου», «βιολογικό φύλο» και «βιολογικό φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση») θα πρέπει να ορίζονται/επεξηγούνται με σαφήνεια (βλ. το [γλωσσάριο στο παράρτημα του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης](#)).
- Θα πρέπει να αναπτύσσουν τους ορισμούς σε στενή διαβούλευση με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών για τα τρανς και ίντερσεξ άτομα και με προσοχή στην τοπική πολιτισμική ορολογία.
- Στο μέτρο του δυνατού, θα πρέπει να αποφεύγουν τη συλλογή του «φύλου που αποδίδεται κατά τη γέννηση» ως αυτοτελούς στοιχείου σε οποιοδήποτε πλαίσιο συλλογής δεδομένων. Το «βιολογικό φύλο» ως χωριστό κριτήριο θα πρέπει να μετράται μόνο όταν έχει αξία για σκοπούς στατιστικής ανάλυσης.
- Θα πρέπει να χρησιμοποιούν συμπεριληπτικές μεθόδους μέτρησης του φύλου, οι οποίες περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:
 - Μέθοδοι μέτρησης σε ένα στάδιο: προσπάθειες προσδιορισμού των τρανς συμμετεχόντων με τη χρήση μίας μόνο ερώτησης (π.χ. «Αυτοπροσδιορίζεστε ως τρανς;»).

- Μέθοδοι μέτρησης σε δύο στάδια: μια ευρύτερη προσέγγιση που προσπαθεί να καταμετρήσει τα άτομα που δεν ταυτίζονται με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση (π.χ. τρανς, ορισμένα ίντερσεξ άτομα) και εκείνα που ταυτίζονται, η οποία συνίσταται σε μια αλληλουχία δύο ερωτήσεων — (1) ποιο είναι το τρέχον φύλο και (2) αν το φύλο του συμμετέχοντος διαφέρει από το φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση, ή (1) ποιον είναι το τρέχον φύλο και (2) ποιο είναι το βιολογικό φύλο που αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Με τη διασταύρωση των αποτελεσμάτων των μεθόδων δύο σταδίων είναι δυνατή η παροχή κατά προσέγγιση καταμέτρησης cisgender γυναικών και ανδρών, τρανς γυναικών και ανδρών, καθώς και ατόμων που προσδιορίζονται με όρους εκτός της δυαδικότητας του φύλου, όπως μη δυαδικά ή genderqueer.
 - Εφόσον είναι εφικτό, και οι δύο ερωτήσεις θα πρέπει να παρουσιάζονται στην ίδια σελίδα. Ίσως είναι προτιμότερο να τίθεται η ερώτηση σχετικά με την ταυτότητα φύλου **πριν** από την ερώτηση σχετικά με το φύλο που αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Υπάρχουν ορισμένα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η ερώτηση σχετικά με το φύλο που αποδόθηκε αρχικά κατά τη γέννηση είναι δυσάρεστη για ορισμένους τρανς συμμετέχοντες¹⁷⁹.
 - Εάν τίθεται πρώτα η ερώτηση σχετικά με το φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση στο πλαίσιο της προσέγγισης δύο σταδίων, θα πρέπει να διευκρινίζεται ότι θα ακολουθήσει επόμενη ερώτηση σχετικά με την ταυτότητα φύλου, η οποία θα επιτρέπει στους συμμετέχοντες να αυτοπροσδιοριστούν.
- Όταν απευθύνονται σε νεαρότερα άτομα ή παιδιά, θα πρέπει να προσαρμόζουν αναλόγως τη διατύπωση των ερωτήσεων, ώστε να είναι πιο κατανοητές για τον στοχευόμενο πληθυσμό¹⁸⁰.
- Όσον αφορά το συγκεκριμένο τμήμα που αφορά το «φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση», και εφόσον επιτρέπεται από τον νόμο η καταγραφή τρίτης κατηγορίας σε επίσημο πιστοποιητικό του κράτους, θα πρέπει να προστίθεται τρίτη κατηγορία απάντησης ελεύθερου κειμένου στη δυαδική επιλογή

¹⁷⁹ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 119.

¹⁸⁰ Σε ορισμένες χώρες συλλέγονται ήδη δεδομένα SOGIESC για τους νέους. Ωστόσο, οι ερωτήσεις ίσως πρέπει να αναδιατυπωθούν. Για παράδειγμα, η χρήση μιας απλής φράσης όπως «σε τι βαθμό αισθάνεσαι αγόρι/κορίτσι;» είναι πιο κατανοητή για τους εφήβους. Ωστόσο, η χρήση όρων όπως «100 %» και «πραγματικό αγόρι» αποθαρρύνεται από τις τρέχουσες γλωσσικές κατευθυντήριες γραμμές στο πλαίσιο της έρευνας. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 132.

(γυναίκα/άνδρας) για να προβλεφθεί η δυνατότητα αυτή. Σε χώρες όπου δεν είναι δυνατή η τρίτη επιλογή στα νομικά έγγραφα, αυτό μπορεί ενδεχομένως να παραλειφθεί, παρότι τα άτομα που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό ίσως χρειάζονται τρίτη κατηγορία.

- Σε περιπτώσεις στις οποίες η συλλογή της ιδιότητας τρανς ατόμου δεν αποτελεί βασικό στόχο, αρκεί μία μόνο ερώτηση για το κοινωνικό φύλο με δυνατές επιλογές άνδρα, γυναίκας και τρίτης κατηγορίας, όπως «άλλο φύλο». Ωστόσο, η ερώτηση δεν θα πρέπει να χρησιμοποιεί τον όρο «τρανς» ως τρίτη κατηγορία. Δεδομένου ότι πολλά τρανς άτομα προσδιορίζονται ως άνδρες ή γυναίκες, αυτή η μέθοδος μέτρησης μπορεί να ακυρώνει το αποτέλεσμα και θα είναι ανεπαρκής όσον αφορά τον προσδιορισμό των τρανς συμμετεχόντων¹⁸¹.
- Θα πρέπει να επαναξιολογούν και να επεκτείνουν ανά τακτά διαστήματα τις δυνατές επιλογές σε βάθος χρόνου και σε διάφορα περιβάλλοντα, ιδίως όσον αφορά τις απαντήσεις (και ιδίως τις απαντήσεις ελεύθερου κειμένου) από άτομα που αυτοπροσδιορίζονται εκτός των δυαδικών προτύπων φύλου.
- Θα πρέπει να αξιολογούν ανά τακτά διαστήματα την απόδοση των ερωτήσεων σε διάφορους τρόπους έρευνας, συμπεριλαμβανομένης της υποβολής στοιχείων μέσω υποκατάστασης, σε γλώσσες διαφορετικές από την επίσημη γλώσσα¹⁸²: i) για διάφορες κοινωνικές, δημογραφικές και εθνοτικές μειονοτικές ομάδες, ii) για τα άτομα με μεταναστευτικό υπόβαθρο, και iii) μεταξύ των νέων.
- Όπως συνιστάται στην [επισκόπηση της ΟΕΕ/ΗΕ του 2019 σχετικά με την ταυτότητα φύλου](#), σε γλώσσες όπου η έννοια του κοινωνικού φύλου δεν είναι καλά εδραιωμένη, τα γλωσσικά ζητήματα μπορούν να διορθωθούν με ορισμούς και καθοδήγηση, διαδικτυακά ή μέσω υπεύθυνου συνέντευξης. Οι διάφορες γλώσσες ενδέχεται να απαιτούν διαφοροποιημένες μεταφράσεις. Συνιστάται έλεγχος των ερωτήσεων ώστε να διασφαλίζεται ότι οι συμμετέχοντες κατανοούν ποια είναι η ερώτηση. Ο έλεγχος αυτός θα πρέπει να επαναλαμβάνεται σε τακτική βάση, καθώς αλλάζουν οι αντιλήψεις του κοινού¹⁸³.

¹⁸¹ Schilt, K., και Bratter, J. (2015). [From multiracial to transgender? Assessing attitudes toward expanding gender options on the US census](#). *Transgender Studies Quarterly*, 2(1), σ. 77-100.

¹⁸² Μια πρόκληση που αναφέρεται συχνά κατά τον καθορισμό διεθνών προτύπων για τη συλλογή δεδομένων σε δύο στάδια είναι η απουσία λέξεων που κάνουν διάκριση μεταξύ «βιολογικού φύλου» και «κοινωνικού φύλου» σε ορισμένες γλώσσες [ΟΕΕ/ΗΕ (2019), [In-Depth Review of Measuring Gender Identity](#). Διάσκεψη Ευρωπαίων στατιστικολόγων, Παρίσι].

¹⁸³ ΟΕΕ/ΗΕ (2019), [In-Depth Review of Measuring Gender Identity](#). Διάσκεψη Ευρωπαίων στατιστικολόγων, Παρίσι.

4.2.3. Παραδείγματα τρόπου συλλογής δεδομένων σχετικά με το βιολογικό φύλο, το κοινωνικό φύλο και την ταυτότητα φύλου

4.2.3.1. Παράδειγμα που αντλήθηκε από την έρευνα του FRA για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ:

E1: Πώς θα περιγράφατε τον εαυτό σας σήμερα;

Οι επιλογές «Γυναίκα» και «Άνδρας» περιλαμβάνουν τρανς γυναίκες και άνδρες.

Μία μόνο απάντηση

- Γυναίκα
- Άνδρας
- Μη δυαδικό ή Genderqueer ή Άφυλο ή Πολυφυλικό ή Gender-fluid
- Δεν αυτοπροσδιορίζομαι ως γυναίκα, άνδρας ή μη δυαδικό άτομο, διευκρινίστε πώς αυτοπροσδιορίζεστε...
- Προτιμώ να μην απαντήσω
- Δεν καταλαβαίνω την ερώτηση
- Δεν γνωρίζω

E2: Είστε/Ήσασταν τρανς άτομο;

(Να ερωτηθεί εάν στην ερώτηση 1 επιλέχθηκε η απάντηση «Άνδρας», «Γυναίκα», ή «Δεν αυτοπροσδιορίζομαι ως γυναίκα, άνδρας ή μη δυαδικό άτομο, διευκρινίστε πώς αυτοπροσδιορίζεστε...»)

Ο όρος «τρανς» χρησιμοποιείται στην παρούσα έρευνα ως ευρύς γενικός όρος που περιλαμβάνει όλα τα άτομα που είναι διεμφυλικά, μη δυαδικά, άτομα έμφυλης ποικιλίας, πολυφυλικά, άφυλα, gender-fluid, παρενδυτικά, τρανσέξουαλ ή άνδρες και γυναίκες που υπήρξαν τρανσέξουαλ, και άλλους όρους.

- Ναι
- Όχι
- Προτιμώ να μην απαντήσω
- Δεν καταλαβαίνω την ερώτηση
- Δεν γνωρίζω

E3: Τι φύλο σας αποδόθηκε κατά τη γέννηση;

[ΚΟΥΜΠΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: Η απόδοση φύλου κατά τη γέννηση είναι ο χαρακτηρισμός των ατόμων ως αρσενικών, θηλυκών, ίντερσεξ ή άλλου βιολογικού φύλου που αποδίδεται κατά τη γέννηση, συχνά με βάση τη σωματική ανατομία. Το φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση καταγράφεται στο πιστοποιητικό γέννησης κατά τη γέννησή σας.]

Μία μόνο απάντηση

- Γυναίκα

- Άνδρας
- Άλλο (διευκρινίστε...)
- Προτιμώ να μην απαντήσω

Τρόπος καταμέτρησης των δεδομένων που συλλέγονται:

- Τρανς γυναίκα: E1 = γυναίκα & E2 = Ναι
- Τρανς άνδρας: E1 = άνδρας & E2 = Ναι
- Φυλοδιαφορετικό άτομο: E1 = Μη δυαδικό ή Genderqueer ή Άφυλο ή Πολυφυλικό ή Gender-fluid

Σημειώσεις προς εξέταση

Η προσέγγιση αυτή βασίζεται στον αυτοπροσδιορισμό, καθώς επιτρέπει στους συμμετέχοντες να δηλώσουν οι ίδιοι αν είναι τρανς. Δεδομένου ότι το βιολογικό φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση δεν χρησιμοποιείται ως βάση για την κατηγοριοποίηση των συμμετεχόντων, η προσέγγιση δεν ενέχει τον προαναφερθέντα κίνδυνο εσφαλμένης κατηγοριοποίησης των ίντερσεξ συμμετεχόντων. Αντ' αυτού, το βιολογικό φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση συλλέγεται ως πρόσθετη πληροφορία που μπορεί να τροφοδοτήσει την ανάλυση, ενώ η ερώτηση αυτή υποβάλλεται μετά την ερώτηση σχετικά με το τρέχον κοινωνικό φύλο. Αυτό είναι σημαντικό, καθώς η ποιοτική έρευνα δείχνει ότι αν η ερώτηση σχετικά με το φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση τεθεί πριν από την ερώτηση σχετικά με το τρέχον φύλο, μπορεί να προκαλέσει δυσφορία σε ορισμένους τρανς συμμετέχοντες¹⁸⁴. Αυτό συνάδει με την πείρα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που συμμετείχαν στη διαδικασία κατάρτισης του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης. Ένας περιορισμός αυτής της ερώτησης είναι η κατηγορία «Μη δυαδικό ή Genderqueer ή Άφυλο ή Πολυφυλικό ή Gender-fluid », η οποία δεν καλύπτει όλα τα φύλα εκτός του δυαδικού προτύπου. Η προσέγγιση για τον υπολογισμό προϋποθέτει επίσης ότι όλοι αυτοί οι συμμετέχοντες αυτοπροσδιορίζονται ως τρανς, κάτι που μπορεί να μην ισχύει για ορισμένους. Η ερώτηση δεν περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τους ίντερσεξ συμμετέχοντες, στους περισσότερους από τους οποίους θα έχει αποδοθεί το αρσενικό ή το θηλυκό φύλο κατά τη γέννησή τους. Για την επαρκή καταγραφή αυτών των πληροφοριών, είναι σημαντικό να τεθεί χωριστή ερώτηση σχετικά με το αν οι συμμετέχοντες είναι ίντερσεξ/έχουν διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου (βλ. κατευθυντήρια γραμμή 4.4 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης).

¹⁸⁴ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 119.

4.2.3.2. Παράδειγμα ερώτησης σχετικά με την ταύτιση κοινωνικού φύλου και φύλου που αποδόθηκε κατά τη γέννηση — Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Αυστραλίας

Όταν δεν απαιτείται κατ' ανάγκη ερώτηση σχετικά με το φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση, συνιστάται να υιοθετείται προσέγγιση δύο σταδίων σχετικά με το αν η ταυτότητα φύλου ενός ατόμου αντιστοιχεί στο φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Με τον τρόπο αυτόν, καθίσταται δυνατή η ανάλυση των δεδομένων σχετικά με τα τρανς άτομα, ενώ αυτό δεν είναι δυνατό όταν υπάρχει μόνο μία ερώτηση σχετικά με την ταυτότητα φύλου. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, αυτή η ομαδοποίηση των ερωτήσεων σε δύο στάδια ενέχει τον κίνδυνο εσφαλμένης κατηγοριοποίησης των ίντερσεξ συμμετεχόντων. Η στατιστική υπηρεσία της Αυστραλίας υιοθετεί αυτή την προσέγγιση δύο σταδίων και, επιπλέον, περιλαμβάνει μια ερώτηση σχετικά με τη νόμιμη καταχώριση του φύλου.

E1: Πώς [περιγράφετε/περιγράφει] [ο/η/το όνομα ατόμου] το φύλο [σας/του/της]¹⁸⁵;

[ΚΟΥΜΠΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: Το κοινωνικό φύλο αναφέρεται στο τρέχον κοινωνικό φύλο, το οποίο μπορεί να διαφέρει από το βιολογικό φύλο που καταγράφεται κατά τη γέννηση και μπορεί να διαφέρει από εκείνο που δηλώνεται στα νομικά έγγραφα.]
ΜΙΑ ΜΟΝΟ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

- Άνδρας ή αρσενικό
- Γυναίκα ή θηλυκό
- Μη δυαδικό
- [Χρησιμοποιώ/Χρησιμοποιεί] διαφορετικό όρο (διευκρινίστε)
- Προτιμώ να μην απαντήσω

E2: Το κοινωνικό φύλο σας είναι το ίδιο με το βιολογικό φύλο που καταχωρίστηκε κατά τη γέννηση;

- Ναι
- Όχι (γράψτε το φύλο):

E3: Έχετε διορθώσει την καταχώριση του φύλου σας στα επίσημα έγγραφα;

- Ναι
- Όχι

¹⁸⁵ Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Αυστραλίας (2020), [Standard for Sex, Gender, Variations of Sex Characteristics and Sexual Orientation Variables](#), ABS.

Τρόπος καταμέτρησης των δεδομένων που συλλέγονται

Στις οδηγίες που δημοσιεύονται στο διαδίκτυο, παρέχονται λεπτομέρειες μόνο σχετικά με τον τρόπο καταμέτρησης για την πρώτη ερώτηση¹⁸⁶. Στο παρακάτω πλαίσιο παρουσιάζεται ο τρόπος καταμέτρησης της ερώτησης.

Προτιμώμενος κωδικός	Εναλλακτικός κωδικός	Χαρακτηρισμός	Ορισμός
1	A	Άνδρας ή αρσενικό	Άτομα που περιέγραψαν το φύλο τους ως άνδρας ή αρσενικό
2	Γ	Γυναίκα ή θηλυκό	Άτομα που περιέγραψαν το φύλο τους ως γυναίκα ή θηλυκό
3	Χ	Μη δυαδικό	Άτομα που περιέγραψαν το φύλο τους ως μη δυαδικό
4	Ο	Διαφορετικός όρος	Άτομα που περιέγραψαν το φύλο τους με διαφορετικό όρο, εκτός των επιλογών άνδρας/αρσενικό, γυναίκα/θηλυκό ή μη δυαδικό*
5	Z	Προτιμώ να μην απαντήσω	Άτομα που προτίμησαν να μην απαντήσουν σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο περιγράφουν το φύλο τους

* Εκτός εάν στη γραπτή απάντηση για την επιλογή «Διαφορετικός όρος» δηλώνεται μια παραλλαγή ενός από τους όρους «Άνδρας ή αρσενικό», «Γυναίκα ή θηλυκό» ή «Μη δυαδικό», στην οποία περίπτωση η απάντηση αυτή κωδικοποιείται στον σχετικό χαρακτηρισμό.

Ο αριθμός των τρανς και των μη δυαδικών συμμετεχόντων μπορεί να υπολογιστεί ως εξής:

- Τρανς άνδρας: E1 = «Άνδρας ή αρσενικό» ΚΑΙ E2 = Όχι
- Τρανς γυναίκα: E1 = «Γυναίκα ή θηλυκό» ΚΑΙ E2 = Όχι
- Μη δυαδικό: E1 = «Μη δυαδικό»

Σημειώσεις προς εξέταση

Η προσέγγιση τριών σταδίων που ακολουθεί η στατιστική υπηρεσία της Αυστραλίας παρέχει μια επιλογή για τα άτομα που δεν καταχωρίστηκαν ως αρσενικά ή θηλυκά κατά τη γέννησή τους, και οι απαντήσεις της είναι αλληλοαποκλειόμενες και αμοιβαία εξαντλητικές. Η ερώτηση σχετικά με την καταχώριση του φύλου αποτελεί επίσης πλεονέκτημα, δεδομένου ότι τα χαμηλά ποσοστά στην ερώτηση αυτή

¹⁸⁶ Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Αυστραλίας (2020), [Standard for Sex, Gender, Variations of Sex Characteristics and Sexual Orientation Variables](#), ABS.

ενδέχεται να υποδεικνύουν ζητήματα σχετικά με τη νομική διαδικασία (παρότι δεν επιθυμούν όλα τα τρανς άτομα να αναγνωρίσουν νόμιμα το φύλο τους). Ωστόσο, είναι υπερβολικά απλουστευτική η παροχή μόνο δύο επιλογών, «ναι» και «όχι», για την ερώτηση. Οι απαιτήσεις και το κόστος μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με τα διάφορα έγγραφα, επομένως είναι πιθανό ο συμμετέχων να έχει επικαιροποιήσει, για παράδειγμα, το διαβατήριό του χωρίς να επικαιροποιήσει το πιστοποιητικό γέννησής του, γεγονός που δεν θα αποτυπωθεί με την ερώτηση αυτή στην τρέχουσα μορφή της. Η ερώτηση δεν κάνει ρητή αναφορά σε ταυτότητες φύλου πέραν του άνδρα, της γυναίκας και των μη δυαδικών ατόμων, μολονότι αυτές συλλέγονται στην επιλογή «[Χρησιμοποιώ/Χρησιμοποιεί] διαφορετικό όρο». Αυτή η προσέγγιση ενέχει τον κίνδυνο εσφαλμένης συμπερίληψης ίντερσεξ ατόμων τα οποία ενδέχεται να μην αυτοπροσδιορίζονται με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση, αλλά τα οποία δεν θα αυτοπροσδιορίζονταν ως τρανς. Αντιστρόφως, υπάρχει επίσης κίνδυνος αποκλεισμού των ίντερσεξ ατόμων που προσδιορίζονται ως τρανς αλλά των οποίων η ταυτότητα φύλου συνάδει με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Τέλος, η επιλογή συμπλήρωσης ελεύθερου κειμένου στη δεύτερη ερώτηση δεν είναι σαφής ως προς το αν οι συμμετέχοντες θα πρέπει να γράψουν το τρέχον φύλο τους ή το βιολογικό φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση.

4.2.3.3. Παράδειγμα κλειστών καταλόγων κατηγοριών φύλου — η μελέτη «Being Transgender in Belgium»

Στις περισσότερες περιπτώσεις, όταν η πληρέστερη μέτρηση της ταυτότητας φύλου δεν είναι ο στόχος της συλλογής δεδομένων, αρκεί να παρέχεται ένας **κλειστός κατάλογος κατηγοριών φύλου** από τον οποίο οι συμμετέχοντες καλούνται να επιλέξουν εκείνο με το οποίο ταυτίζονται περισσότερο τη δεδομένη στιγμή. Η προσέγγιση αυτή είναι κατάλληλη για περιπτώσεις στις οποίες ούτε το βιολογικό φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση ούτε η ιδιότητα του ατόμου ως τρανς έχουν σημασία για τη συλλογή δεδομένων.

Ένα παράδειγμα αυτής της προσέγγισης είναι η ερώτηση που ακολουθεί.

E1: Πώς θα περιγράφατε την ταυτότητα φύλου σας; Στα συναισθήματα και τις σκέψεις σας, είστε (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις):

- Άνδρας
- Γυναίκα
- Άνδρας με τρανς παρελθόν
- Γυναίκα με τρανς παρελθόν
- Παρενδυτικός άνδρας
- Παρενδυτική γυναίκα
- Τρανς άνδρας: άτομο που γεννήθηκε γυναίκα αλλά έχει ανδρική ταυτότητα φύλου

- Τρανς γυναίκα: άτομο που γεννήθηκε άνδρας αλλά έχει γυναικεία ταυτότητα φύλου
- Genderqueer
- Μη δυαδικό
- Πολυφυλικό
- Gender-fluid
- Άλλο: (συμπληρώστε) ...
- Δεν θέλω να απαντήσω

E2: Για την ανάλυση των δεδομένων της παρούσας μελέτης, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μόνο μια περιορισμένη κατηγορία των ανωτέρω κατηγοριών. Θα θέλαμε να σας ρωτήσουμε ποια ομάδα αντιστοιχεί περισσότερο στην τρέχουσα ταυτότητα φύλου σας; Επιλέξτε την απάντηση που σας ταιριάζει καλύτερα τη δεδομένη στιγμή. Προτιμώ να ταξινομηθώ στην ομάδα:

- (Τρανς) άνδρας
- (Τρανς) γυναίκα
- Παρενδυτικός/-ή/-ό
- Genderqueer / άφυλο / πολυφυλικό / genderfluid / μη δυαδικό
- Δεν γνωρίζω, δεν έχω προτίμηση

Σημειώσεις προς εξέταση

Η προσέγγιση αυτή δίνει στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα να προσδιορίσουν οι ίδιοι σε ποια ομάδα κατατάσσονται για τους σκοπούς της μελέτης. Ωστόσο, οι κατηγορίες άνδρας/γυναίκα με τρανς παρελθόν μπορεί να προκαλέσουν σύγχυση στους συμμετέχοντες. Επιπλέον, δεν θα αυτοπροσδιορίζονταν ως τρανς όλοι οι παρενδυτικοί, οπότε η προσθήκη αυτής της κατηγορίας μπορεί επίσης να δημιουργήσει σύγχυση. Επίσης, η ερώτηση ενδέχεται να μην καλύπτει όλους τους τρανς συμμετέχοντες, δεδομένου ότι ορισμένοι μπορεί να επιλέξουν μόνο τις κατηγορίες «άνδρας» και «γυναίκα» στην πρώτη ερώτηση.

4.3. Τρόπος συλλογής δεδομένων σχετικά με την έκφραση του φύλου

4.3.1. Σκεπτικό

Η **έκφραση φύλου** αναφέρεται «στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζει κάθε άτομο το κοινωνικό φύλο του μέσω της εξωτερικής του εμφάνισης —η οποία περιλαμβάνει

ενδυμασία, κόμμωση, αξεσουάρ, καλλυντικά— και των ιδιαίτερων τρόπων συμπεριφοράς, της ομιλίας, των ονομάτων και των προσωπικών αναφορών. Η έκφραση φύλου μπορεί να ταυτίζεται ή να μην ταυτίζεται με την ταυτότητα φύλου ενός ατόμου¹⁸⁷».

Άτομο έμφυλης ποικιλίας: «Ευρύς όρος που αναφέρεται σε άτομα που δεν συμπεριφέρονται κατά τρόπο σύμφωνο με τις παραδοσιακές προσδοκίες του φύλου τους, ή των οποίων η έκφραση φύλου δεν εντάσσεται πλήρως σε μια κατηγορία. Ενώ πολλά άτομα αυτοπροσδιορίζονται επίσης ως τρανς, αυτό δεν ισχύει για όλα τα άτομα έμφυλης ποικιλίας¹⁸⁸.»

Η έκφραση φύλου είναι μια χρήσιμη μεταβλητή για να καθοριστεί αν τα άτομα έμφυλης ποικιλίας (ανεξάρτητα από τον γενετήσιο προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου ή τα χαρακτηριστικά φύλου του ατόμου) τυγχάνουν διαφορετικής μεταχείρισης, με βάση τον βαθμό στον οποίο η έκφραση του φύλου τους συνάδει με το φύλο που τους αποδίδεται από άλλους.

Η ερώτηση σχετικά με την έκφραση φύλου μπορεί να περιλαμβάνει: i) μέσα μέτρησης της συνέχειας της θηλυκότητας και της αρρενωπότητας με την πάροδο του χρόνου, ή ii) ερωτήσεις σχετικά με το πώς αντιλαμβάνονται οι άλλοι τη συμπεριφορά που συνάδει με το φύλο. Κάθε προσέγγιση μπορεί να είναι χρήσιμη ανάλογα με τον στόχο της έρευνας.

Η προσέγγιση της μέτρησης της συνέχειας βασίζεται σε μια καθιερωμένη ερευνητική γραμμή στον τομέα της ψυχολογίας, η οποία δείχνει ότι η θηλυκότητα και η αρρενωπότητα δεν θα πρέπει να θεωρούνται αντιδιαμετρικά «αντίθετα», καθώς οι άνθρωποι μπορεί να εμφανίζουν χαμηλές τιμές και στις δύο κλίμακες, υψηλές τιμές και στις δύο κλίμακες, να βρίσκονται κάπου μεταξύ των δύο, ή να βρίσκονται εκτός και των δύο κλιμάκων^{189,190}. Οι γνωστικές συνεντεύξεις με κουίρ γυναίκες δείχνουν επίσης ότι ένα διπολικό μέσο μέτρησης που απαιτεί από τους συμμετέχοντες να κατατάξουν τον εαυτό τους σε μια κλίμακα από πολύ αρρενωπό έως πολύ θηλυκό είναι προβληματικό από εννοιολογική και εμπειρική άποψη¹⁹¹. Τα μονοπολικά μέσα μέτρησης που αφορούν χωριστά τη θηλυκότητα και την αρρενωπότητα έχουν επίσης αποδειχθεί πιο

¹⁸⁷ Διεθνής Επιτροπή Νομικών (2017, [The Yogyakarta Principles Plus 10 - Additional Principles and State Obligation on the Application of International Human Rights Law in Relation to Sexual Orientation, Gender Expression and Sex Characteristics to Complement the Yogyakarta Principles](#), σ. 6).

¹⁸⁸ Human Rights Campaign (2022), [Glossary of Terms](#).

¹⁸⁹ Garbarski, D. (2023), [The measurement of gender expression in survey research](#), *Social Science Research* 110, σ. 2.

¹⁹⁰ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 104.

¹⁹¹ Garbarski, D., LaVergne, D. (2020). [The Measurement of Sexual Attraction and Gender Expression: Cognitive Interviews with Queer Women](#). Στο: Brenner, P.S. (επιμ.) *Understanding Survey Methodology*. *Frontiers in Sociology and Social Research*, vol 4. Springer, Cham.

αξιόπιστα όσον αφορά την αποτύπωση ελαφρώς διαφοροποιημένων απαντήσεων, ιδίως για τους τρανς συμμετέχοντες, σε σύγκριση με τα διπολικά¹⁹².

Ερωτήσεις σχετικά με την έκφραση φύλου μπορούν να διατυπωθούν μέσω της αυτοαξιολόγησης (πώς ο συμμετέχων αντιλαμβάνεται ο ίδιος την έκφραση του φύλου του), καθώς και μέσω αντανακλώμενης αξιολόγησης (οι συμμετέχοντες ερωτώνται πώς τους αντιλαμβάνονται οι άλλοι). Παρότι οι απαντήσεις στην αυτοαξιολόγηση και την αντανακλώμενη αξιολόγηση τείνουν να αλληλεπικαλύπτονται, είναι χρήσιμο να μετρηθεί η απόκλιση μεταξύ τους, καθώς αυτή έχει συνδεθεί με χειρότερα αποτελέσματα όσον αφορά την κατάσταση της υγείας¹⁹³. Από την ποιοτική έρευνα προκύπτει ότι η αυτοαξιολόγηση θα πρέπει να ζητείται πριν από την αντανακλώμενη αξιολόγηση¹⁹⁴.

Η δεύτερη προσέγγιση, η οποία περιλαμβάνει ερώτηση σχετικά με τη συμπεριφορά που συνάδει με το φύλο όπως γίνεται αντιληπτή από τους άλλους, είναι ευκολότερο να χρησιμοποιηθεί στις έρευνες και μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε συνδυασμό με ερωτήσεις σχετικά με τις διακρίσεις, την παρενόχληση και τη βία, δεδομένου ότι τα άτομα που εμφανίζουν μικρότερο βαθμό συμμόρφωσης είναι πιθανότερο να αντιμετωπίσουν τέτοιου είδους προβλήματα. Η προσέγγιση αυτή είναι καταλληλότερη σε μια ειδική έρευνα για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ παρά σε μια έρευνα στον γενικό πληθυσμό.

4.3.2. Καθοδήγηση

Τα κράτη μέλη και όλοι οι άλλοι σχετικοί φορείς και παράγοντες που συμμετέχουν στη συλλογή δεδομένων SOGIESC ή είναι υπεύθυνοι για τη συλλογή των δεδομένων αυτών ενθαρρύνονται να λάβουν τα μέτρα που παρατίθενται στα ακόλουθα σημεία.

- Θα πρέπει να χρησιμοποιούν κλίμακες συνέχειας (δύο κλίμακες Likert για τη μέτρηση της αρρενωπής έκφρασης φύλου και της θηλυκής έκφρασης φύλου), όπως δηλώνονται από τους ίδιους τους συμμετέχοντες.
- Εάν είναι δυνατόν, θα πρέπει να ζητούν τόσο την υποκειμενική αξιολόγηση των συμμετεχόντων όσον αφορά την έκφραση του φύλου τους όσο και τον τρόπο με τον οποίο οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι οι άλλοι αξιολογούν την έκφραση του

¹⁹² Garbarski, D. (2023), [The measurement of gender expression in survey research](#), *Social Science Research* 110, σ. 9.

¹⁹³ Hart, CG, Saperstein, A, Magliozzi, D και Westbrook, L. (2019), [Gender and health: beyond binary categorical measurement](#), *Journal of Health and Social Behavior*, 60 (1), σ. 109.

¹⁹⁴ Garbarski, D. (2023), [The measurement of gender expression in survey research](#), *Social Science Research* 110, σ. 2.

φύλου τους. Εάν υπάρχει περιορισμένος χώρος, η ερώτηση θα πρέπει να αφορά το δεύτερο ζήτημα (αντανακλώμενη αξιολόγηση)¹⁹⁵.

- Θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ότι η έκφραση φύλου μπορεί να ποικίλλει σε διάφορα πλαίσια, ανάλογα με την άνεση και την ασφάλεια των συμμετεχόντων. Οι συμμετέχοντες ενδέχεται να μην είναι σε θέση να εκφραστούν με τρόπο που φαίνεται ότι συνάδει με τις επιθυμίες τους.
- Σε μια ειδική έρευνα για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ, εάν σκοπός της ερώτησης είναι να αξιολογηθεί πώς αντιλαμβάνονται οι άλλοι τον συμμετέχοντα προκειμένου να προσδιοριστεί πώς αυτό θα επηρεάσει τις εμπειρίες του συμμετέχοντος, είναι καταλληλότερη η ερώτηση σχετικά με τη συμπεριφορά που συνάδει με το φύλο όπως γίνεται αντιληπτή από τους άλλους.

4.3.3. Παραδείγματα μέτρησης της έκφρασης φύλου

4.3.3.1. Παράδειγμα προσέγγισης με βάση τη μέτρηση της συνέχειας¹⁹⁶

E1. Γενικά, πώς θα περιγράφατε την εμφάνιση, το στυλ και το ντύσιμό σας;

Καθόλου θηλυκά	Λίγο θηλυκά	Αρκετά θηλυκά	Πολύ θηλυκά	Υπερβολικά θηλυκά
☐	☐	☐	☐	☐
Καθόλου αρρενωπά	Λίγο αρρενωπά	Αρκετά αρρενωπά	Πολύ αρρενωπά	Υπερβολικά αρρενωπά
☐	☐	☐	☐	☐

E2. Γενικά, πώς πιστεύετε ότι θα περιέγραφαν οι άλλοι την εμφάνιση, το στυλ και το ντύσιμό σας;

Καθόλου θηλυκά	Λίγο θηλυκά	Αρκετά θηλυκά	Πολύ θηλυκά	Υπερβολικά θηλυκά
-------------------	-------------	---------------	-------------	----------------------

¹⁹⁵ Garbarski, D. (2023), [The measurement of gender expression in survey research](#), *Social Science Research* 110, σ. 13-14.

¹⁹⁶ Garbarski, D. (2023), [The measurement of gender expression in survey research](#), *Social Science Research* 110.

☐	☐	☐	☐	☐
Καθόλου αρρενωπά	Λίγο αρρενωπά	Αρκετά αρρενωπά	Πολύ αρρενωπά	Υπερβολικά αρρενωπά
☐	☐	☐	☐	☐

Ε3. Γενικά, πώς θα περιγράφατε τον τρόπο με τον οποίο περπατάτε, μιλάτε, κάθεστε, στέκεστε και χειρονομείτε;

Καθόλου θηλυκά	Λίγο θηλυκά	Αρκετά θηλυκά	Πολύ θηλυκά	Υπερβολικά θηλυκά
☐	☐	☐	☐	☐
Καθόλου αρρενωπά	Λίγο αρρενωπά	Αρκετά αρρενωπά	Πολύ αρρενωπά	Υπερβολικά αρρενωπά
☐	☐	☐	☐	☐

Ε4. Γενικά, πώς πιστεύετε ότι θα περιέγραφαν οι άλλοι τον τρόπο με τον οποίο περπατάτε, μιλάτε, κάθεστε, στέκεστε και χειρονομείτε;

Καθόλου θηλυκά	Λίγο θηλυκά	Αρκετά θηλυκά	Πολύ θηλυκά	Υπερβολικά θηλυκά
☐	☐	☐	☐	☐
Καθόλου αρρενωπά	Λίγο αρρενωπά	Αρκετά αρρενωπά	Πολύ αρρενωπά	Υπερβολικά αρρενωπά
☐	☐	☐	☐	☐

Σημειώσεις προς εξέταση

Το παράδειγμα αυτό χρησιμοποιεί μονοπολικά μέσα μέτρησης της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας και, ως εκ τούτου, αποφεύγει την τοποθέτηση αυτών των μέσων μέτρησης ως διαμετρικά αντίθετων. Το παράδειγμα αποτυπώνει τόσο τη διάσταση της εμφάνισης όσο και της συμπεριφοράς. Απαιτείται περισσότερη έρευνα σχετικά με το αν η σειρά των ερωτήσεων για την εμφάνιση και τη συμπεριφορά έχει σημαντικό αντίκτυπο, καθώς και σχετικά με το αν οι εν λόγω ερωτήσεις της έρευνας θα

μπορούσαν να συνδυαστούν¹⁹⁷. Ένα μειονέκτημα αυτής της προσέγγισης είναι ότι υποθέτει ότι οι συμμετέχοντες κατανοούν την έκφραση του φύλου τους από την άποψη της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας, κάτι που μπορεί να μην ισχύει, ιδίως για τα άφυλα άτομα. Ως εκ τούτου, θα ήταν χρήσιμο να προστεθεί η επιλογή «με κανένα από τους παραπάνω τρόπους». Ένας άλλος περιορισμός του παραδείγματος είναι ότι δεν παρέχει στους συμμετέχοντες τις επιλογές «δεν γνωρίζω» ή «προτιμώ να μην απαντήσω», οι οποίες είναι σημαντικές από δεοντολογική άποψη (βλ. ενότητα 2.3 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης).

4.3.3.2. Παράδειγμα ερώτησης σχετικά με τη συμπεριφορά που συνάδει με το φύλο όπως γίνεται αντιληπτή από τους άλλους¹⁹⁸

Οι άνθρωποι μπορούν να καταλάβουν ότι είμαι τρανς / άτομο έμφυλης ποικιλίας, ακόμη κι αν δεν τους το πω.

- Πάντα
- Τις περισσότερες φορές
- Μερικές φορές
- Λίγες φορές
- Ποτέ

Σημειώσεις προς εξέταση

Το παράδειγμα αυτό προέρχεται από έρευνα που διεξήχθη ειδικά σε τρανς άτομα. Στην ερώτηση αποτυπώνεται ο βαθμός στον οποίο η συμπεριφορά του συμμετέχοντος, όπως την αντιλαμβάνονται οι άλλοι, συνάδει με τις παραδοσιακές εκφράσεις ταυτότητας φύλου, ο οποίος μπορεί να αναλυθεί σε συνδυασμό με τα ποσοστά διακρίσεων, βίας και παρενόχλησης. Μολονότι η ερώτηση αυτή απευθύνεται μόνο σε τρανς και σε άτομα έμφυλης ποικιλίας, παρόμοια ερώτηση είναι δυνατό να τεθεί και σε άλλους συμμετέχοντες ΛΟΑΤΚΙ. Η έρευνα «Generations», για παράδειγμα, η οποία επικεντρώθηκε στα άτομα ΛΟΑ, θέτει τις εξής ερωτήσεις: «Πόσο συχνά οι άλλοι μπορούν να καταλάβουν, αν το καταλαβαίνουν, ότι είστε ΛΟΑ, ακόμη κι αν δεν τους το πείτε;» Η έρευνα είχε τις ίδιες επιλογές: «πάντα», «τις περισσότερες φορές», «μερικές φορές», «λίγες φορές» και

¹⁹⁷ Garbarski, D. (2023), [The measurement of gender expression in survey research](#), *Social Science Research* 110, σ. 14.

¹⁹⁸ Jaime, G., Mottet, L., Tanis, J., Harrison, J., Herman, J. και Keisling, M. (2011), [Injustice at Every Turn: A Report of the National Transgender Discrimination Survey](#), National Center for Transgender Equality and National Gay and Lesbian Task Force, Ουάσινγκτον, σ. 184.

«ποτέ»¹⁹⁹. Όπως προαναφέρθηκε, η ερώτηση δεν περιέχει επίσης τις επιλογές «δεν γνωρίζω» και «προτιμώ να μην απαντήσω», οι οποίες θα ήταν σημαντικό να συμπεριληφθούν από δεοντολογική άποψη (βλ. ενότητα 2.3 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης).

4.4. Τρόπος συλλογής δεδομένων σχετικά με τα χαρακτηριστικά του φύλου

4.4.1. ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Τα **χαρακτηριστικά φύλου** «αναφέρονται στα σωματικά χαρακτηριστικά κάθε ατόμου που σχετίζονται με το φύλο, συμπεριλαμβανομένων των γεννητικών οργάνων και άλλων σεξουαλικών και αναπαραγωγικών ανατομικών χαρακτηριστικών, χρωμοσωμάτων, ορμονών και δευτερευόντων σωματικών χαρακτηριστικών που εμφανίζονται από την εφηβεία²⁰⁰».

Τα **ίντερσεξ άτομα**, ή τα **άτομα με διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου** γεννιούνται με χαρακτηριστικά φύλου (σεξουαλική ανατομία, αναπαραγωγικά όργανα, ορμονική δομή και/ή επίπεδα και/ή χρωμοσωμική δομή) που δεν ανταποκρίνονται στον τυπικό κοινωνικό ορισμό του αρσενικού ή του θηλυκού. Συχνά, η διαφοροποίηση των χαρακτηριστικών φύλου εντοπίζεται σε μεταγενέστερα στάδια της ζωής²⁰¹.

Το να είναι κάποιο άτομο ίντερσεξ ή να έχει διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου αποτελεί σημαντική συνιστώσα της δημογραφικής κατάστασης και των ιδιωτικών ιατρικών πληροφοριών. Μπορεί επίσης να αποτελεί πτυχή της ταυτότητας, μολονότι δεν προσδιορίζονται ως ίντερσεξ ούτε θεωρούν τον εαυτό τους ως μέλος της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ όλα τα άτομα με διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου²⁰².

Ένδοσεξ (endosex): «Όρος που περιγράφει ένα άτομο που γεννήθηκε με χαρακτηριστικά φύλου τα οποία ανταποκρίνονται στις τυπικές δυαδικές έννοιες του

¹⁹⁹ Krueger, E. A., Lin, A., Kittle, K. R., & Meyer, I. H. (2020), [Generations – A Study of the Life and Health of LGB People in a Changing Society \(Methodology and Technical Notes, Gallup Quantitative Survey\)](#), The Williams Institute, Λος Άντζελες.

²⁰⁰ Διεθνής Επιτροπή Νομικών (2017, [The Yogyakarta Principles Plus 10 - Additional Principles and State Obligation on the Application of International Human Rights Law in Relation to Sexual Orientation, Gender Expression and Sex Characteristics to Complement the Yogyakarta Principles](#), σ. 6).

²⁰¹ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 139.

²⁰² National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 141.

ανδρικού ή του γυναικείου σώματος. Ένα άτομο ένδοσεξ μπορεί να προσδιορίζεται με οποιαδήποτε ταυτότητα φύλου ή γενετήσιο προσανατολισμό²⁰³.»

Ενώ η έρευνα για τα ίντερσεξ άτομα εκτός του κλινικού πλαισίου εξακολουθεί να είναι περιορισμένη, τελευταία έχουν αυξηθεί οι συζητήσεις σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές στις μεθοδολογίες έρευνας²⁰⁴. Στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία χρησιμοποιούνται διαφορετικοί όροι για την περιγραφή ατόμων με διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου. Η ορολογία που χρησιμοποιείται για την περιγραφή αυτού του πληθυσμού διαμορφώνεται από τις απόψεις της κοινωνίας σχετικά με τις δυαδικές έννοιες του βιολογικού και του κοινωνικού φύλου, οι οποίες έχουν επίσης υιοθετηθεί σε μεγάλο βαθμό από επαγγελματίες του τομέα της υγείας και υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Όταν συμπεριλαμβάνεται ερώτηση σχετικά με τα χαρακτηριστικά φύλου, τα ίντερσεξ άτομα ή άτομα με διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου αποκτούν ορατότητα στα δεδομένα που συλλέγονται. Είναι σημαντικό να μη συγχέεται η διαφοροποίηση των χαρακτηριστικών φύλου με την ύπαρξη συγκεκριμένης ταυτότητας (φύλου), και η ιδιότητα του ίντερσεξ ατόμου να γίνεται αντιληπτή ως εμπειρία. Τα περισσότερα άτομα με διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου αυτοπροσδιορίζονται είτε ως άνδρας είτε ως γυναίκα, μολονότι η δυνατότητα επιλογής/αυτοπροσδιορισμού ως ίντερσεξ και/ή φυλοδιαφορετικού ατόμου (όπως μη δυαδικό/genderqueer) θα πρέπει πάντα να επιτρέπεται κατά τη συλλογή δεδομένων²⁰⁵.

Οι ερευνητές θα πρέπει να γνωρίζουν ότι η έννοια του ίντερσεξ δεν είναι ευρέως γνωστή στον ίδιο τον πληθυσμό των ίντερσεξ ατόμων, δεδομένου ότι πολλά άτομα με διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου συχνά λαμβάνουν διάφορα ονόματα ή διαγνώσεις²⁰⁶, όπως σύνδρομο αντίστασης στα ανδρογόνα, συγγενής υπερπλασία των επινεφριδίων, σύνδρομο Klinefelter ή σύνδρομο Turner²⁰⁷. Δεδομένης της ποικιλομορφίας των όρων που χρησιμοποιούνται, καθώς και της ποικιλομορφίας των γνώσεων σχετικά με την ορολογία, είναι πολύ σημαντικό να παρουσιάζεται στους συμμετέχοντες ένας σαφής και περιεκτικός ορισμός.

²⁰³ Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 7.

²⁰⁴ Park, A. (2016), [Reachable: Data collection methods for sexual orientation and gender identity](#), The Williams Institute, Λος Άντζελες.

²⁰⁵ Jones, T., Hart, B., Carpenter, M., Ansara, G., Leonard, W., & Lucke, J. (2016), [Intersex. Stories and Statistics from Australia](#), Open Book Publishers, Cambridge.

²⁰⁶ van Ditzhuijzen, J., & Motmans, J. (2020), [Kennis En Opvattingen over Intersekse: Een Nulmeting in Nederland En Vlaanderen](#), Rutgers and UZ Gent, Ουτρέχτη και Γάνδη.

²⁰⁷ Randjelovic, R. et. al. (2018), [Intersex Research Study](#), UNDP, σ. 46-48.

4.4.2. Καθοδήγηση

Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να προβούν στις ακόλουθες ενέργειες:

- Θα πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον μία ερώτηση που δίνει στα άτομα με διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου τη δυνατότητα αυτοπροσδιορισμού.
- Θα πρέπει να χρησιμοποιούν αυτοτελές μέσο μέτρησης για να ρωτούν τα άτομα αν είναι ίντερσεξ ή έχουν διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου ή όχι (ένδοσεξ). Η ερώτηση δεν πρέπει να προστεθεί ως τρίτη επιλογή στο «βιολογικό φύλο» ή στο «φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση», δεδομένου ότι στα ίντερσεξ άτομα αποδίδεται κατά γενικό κανόνα το θηλυκό ή αρσενικό φύλο. Ωστόσο, θα πρέπει να προβλεφθεί ένα ανοικτό πλαίσιο που θα επιτρέπει στους συμμετέχοντες να συμπεριλαμβάνουν εθνικές ιδιαιτερότητες, όπως το κενό πεδίο προσδιορισμού φύλου στη Γερμανία²⁰⁸.
- Η ιδιότητα του ίντερσεξ ατόμου δεν θα πρέπει να συγχέεται με την ιδιότητα του τρανς ατόμου ή με τον γενετήσιο προσανατολισμό.
- Θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ότι τα ίντερσεξ άτομα μπορεί να έχουν ταυτότητα φύλου διαφορετική από εκείνη που τους αποδόθηκε κατά τη γέννησή τους. Ενώ ορισμένα ίντερσεξ άτομα μπορεί να αυτοπροσδιορίζονται ως τρανς, άλλα μπορεί να αισθάνονται ότι ο όρος δεν περικλείει την ιδιαίτερη κατάστασή τους ως ίντερσεξ ατόμων σε μια κυρίως ένδοσεξ κοινωνία.
- Θα πρέπει να προσθέτουν σαφή ορισμό της έννοιας του ίντερσεξ ή του τι συνιστά διαφοροποίηση των χαρακτηριστικών φύλου, με αρκετά παραδείγματα που αποτελούν μέρος του γενικού όρου «ίντερσεξ».
- Θα πρέπει να αναπτύσσουν τους ορισμούς σε στενή διαβούλευση με οργανώσεις της κοινωνίας των ίντερσεξ πολιτών και με προσοχή στην τοπική πολιτισμική ορολογία.
- Εκτός από την επεξήγηση και τον ορισμό της έννοιας, θα πρέπει να προσθέτουν ανοικτή συμπληρωματική ερώτηση για τα άτομα που δηλώνουν ότι είναι ίντερσεξ ή έχουν διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου, ώστε να μπορούν οι συμμετέχοντες να περιγράψουν, στο πλαίσιο της έρευνας, τις εμπειρίες και τις ανάγκες που συνδέονται με τη διαφορετικότητά τους, στον βαθμό που είναι διατεθειμένα να το κάνουν.

²⁰⁸ Statistische Ämter des Bundes und der Länder (2022), Zensus 2022.

4.4.3. Παραδείγματα μέσων μέτρησης των ίντερσεξ ατόμων

4.4.3.1. Γνώσεις και αντιλήψεις για τα ίντερσεξ άτομα: βασικό μέσο μέτρησης στις Κάτω Χώρες και τη Φλάνδρα

Η παροχή ορισμού για τα ίντερσεξ άτομα είναι σημαντική και μπορεί να επηρεάσει σημαντικά το ποσοστό απόκρισης στις έρευνες. Ένα πρόσφατο παράδειγμα προέρχεται από **αντιπροσωπευτική μελέτη δείγματος** από το **Βέλγιο** και **τις Κάτω Χώρες**²⁰⁹. Τυχαία επιλεγμένοι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν αν ήταν ίντερσεξ με δύο διαφορετικούς τρόπους, στοιχείο που επηρέασε την εμφάνιση/ορατότητα των ίντερσεξ ατόμων στα αποτελέσματα της μελέτης. Η πρώτη φορά που εμφανιζόταν ερώτηση με την έννοια «ίντερσεξ» στη μελέτη του δείγματος ήταν πριν δοθεί ο ορισμός της, και οι συμμετέχοντες ήταν σε θέση να επιλέξουν την απάντηση «ίντερσεξ άτομο» εφόσον ίσχυε για τους ίδιους (μεταξύ άλλων επιλογών). Συνολικά, 9 άτομα επέλεξαν αυτήν την απάντηση (0,4 %). Αφού δόθηκε ο ορισμός στους συμμετέχοντες, ερωτήθηκε διαφορετική ομάδα αν ήταν ίντερσεξ άτομα ή αν είχαν κάποια πάθηση ίντερσεξ. Τότε 28 άτομα δήλωσαν ότι αυτοπροσδιορίζονται ως ίντερσεξ άτομα ή ότι έχουν κάποια πάθηση ίντερσεξ (1,6 %). Ως εκ τούτου, φαίνεται σημαντικό να συμπεριληφθεί ο ορισμός του όρου «ίντερσεξ» πριν από την αξιολόγηση του αν οι συμμετέχοντες είναι ίντερσεξ ή έχουν διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου.

Είναι επίσης σημαντικό να γίνεται διάκριση μεταξύ των ερωτήσεων που αφορούν το αν οι συμμετέχοντες παρουσιάζουν διαφοροποίηση των χαρακτηριστικών φύλου και των ερωτήσεων που αφορούν το αν έχουν λάβει διάγνωση σχετική με την εν λόγω διαφοροποίηση, όπως φαίνεται από τα ακόλουθα δύο παραδείγματα. Η πρώτη προσέγγιση είναι προτιμότερη, εκτός εάν η έρευνα αφορά ειδικά την υγειονομική περίθαλψη.

4.4.3.2. Παράδειγμα ερώτησης του αν οι συμμετέχοντες έχουν διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου: δεύτερη έρευνα του FRA για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ (διαδικτυακή)

Η δεύτερη έρευνα του FRA για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ το 2019 συμπεριέλαβε για πρώτη φορά τις εμπειρίες των ίντερσεξ ατόμων.

Η ερώτηση που χρησιμοποίησε ο FRA ήταν η ακόλουθη.

²⁰⁹ van Ditzhuijzen, J., & Motmans, J. (2020), [Kennis En Opvattingen over Intersekse: Een Nulmeting in Nederland En Vlaanderen](#), Rutgers and UZ Gent, Ουτρέχτη και Γάνδη.

Ε: Ορισμένα άτομα γεννιούνται με χαρακτηριστικά φύλου (όπως σεξουαλική ανατομία, αναπαραγωγικά όργανα και/ή χρωμοσωμική δομή) που δεν ανήκουν αυστηρά στις κατηγορίες αρσενικού ή θηλυκού ή ανήκουν και στις δύο κατηγορίες ταυτόχρονα. Η κατάσταση αυτή είναι γνωστή ως «ίντερσεξ». Θα περιγράφατε τον εαυτό σας ως ίντερσεξ;

- Ναι
- Όχι

[ΚΟΥΜΠΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: Οι διαφοροποιήσεις των χαρακτηριστικών φύλου μπορούν να παρουσιαστούν προγεννητικά και κατά τη γέννηση, αλλά και κατά την παιδική ηλικία, την εφηβεία ή στην ενήλικη ζωή. Μπορεί να έχετε παρατηρήσει διαφοροποίηση των χαρακτηριστικών φύλου σας σε πολύ νεαρή ηλικία ή αργότερα στη ζωή σας και μπορεί να έχετε υποβληθεί σε χειρουργική ή ιατρική θεραπεία για να τα τροποποιήσετε.]

Σημειώσεις προς εξέταση

Η ερώτηση παρέχει έναν ορισμό για λόγους σαφήνειας και δίνει στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα αυτοπροσδιορισμού. Ωστόσο, δεν επιτρέπει στους συμμετέχοντες να περιγράψουν τις διαφοροποιήσεις τους με δικά τους λόγια, ούτε περιλαμβάνει τις επιλογές «δεν γνωρίζω» ή «προτιμώ να μην απαντήσω» (βλ. ενότητα 2.3 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης).

4.4.3.3. Παράδειγμα ερώτησης του αν οι συμμετέχοντες έχουν διαγνωστεί με διαφοροποίηση χαρακτηριστικών φύλου — Έρευνα σχετικά με τα περιστατικά βίας που βιώνουν τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ στη Φλάνδρα, Βέλγιο

Μια υπό εξέλιξη έρευνα σχετικά με τη βία που αντιμετωπίζουν τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ στο **Βέλγιο** υιοθετεί την ακόλουθη προσέγγιση, η οποία κάνει συγκεκριμένη ερώτηση για διάγνωση²¹⁰.

Ε: Ορισμένα άτομα γεννιούνται με σώμα που δεν ανταποκρίνεται στους τυπικούς ορισμούς του άνδρα και της γυναίκας. Η εμπειρία των ατόμων που γεννιούνται με ένα τέτοιο σώμα είναι γνωστή ως «ίντερσεξ». Έχετε διαγνωστεί ποτέ με κάποια μορφή ίντερσεξ κατά τη γέννησή σας ή αργότερα;

- Ναι
- Όχι
- Δεν γνωρίζω
- Δεν θέλω να απαντήσω

[ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΗ ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Ο όρος «ίντερσεξ» αναφέρεται στις εμπειρίες ατόμων που γεννιούνται με σώματα που δεν ανταποκρίνονται στους τυπικούς ορισμούς του αρσενικού και του θηλυκού. Η έννοια του ίντερσεξ έχει πολλές και διαφορετικές μορφές και δεν αφορά πάντα τα εξωτερικά σεξουαλικά χαρακτηριστικά/γεννητικά όργανα. Τα σεξουαλικά χαρακτηριστικά δεν είναι μόνο τα γεννητικά όργανα (πέος/κόλπος), αλλά και τα χρωμοσώματα, οι ορμόνες ή τα εσωτερικά όργανα του γεννητικού συστήματος (μήτρα, ενδοκρινείς αδένες). Κάποια παραδείγματα είναι άτομο που γεννιέται με γυναικείο σώμα αλλά με χρωμοσώματα ΧΥ, ή άτομο που γεννιέται με πέος και μήτρα. Ίσως αναγνωρίζετε τον εαυτό σας στην περιγραφή αυτή, αλλά δεν έχετε ακούσει ποτέ τη λέξη ίντερσεξ. Οι γιατροί και οι πάροχοι υπηρεσιών περίθαλψης μπορεί να χρησιμοποιούν ιατρικούς όρους όπως «ψευδοερμαφροδιτισμός», σύνδρομο (C)AIS, σύνδρομο Klinefelter, AGS/CAH, 17-, Alpha/5-, Beta/5-, άλφα ρεδουκτάση και υποσπαδίας, σύνδρομο MRKH, σύνδρομο Turner, ή «διαταραχή/διαφοροποίηση ανάπτυξης του φύλου (DSD)».]

Σημειώσεις προς εξέταση

Η ερώτηση παρέχει εκτενή ορισμό στην αναδυόμενη σημείωση, συμπεριλαμβανομένων παραδειγμάτων. Ωστόσο, δεν ζητεί τον αυτοπροσδιορισμό των συμμετεχόντων, αλλά διάγνωση. Αυτή η ιατρικοποιημένη προσέγγιση μπορεί να είναι δύσκολη για τα ίντερσεξ άτομα που έχουν υποστεί ψυχικά τραύματα σε ιατρικά περιβάλλοντα. Μπορεί επίσης να αποκλείει τους συμμετέχοντες που αντιλήφθηκαν

²¹⁰ Burgwal, A., & Motmans, J. (προς δημοσίευση). Enough: research into the experiences with violence of LGBTI people in Flanders, Belgium.

μόνοι τους τη διαφοροποίηση των χαρακτηριστικών φύλου τους και δεν έχουν λάβει επίσημη διάγνωση. Ο όρος «γυναικείο σώμα» στο επεξηγηματικό κείμενο ενισχύει επίσης τις κανονιστικές παραδοχές για το τι συνιστά «αρσενικό» και «θηλυκό». Η φράση αυτή θα μπορούσε να αναδιατυπωθεί, για παράδειγμα, ως «εξωτερικά γεννητικά όργανα που θεωρούνται «θηλυκά» (π.χ. χείλη αιδοίου, αιδοίο, κλειτορίδα)». Το κείμενο αναφέρεται επίσης στη διάγνωση του «ψευδοερμαφροδιτισμού». Παρότι ο όρος αυτός εξακολουθεί να χρησιμοποιείται στην ιατρική, ο όρος «ερμαφρόδιτος» θεωρείται προσβλητικός και, ως εκ τούτου, θα πρέπει είτε να αποφεύγεται είτε να αναγνωρίζεται ως όρος που συχνά χρησιμοποιείται με υποτιμητικό τρόπο²¹¹. Τέλος, ο όρος «χαρακτηριστικά φύλου» είναι καταλληλότερος από τον όρο «σεξουαλικά χαρακτηριστικά».

²¹¹ Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους όρους που πρέπει να χρησιμοποιούνται ή να αποφεύγονται είναι διαθέσιμες στο γλωσσάριο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (2020), [Glossary of Sensitive Language for Internal and External Communications](#) (Γλωσσάριο ευαίσθητης γλώσσας για εσωτερική και εξωτερική επικοινωνία).

Παράρτημα: Γλωσσάριο

Αλλοσεξουαλικό/ρομαντικό (Allosexual/romantic): «Τα αλλοσεξουαλικά άτομα βιώνουν σεξουαλική και ρομαντική έλξη, και δεν αυτοπροσδιορίζονται ως ασεξουαλικά ή αρομαντικά άτομα. Η αλλοσεξουαλικότητα είναι για το φάσμα των ασεξουαλικών και των αρομαντικών ό,τι η ετεροφυλοφιλία για τις ταυτότητες του φάσματος ΛΟΑ+. Είναι σημαντικό να χρησιμοποιούνται λέξεις που εξισώνουν την εμπειρία, διαφορετικά το αντίθετο του ασεξουαλικού και του αρομαντικού γίνεται το “φυσιολογικό”, γεγονός που προκαλεί στιγματισμό²¹².»

Αμφιφυλόφιλο (Bisexual, bi+): «Ο όρος αμφιφυλόφιλο άτομο ή bi είναι γενικός όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τον ρομαντικό και/ή σεξουαλικό προσανατολισμό προς περισσότερα του ενός φύλα. Τα bi άτομα μπορούν να περιγράψουν τον εαυτό τους χρησιμοποιώντας έναν ή περισσότερους από διάφορους όρους, μεταξύ των οποίων, ενδεικτικά, αμφιφυλόφιλο, πανσέξουαλ, κουίρ και ορισμένες άλλες μη μονοφυλικές και μη μονορομαντικές ταυτότητες²¹³.»

Αρομαντικό (Aromantic): «Άτομο που δεν βιώνει ρομαντική έλξη. Ορισμένα αρομαντικά άτομα βιώνουν σεξουαλική έλξη, ενώ άλλα όχι. Τα αρομαντικά άτομα που βιώνουν σεξουαλική έλξη ή περιστασιακή ρομαντική έλξη μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν όρους όπως γκέι, αμφιφυλόφιλος/-η/-ο, λεσβία, ετεροφυλόφιλος/-η/-ο και κουίρ σε συνδυασμό με τον όρο ασεξουαλικός/-ή/-ό για να περιγράψουν τον προσανατολισμό της έλξης τους²¹⁴.»

Ασεξουαλικό (Asexual): «Άτομο που μπορεί να βιώσει ρομαντική ή συναισθηματική έλξη, αλλά γενικά δεν βιώνει σεξουαλική έλξη. Οι όροι “demisexual” (ημισεξουαλικό) και “greysexual/grey-asexual” (γκρίζας σεξουαλικότητας / γκρίζας ασεξουαλικότητας) περιγράφουν άτομα που βιώνουν διάφορους βαθμούς σεξουαλικής έλξης. Ο όρος “ασεξουαλικό” μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως γενικός όρος που περιλαμβάνει τους όρους demisexual, greysexual και άλλους όρους²¹⁵.» Τα ασεξουαλικά άτομα μπορεί να αυτοπροσδιορίζονται ως αρομαντικά, γκέι, λεσβίες, αμφιφυλόφιλα, πανσέξουαλ, κ.λπ.

Άτομο έμφυλης ποικιλίας (Gender non-conforming): «Ευρύς όρος που αναφέρεται σε άτομα που δεν συμπεριφέρονται κατά τρόπο σύμφωνο με τις παραδοσιακές προσδοκίες του φύλου τους, ή των οποίων η έκφραση φύλου δεν εντάσσεται πλήρως

²¹² Stonewall (2022), [List of LGBTQ+ terms](#).

²¹³ Stonewall (2022), [List of LGBTQ+ terms](#).

²¹⁴ Stonewall (2022), [List of LGBTQ+ terms](#).

²¹⁵ Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 2.

σε μια κατηγορία. Ενώ πολλά άτομα αυτοπροσδιορίζονται επίσης ως τρανς, αυτό δεν ισχύει για όλα τα άτομα έμφυλης ποικιλίας²¹⁶.»

Άφυλο (Agender): «Όρος που περιγράφει άτομα που δεν ταυτίζονται με κανένα φύλο. Ο όρος αυτός μπορεί επίσης να περιλαμβάνει άτομα που βιώνουν απουσία φύλου και άτομα των οποίων το φύλο είναι ουδέτερο. Τα άφυλα άτομα έχουν ευρύ φάσμα γενετήσιων προσανατολισμών, εκφράσεων φύλου και χαρακτηριστικών φύλου²¹⁷.»

Το **βιολογικό φύλο (sex)** είναι «μια πολυδιάστατη έννοια που βασίζεται σε μια δέσμη ανατομικών και φυσιολογικών χαρακτηριστικών (**χαρακτηριστικά φύλου**), τα οποία περιλαμβάνουν τα εξωτερικά γεννητικά όργανα, δευτερογενή χαρακτηριστικά φύλου, γονάδες, χρωμοσώματα και ορμόνες. Συνήθως αποδίδεται ως θηλυκό ή αρσενικό, και συνήθως ορίζεται κατά τη γέννηση βάσει οπτικού ελέγχου των εξωτερικών γεννητικών οργάνων²¹⁸».

Γενετήσιος προσανατολισμός (Sexual orientation): Ο όρος αναφέρεται στον «τρόπο με τον οποίο ένα άτομο αισθάνεται έλξη (ή δεν αισθάνεται έλξη) για άλλο άτομο με σεξουαλικό και/ή ρομαντικό τρόπο²¹⁹». «Ο όρος περιλαμβάνει τη συναισθηματική, σεξουαλική έλξη και τα αισθήματα στοργής, καθώς και προσωπικές και σεξουαλικές σχέσεις με άτομα διαφορετικού φύλου ή του ίδιου φύλου ή περισσότερων του ενός φύλων²²⁰.» Οι τρεις πτυχές που μετρώνται συχνότερα κατά τον προσδιορισμό του γενετήσιου προσανατολισμού είναι η σεξουαλική έλξη, η σεξουαλική συμπεριφορά και η σεξουαλική ταυτότητα²²¹.

Ο όρος **γκέι (gay)** «αναφέρεται σε άτομο το οποίο έλκεται σεξουαλικά και/ή συναισθηματικά από άτομα του ίδιου φύλου. Συνήθως αναφέρεται στους άνδρες, αλλά ως γκέι μπορούν να αυτοπροσδιορίζονται και άλλα άτομα που έλκονται από το ίδιο φύλο ή από περισσότερα του ενός φύλου²²².»

Ο όρος «**διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου**» (**variations of sex characteristics, VSC**) αναφέρεται σε «χαρακτηριστικά φύλου (σεξουαλική ανατομία, αναπαραγωγικά όργανα, ορμονική δομή και/ή επίπεδα και/ή χρωμοσωμική δομή) που δεν

²¹⁶ Human Rights Campaign (2022), [Glossary of Terms](#).

²¹⁷ Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 5.

²¹⁸ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 3.

²¹⁹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2020), [Glossary of Sensitive Language for Internal and External Communications](#) (Γλωσσάριο ευαίσθητης γλώσσας για εσωτερική και εξωτερική επικοινωνία), σ. 12.

²²⁰ Διεθνής Επιτροπή Νομικών (2007), [Yogyakarta principles: principles on the application of international human rights law in relation to sexual orientation and gender identity](#) (Αρχές της Yogyakarta: αρχές για την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε σχέση με τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου), σ. 8.

²²¹ Προσαρμογή από National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 5.

²²² ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

ανταποκρίνονται στον τυπικό ορισμό του αρσενικού ή του θηλυκού. Ο όρος “ίντερσεξ” είναι ένας γενικός όρος για το φάσμα των διαφοροποιήσεων των χαρακτηριστικών φύλου που απαντούν φυσιολογικά εντός του ανθρώπινου είδους²²³. «Ορισμένες από αυτές τις διαφοροποιήσεις ενδεχομένως να είναι εμφανείς πριν από τη γέννηση ή κατά τη γέννηση, ενώ άλλες εμφανίζονται μόνο μετά την εφηβεία ή αργότερα ή ίσως να μην είναι καθόλου εμφανείς. Υπάρχουν περισσότερες από 40 ίντερσεξ διαφοροποιήσεις. Οι ειδικοί εκτιμούν ότι ποσοστό μεταξύ 0,5 % και 1,7 % του πληθυσμού γεννιέται με ίντερσεξ χαρακτηριστικά²²⁴.»

Η **έκφραση φύλου (gender expression)** αναφέρεται «στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζει κάθε άτομο το φύλο του μέσω της εξωτερικής του εμφάνισης — η οποία περιλαμβάνει ενδυμασία, κόμμωση, αξεσουάρ, καλλυντικά— και των ιδιαίτερων τρόπων συμπεριφοράς, της ομιλίας, των ονομάτων και των προσωπικών αναφορών, ενώ σημειώνεται επίσης ότι η έκφραση φύλου μπορεί να ταυτίζεται ή να μην ταυτίζεται με την ταυτότητα φύλου ενός ατόμου²²⁵». «Η έκφραση φύλου διαχωρίζεται από την ταυτότητα φύλου, καθώς τόσο οι cisgender όσο και οι τρανς άνδρες μπορούν, για παράδειγμα, να επιδεικνύουν στερεοτυπική αρρενωπή συμπεριφορά και έκφραση, ή όχι. Μολονότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις στον τρόπο με τον οποίο ορίζεται και εκφράζεται η έκφραση φύλου (που συχνά ορίζεται ως φάσμα θηλυκότητας και αρρενωπότητας), τόσο μεταξύ πολιτισμικών ομάδων όσο και σε βάθος χρόνου, στο επίκεντρο του κυρίαρχου συστήματος πεποιθήσεων σχετικά με την έκφραση φύλου είναι η προσδοκία ότι τα άτομα στα οποία αποδίδεται το θηλυκό φύλο κατά τη γέννησή τους θα πρέπει να έχουν “θηλυκή” έκφραση φύλου, ενώ τα άτομα στα οποία αποδίδεται το αρσενικό φύλο κατά τη γέννησή τους θα πρέπει να έχουν “αρρενωπή” έκφραση φύλου²²⁶.»

Ένδοσεξ (endosex): «Όρος που περιγράφει ένα άτομο που γεννήθηκε με χαρακτηριστικά φύλου τα οποία ανταποκρίνονται στις τυπικές δυαδικές έννοιες του ανδρικού ή του γυναικείου σώματος. Ένα άτομο ένδοσεξ μπορεί να προσδιορίζεται με οποιαδήποτε ταυτότητα φύλου ή γενετήσιο προσανατολισμό²²⁷.» Βλ. επίσης **ίντερσεξ**.

Ετεροφυλόφιλο (Heterosexual, straight): «Άτομο το οποίο έλκεται ρομαντικά, συναισθηματικά και/ή σωματικά από άτομα διαφορετικού φύλου²²⁸.»

²²³ ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

²²⁴ Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 7.

²²⁵ Διεθνής Επιτροπή Νομικών (2017), [The Yogyakarta Principles Plus 10 - Additional Principles and State Obligation on the Application of International Human Rights Law in Relation to Sexual Orientation, Gender Expression and Sex Characteristics to Complement the Yogyakarta Principles](#), σ. 6.

²²⁶ West C, Zimmerman DH. (1987), [Doing Gender](#). *Gender and Society* 1(2), σ. 125-151.

²²⁷ Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 7.

²²⁸ Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 2.

Ίντερσεξ (Intersex): «Τα ίντερσεξ άτομα γεννιούνται με χαρακτηριστικά φύλου (σεξουαλική ανατομία, αναπαραγωγικά όργανα, ορμονική δομή και/ή επίπεδα και/ή χρωμοσωμική δομή) που δεν ανταποκρίνονται στον τυπικό ορισμό του αρσενικού ή του θηλυκού. Ο όρος “ίντερσεξ” είναι ένας γενικός όρος για το φάσμα των διαφοροποιήσεων των χαρακτηριστικών φύλου που απαντώνται φυσιολογικά εντός του ανθρώπινου είδους. Ο όρος “ίντερσεξ” αναγνωρίζει το γεγονός ότι, από σωματική άποψη, το βιολογικό φύλο είναι ένα φάσμα και ότι υπάρχουν άτομα με διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου πέραν του αρσενικού ή του θηλυκού²²⁹.»

Το **κοινωνικό φύλο (gender)** είναι «μια πολυδιάστατη έννοια που συνδέει την ταυτότητα φύλου (βασικό στοιχείο της αντίληψης που έχει το ίδιο το άτομο για τον εαυτό του), την έκφραση φύλου και τις κοινωνικές και πολιτισμικές προσδοκίες σχετικά με την κατάσταση, τα χαρακτηριστικά και τη συμπεριφορά που συνδέονται με τα χαρακτηριστικά φύλου²³⁰». «Το κοινωνικό φύλο αναφέρεται παραδοσιακά σε μια κοινωνική και πολιτισμική έννοια της ιδιότητας του άνδρα ή της γυναίκας. Ωστόσο, ορισμένα άτομα δεν ταυτίζονται με το δυαδικό πρότυπο άνδρας/γυναίκα. Το κοινωνικό φύλο υπάρχει ανεξάρτητα από το βιολογικό φύλο, ενώ το κοινωνικό φύλο ενός ατόμου δεν αντιστοιχεί πάντα στο φύλο που του έχει αποδοθεί κατά τη γέννηση²³¹.»

Κουίρ (Queer): «Ο όρος “κουίρ”, ενώ ανέκαθεν θεωρούνταν αρνητικός, χρησιμοποιήθηκε ξανά από ορισμένα άτομα και θεωρείται ότι περιλαμβάνει ευρύ φάσμα διαφορετικών σεξουαλικών προσανατολισμών, ταυτοτήτων και εκφράσεων φύλου. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως γενικός όρος για άτομα με διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά SOGIESC, ή αντί της φράσης “άτομα με διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά SOGIESC” ή του ακρωνυμίου ΛΟΑΤ. Ο όρος “κουίρ” χρησιμοποιείται από πολλά άτομα που νιώθουν ότι δεν ταυτίζονται με τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά πρότυπα μιας δεδομένης κοινωνίας με βάση τον γενετήσιο προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου και την έκφραση φύλου τους²³².» «Ωστόσο, ανάλογα με το πλαίσιο, ορισμένα άτομα ενδέχεται να εξακολουθούν να θεωρούν τον όρο προσβλητικό²³³.»

²²⁹ ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#). Πρόκειται για συνοπτική έκδοση του ορισμού που αναπτύχθηκε από την ίντερσεξ κοινότητα και την OII Europe, βλ. Dan Christian Ghattas (2015), [Permanent up for the Human Rights of Intersex People — How Can You Help?](#), OII Europe και ILGA Europe, Βρυξέλλες, σ. 9.

²³⁰ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 4.

²³¹ TGEU (2016), [Glossary](#).

²³² Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 2.

²³³ ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

Λεσβία (Lesbian): Ο όρος αναφέρεται σε γυναίκα που έχει ρομαντικό και/ή σεξουαλικό προσανατολισμό προς τις γυναίκες. Με αυτόν τον όρο μπορεί επίσης να ταυτίζονται και ορισμένα μη δυαδικά άτομα²³⁴.

ΛΟΑΤΚΙ (LGBTIQ): Ακρωνύμιο για λεσβίες/γκέι/αμφιφυλόφιλα/τρανς/ίντερσεξ και κουίρ άτομα / άτομα σε διαδικασία αναζήτησης. Άλλες δημοφιλείς παραλλαγές προσθέτουν το γράμμα Α, όπου Α σημαίνει ασεξουαλικό, αρομαντικό ή άφυλο, καθώς και το σύμβολο «+». Η προσθήκη του «+» θεωρείται γενικά πιο συμπεριληπτική, καθώς περιλαμβάνει άλλες πραγματικότητες/ταυτότητες όπως (ενδεικτικά) ασεξουαλικό, πανσέξουαλ, άτομο έμφυλης ποικιλίας²³⁵.

Μη δυαδικό (Non-binary): «Επίθετο που περιγράφει άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου δεν εμπίπτει στο δυαδικό πρότυπο “άνδρας-γυναίκα”. Ο όρος “μη δυαδικό” είναι ένας γενικός όρος που περιλαμβάνει ευρύ φάσμα εμπειριών όσον αφορά το κοινωνικό φύλο, συμπεριλαμβανομένων ατόμων με ειδική ταυτότητα φύλου εκτός του άνδρα ή της γυναίκας, ατόμων που ταυτίζονται με δύο ή περισσότερα φύλα (δίφυλα ή παμ/πολυφυλικά) και ατόμων που δεν ταυτίζονται με κανένα φύλο (άφυλα)²³⁶.» Ορισμένα μη δυαδικά άτομα προτιμούν όνομα ουδέτερο ως προς το φύλο ή ουδέτερες αντωνυμίες, αντί των αρσενικών ή θηλυκών (βλ. προσωπικές αντωνυμίες).

Νομική αναγνώριση φύλου (Legal gender recognition): «Η διαδικασία κατά την οποία το κοινωνικό φύλο ενός τρανς και/ή ίντερσεξ ατόμου αναγνωρίζεται από τον νόμο, ή η επιτυχής έκβαση της διαδικασίας²³⁷.»

Ομοφυλόφιλο (Homosexual): «Άτομο το οποίο έλκεται σεξουαλικά και/ή συναισθηματικά από άτομα του ίδιου, συνήθως δυαδικού φύλου. Συνιστάται η χρήση των όρων λεσβία και γκέι αντί του όρου ομοφυλόφιλο άτομο. Οι όροι λεσβία και γκέι θεωρούνται ουδέτεροι και θετικοί, ενώ δίνεται έμφαση στην ταυτότητα αντί της σεξουαλικοποίησης ή της παθολογικής κατάστασης²³⁸.»

Πανσέξουαλ (Pansexual): «Όταν ένα άτομο έλκεται συναισθηματικά και/ή σεξουαλικά από άτομα ανεξάρτητα από το φύλο τους²³⁹.»

Προσωπικές αντωνυμίες (Personal pronouns): «Οι αντωνυμίες είναι λέξεις που χρησιμοποιούμε για να μιλήσουμε για τον εαυτό μας (“εγώ”), σε κάποιον (“εσύ/εσείς”)

²³⁴ Stonewall (2022), [List of LGBTQ+ terms](#).

²³⁵ Προσαρμογή από Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2020), [Glossary of Sensitive Language for Internal and External Communications](#) (Γλωσσάριο ευαίσθητης γλώσσας για εσωτερική και εξωτερική επικοινωνία), σ. 11. Το παρόν έγγραφο καθοδήγησης χρησιμοποιεί το ακρωνύμιο «ΛΟΑΤΚΙ» για να ευθυγραμμιστεί με την ορολογία που χρησιμοποιείται στη [στρατηγική της Επιτροπής για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025](#).

²³⁶ Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 5.

²³⁷ ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

²³⁸ ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

²³⁹ ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

ή για άλλα άτομα (“αυτή”, “αυτός”, “αυτοί”, “αυτό” κ.λπ.). Στην αγγλική γλώσσα, οι αντωνυμίες “he” και “she”, οι λεγόμενες αντωνυμίες τρίτου προσώπου, είναι έμφυλες, ενώ η αντωνυμία “they” είναι ουδέτερη. Σε άλλες γλώσσες, όπως τα αραβικά και τα κορεάτικα, οι αντωνυμίες δευτέρου προσώπου (“εσύ/εσείς”) και οι αντωνυμίες πρώτου προσώπου (“εγώ”) μπορεί επίσης να είναι έμφυλες. Ορισμένες γλώσσες δεν απαιτούν αντωνυμίες για την ένδειξη του φύλου ή έχουν ουδέτερη ως προς το φύλο επιλογή, όπως τα ιαπωνικά, τα σουαχίλι, τα σουηδικά και τα τουρκικά. Η Σουηδία πρόσθεσε στα σουηδικά την ουδέτερη ως προς το φύλο αντωνυμία “hen” για να συμπληρώσει την αρσενική “han” και τη θηλυκή “hon”. Άλλες γλώσσες δεν δηλώνουν καθόλου το φύλο, όπως τα αρμένικα, τα φινλανδικά, τα ουγγρικά, τα περσικά και τα yoguba²⁴⁰.»

Η **ταυτότητα φύλου (gender identity)** αναφέρεται στη «βαθιά εσωτερική και ατομική εμπειρία καθενός όσον αφορά το κοινωνικό φύλο του, το οποίο μπορεί να ταυτίζεται ή όχι με το φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση, συμπεριλαμβανομένης της προσωπικής αίσθησης του σώματος (η οποία μπορεί να συνεπάγεται, εφόσον επιλέγεται ελεύθερα, τροποποίηση της εμφάνισης ή της λειτουργίας του σώματος με ιατρικά, χειρουργικά ή άλλα μέσα) και άλλων εκφράσεων του φύλου, μεταξύ των οποίων η ενδυμασία, η ομιλία και οι ιδιαίτεροι τρόποι συμπεριφοράς²⁴¹».

Τρανς/διεμφυλικό (Trans/transgender): «Γενικός όρος που περιγράφει άτομα των οποίων το κοινωνικό φύλο δεν είναι το ίδιο με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση, ή δεν συνάδει αρμονικά με το βιολογικό φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Τα τρανς άτομα μπορούν να περιγράψουν τον εαυτό τους χρησιμοποιώντας έναν ή περισσότερους όρους από ένα ευρύ φάσμα όρων, οι οποίοι περιλαμβάνουν (ενδεικτικά) τους όρους διεμφυλικό, τρανσέξουαλ, genderqueer (GQ), gender-fluid, μη δυαδικό, άτομο έμφυλης ποικιλίας, παρενδυτικό, φυλλοαπροσδιόριστο, άφυλο, χωρίς φύλο, τρίτο φύλο, δίφυλο, άνδρας τρανς, γυναίκα τρανς, τρανς αρσενικό, τρανς θηλυκό και ουδέτερο φύλο (neutrois)²⁴².»

Φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση (Sex assigned at birth): «Το φύλο που αποδίδεται σε ένα άτομο κατά τη γέννηση, συνήθως με βάση την εξωτερική ανατομία του βρέφους [...]. Οι φράσεις “απόδοση θηλυκού φύλου κατά τη γέννηση” (AFAB) και “απόδοση αρσενικού φύλου κατά τη γέννηση” (AMAB) αναφέρονται σε άτομα με τυπικά χαρακτηριστικά αρσενικού ή θηλυκού φύλου, ανεξάρτητα από την ταυτότητα ή την έκφραση του φύλου τους. Η φράση “αναγκαστική απόδοση θηλυκού [αρσενικού]

²⁴⁰ Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 5.

²⁴¹ Διεθνής Επιτροπή Νομικών (2007), [Yogyakarta principles: principles on the application of international human rights law in relation to sexual orientation and gender identity](#) (Αρχές της Yogyakarta: αρχές για την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε σχέση με τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου), σ. 8.

²⁴² Stonewall (2022), [List of LGBTQ+ terms](#).

φύλου κατά τη γέννηση” (CAFAB και CAMAB) αναφέρεται σε ίντερσεξ άτομα στα οποία έχει αποδοθεί δυαδικό φύλο, συχνά μέσω μη συναινετικών χειρουργικών επεμβάσεων²⁴³.»

Ο όρος «**φυλοδιαφορετικό**» (**gender-diverse**) αναφέρεται στην εγγενή πολυμορφία των πιθανών βιωμάτων όσον αφορά το κοινωνικό φύλο, τα οποία, ως εκ τούτου, είναι ευρύτερα σε σύγκριση με αυτά των cisgender ή τρανς ατόμων. Ο όρος «φυλοδιαφορετικό» είναι ένας γενικός όρος για πολλές πιθανές ταυτότητες φύλου, όπως για παράδειγμα gender-fluid (ρευστότητα ως προς το φύλο), gender-free (απουσία φύλου), άφυλο, δίφυλο άτομο κ.λπ²⁴⁴.

Τα **χαρακτηριστικά φύλου (sex characteristics)** «αναφέρονται στα σωματικά χαρακτηριστικά κάθε ατόμου που σχετίζονται με το φύλο, συμπεριλαμβανομένων των γεννητικών οργάνων και άλλων σεξουαλικών και αναπαραγωγικών ανατομικών χαρακτηριστικών, χρωμοσωμάτων, ορμονών και δευτερευόντων σωματικών χαρακτηριστικών που εμφανίζονται από την εφηβεία²⁴⁵». Τα άτομα με διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά φύλου που δεν εμπίπτουν στην τυπική αντίληψη σχετικά με τα έμφυλα σώματα αναφέρονται συχνά ως ίντερσεξ.

Cisgender: «Άτομο του οποίου η τρέχουσα ταυτότητα φύλου ταυτίζεται με το φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση²⁴⁶.»

Gender-fluid: «Άτομο που δεν ταυτίζεται σταθερά με συγκεκριμένο φύλο ή έχει ρευστή ή μη σταθερή ταυτότητα φύλου²⁴⁷.»

Genderqueer: «Άτομο που δεν προσδιορίζεται ούτε ως άνδρας ούτε ως γυναίκα, ούτε ως συνδυασμός φύλων²⁴⁸.»

SOGIESC: «Ακρωνύμιο για τον γενετήσιο προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου και τα χαρακτηριστικά φύλου²⁴⁹.»

²⁴³ Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 7.

²⁴⁴ Βλ., για παράδειγμα, την κατανομή των ταυτοτήτων φύλου στη [δεύτερη έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ](#), FRA (2020), [A long way to go for LGBTI equality](#) (Απέχουμε πολύ από την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ), Υπηρεσία Εκδόσεων, Λουξεμβούργο.

²⁴⁵ Διεθνής Επιτροπή Νομικών (2017, [The Yogyakarta Principles Plus 10 - Additional Principles and State Obligation on the Application of International Human Rights Law in Relation to Sexual Orientation, Gender Expression and Sex Characteristics to Complement the Yogyakarta Principles](#), σ. 6.

²⁴⁶ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, σ. 4.

²⁴⁷ Human Rights Campaign (2022), [Glossary of Terms](#).

²⁴⁸ Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 5.

²⁴⁹ Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ (ΔΟΜ) (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, σ. 1.